

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Katedra občanského práva

Směnečné řízení v České republice

Bill of exchange proceedings in the Czech republic

Rigorózní práce

Konzultant: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

červen 2015

Mgr. Jana Brabencová

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a předkládaná rigorózní práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 25. června 2015

.....

Mgr. Jana Brabencová

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D., za odborné vedení mé práce a za cenné připomínky a rady. Děkuji také svým rodičům a blízkým za podporu, kterou mi při psaní této práce poskytli.

Obsah

Úvod.....	1
1. Směnka.....	4
1.1 Směnka jako cenný papír	4
1.2 Druhy směnek a náležitosti směnky.....	10
1.3 Převody směnek	18
2. Žaloba s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu.....	20
2.1 Obecné náležitosti žaloby	21
2.2 Zvláštní náležitosti žaloby.....	22
2.2.1 Účastníci řízení a jejich zástupci	23
2.2.2 Vylíčení rozhodujících skutečností a označení důkazů	24
2.2.3 Žalobní petit	26
3. Činnost soudu před vydáním směnečného platebního rozkazu	26
3.1 Zkoumání procesních podmínek	27
3.1.1 Civilní pravomoc a příslušnost soudu.....	28
3.1.2 Procesní podmínky na straně účastníků řízení.....	31
3.1.3 Ne bis in idem	33
3.1.4 Další procesní podmínky	34
3.1.5 Soudní poplatek	35
3.2 Nedostatek procesních podmínek, postup soudu do vydání SPR.....	41
4. Směnečné řízení	43
4.1 Směnečné rozkazní řízení	43
4.1.1 Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu (SPR)	43
4.1.2 SPR jako zvláštní forma rozhodnutí soudu.....	46
4.1.3 Rozhodování o náhradě nákladů řízení.....	52
4.1.4 Právní moc a vykonatelnost SPR.....	61
4.2 Vymáhání práv ze směnek v nezkráceném řízení.....	63
5. Doručování a jeho vliv na další průběh směnečného řízení	65
5.1 Doručování SPR do 31.12.2013.....	69
5.2 Doručování SPR po 1.1.2014.....	71
5.3 Následky nedoručení SPR po 1.1.2014.....	74
5.3.1 Nařízení jednání, rozsudek.....	75
5.3.2 Kvalifikovaná výzva a rozsudek pro uznání	76
5.3.3 Rozhodnutí bez jednání.....	77
6. Námitky proti SPR a námitkové řízení	79
6.1 Včasnost námitek	83
6.2 Oprávněná osoba.....	88
6.3 Odůvodněnost námitek	88
6.4 Projednání námitek (námitkové řízení).....	99
6.4.1 Jednání a dokazování	101
6.4.2 Rozsudek o zrušení nebo ponechání SPR v platnosti	108
6.4.3 Náklady námitkového řízení	109
7. Opravné prostředky.....	111
7.1 Odvolání jako řádný opravný prostředek	111
7.2 Mimořádné opravné prostředky	115

7.2.1 Dovolání.....	115
7.2.2 Žaloba na obnovu řízení	117
7.2.3 Žaloba pro zmatečnost	119
8. Výkon rozhodnutí a exekuce	120
Závěr	122
SEZNAM ZKRATEK	125
Zákony a další právní předpisy	125
Ostatní použité zkratky	125
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	126
Monografie.....	126
Články z odborných časopisů	126
Použité právní předpisy	127
Použitá soudní judikatura.....	127
Rozhodnutí Ústavního soudu ČR	127
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR.....	128
Rozhodnutí vrchních soudů	128
Rozhodnutí krajských soudů.....	131
Resumé.....	132
Bill of exchange proceedings in the Czech Republic	132

Úvod

V současné době lze sledovat znepokojivý trend, kdy čím dál více osob se svou tíživou finanční situací snaží řešit tím, že „si vezmou úvěr či půjčku u banky“, a aniž by domysleli důsledky takového jednání, ocitají se v „dluhové pasti“.

Nástrojem, který k tomu přispívá, je i směnka. O tom, jak je používání směnek v praxi časté, nejlépe vypovídá, že například u Městského soudu v Praze ročně napadne kolem tří tisíc směnečných žalob. V soudní praxi se přitom lze nejčastěji setkat s vlastními smenkami, které byly vystaveny jako zajišťovací blankosměnky ke smlouvám o úvěru poskytnutého bankou s tím, že následně podle aktuální výše závazku banka vyplní ve směnce údaj splatnosti a směnečnou sumu. Splatnost bývá většinou stanovena na určitý den, v některých případech se jedná o vistasměnky. Menšinu případů tvoří směnky mezi fyzickými osobami a směnky cizí.

Směnka, v níž je inkorporován nesporný a abstraktní závazek, a jež je oběžným cenným papírem, poskytuje věřitelům řadu výhod a dlužníky staví do těžké pozice. Málokdo si při podpisu směnky plně uvědomí rizika s tím spojená, včetně obtížného postavení dlužníků v případném soudním sporu. Zejména v případě zajišťovacích směnek, jež jsou v ČR nejčastěji emitovány¹, má věřitel – majitel směnky řadu výhod. Mezi ně patří zejména to, že věřitel může rychle dosáhnout uspokojení svého závazku ve zkráceném směnečném řízení, kde soud kromě prvopisu směnky a toho, zda je platná, tedy obsahuje zákonem stanovené náležitosti, nic dalšího zkoumat nemusí a ve smyslu § 175 odst. 1 o.s.ř. vydá na návrh žalobce směnečný platební rozkaz. Případná obrana dlužníka se „odkládá“ až do námitkového řízení, podá-li ovšem námitky včas a budou-li řádně odůvodněny.

Možnost uplatnění kauzálních námitek je navíc závislá na tom, v jakém postavení žalovaný směnku podepsal a zda nedošlo k indosaci směnky. „*S ohledem na*

¹ PRCHAL, P. Výhody a nevýhody využití zajišťovacích směnek. *Právní fórum*, 2012, č. 8, s. 366 a násl., dostupné z ASPI.

oddělenost závazku kauzálního a směnečného může snadno dojít k tzv. osamostatnění směnečného závazku, v jehož důsledku dlužník z kauzálního závazkového vztahu, který poskytl směnečné zajištění, nebude moci uplatnit námitky z kauzálního vztahu, neboť tyto mají účinky inter partes. Osamostatnění lze dosáhnout buď indosací směnky na nového věřitele, vůči němuž dlužník nebude moci uplatnit námitky vyplývající ze zajištěného závazku a ani namítat účel vydání směnky vyplývající ze smlouvy o zajištění. Druhým způsobem se stejným výsledkem je postup věřitele vůči dlužníkům, kteří stojí mimo kauzální závazek, zpravidla směnečným rukojmím, kteří opět ze stejného důvodu nemohou uplatňovat námitky z kauzálního vztahu“.²

Směnečné řízení je typem zkráceného (rozkazního) řízení, tedy řízení, kde je rozhodováno platebním rozkazem³, v daném případě směnečným platebním rozkazem. To vychází z povahy řízení, neboť platebním rozkazem lze rozhodnout toliko ve zkráceném řízení, přičemž zároveň v rozkazním řízení není možné vydat rozhodnutí v jiné formě⁴. Ve zkráceném řízení jsou tak uplatňovány peněžní nároky, které jsou dostatečně zřejmé, přičemž ve směnečném řízení je typické, že se již nejedná pouze o bagatelní nároky⁵. To souvisí zejména s tím, že většina žalob je podávána bankami ze zajišťovacích směnek k úvěrům v řádech desítek až stovek tisíc korun.

Pojem „zkrácené“ řízení odkazuje na skutečnost, že se jedná o řízení, kde je rozhodnutí (směnečný platební rozkaz) vydáno bez jednání a bez dokazování a aniž by byl ve věci slyšen žalovaný, tedy rozhoduje se podle obsahu žaloby, kdy obrana žalovaného spočívá v možnosti podání námitek po vydání a doručení SPR, čímž je zachována zásada rovnosti účastníků řízení⁶.

V této práci se nejprve zaměřím na hmotněprávní úpravu směnky u nás, neboť bez stručného exkurzu a uvedení základních charakteristik směnky jako cenného papíru nelze porozumět samotnému charakteru zkráceného směnečného řízení. Následně se

² PRCHAL, P. Výhody a nevýhody využití zajišťovacích směnek. *Právní fórum*, 2012, č. 8, s. 366 a násl., dostupné z ASPI.

³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 348.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

zaměřím na samotný průběh směnečného řízení, a to od jeho zahájení, činnost soudu, jež předchází vydání SPR, až po námitkové řízení, opravné prostředky a výkon rozhodnutí, resp. exekuci.

Text práce jsem dokončila podle právního stavu ke dni 20. května 2015.

1. Směnka

1.1 Směnka jako cenný papír

Směnkou rozumíme „*listinný cenný papír se zákonem předepsaným obsahem, ve kterém jeho výstavce buď sám slibuje, že zaplatí jiné osobě určitou peněžitou částku (pak jde o tzv. vlastní směnkou), anebo platit určité osobě přikazuje (v tomto případě se jedná o tzv. cizí směnkou, neboť její text směřuje k závazku jiné – směnkou oslovené – osoby*“.⁷ Legální definici směnky ZSŠ neobsahuje.

Kovařík definuje směnkou jako „*cenný papír vydaný v zákonem stanovené formě, kterým se určité osoby (směneční dlužníci) zavazují majiteli směnky zaplatit v místě a čase vyplývajícím z listiny částku směnkou určenou s tím, že jde o závazky přímé, bezpodmínečné, nesporné a abstraktní*“.⁸

Abstraktním závazkem je směnkou proto, že směnečné závazky vznikají pouze splněním formalit předepsaných zákonem, jedná se o platební závazek, který se neváže na jiné právní vztahy a důvod směnky se na ní neuvádí.⁹

Nespornost směnečných závazků znamená, že majiteli směnky postačí k vymožení svých nároků prokázat pouze to, že je vlastníkem platné směnky, neboť předložení platné směnky je dostatečným důvodem pro vznik směnečných nároků. Směnečný dlužník v námitkovém řízení nese důkazní břemeno o tom, že nároky směnečného věřitele – žalobce – nejsou oprávněné. Neunesením důkazního břemene se směnečný dlužník – žalovaný – vystavuje nebezpečí, že bude muset plnit případně i „nedluh“ nebo závazky nevymahatelné, tj. promlčené či dokonce i nároky z lichvy.¹⁰

Abstraktnost a nespornost směnečných závazků se promítají do tzv. směnečné přísnosti (*rigor cambii*), neboť směnkou je upravena hmotněprávními normami jako formalizovaný a kvalifikovaný závazkový vztah (materiální stránka) a je předmětem zkráceného směnečného řízení (procesní aspekt).¹¹

⁷ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 173.

⁸ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 49.

⁹ Tamtéž, s. 52.

¹⁰ Tamtéž, s. 52-53.

¹¹ Tamtéž, s. 53.

Předchůdce směnky v dnešním pojetí lze nalézt v severoitalských městských republikách ve 12. století, kdy její funkcí především bylo usnadnit přeshraniční obchodní vztahy zjednodušením úhrady kupní ceny za zboží bez nutnosti směny cizí měny.¹² Podstatou takové směnky – směnky vlastní – je slib výstavce zaplatit určitou peněžitou sumu. Směnka cizí, záležející v příkazu výstavce určité osobě (směnečníkovi) vyplatit určitou peněžitou částku, je starší a její počátky můžeme nalézt na přelomu 13. a 14. století.¹³

Směnečné právo je v České republice upraveno zákonem směnečným a šekovým č. 191/1950 Sb., který vychází z tzv. ženevských úmluv.¹⁴ Tento zákon nahradil směnečný zákon č. 1/1928 Sb. ze dne 13.12.1927, jímž pozbyl účinnosti do té doby platný císařský patent č. 51/1850 ř. z. (směnečný řád) a předpisy související, a dále pozdější vládní nařízení č. 111/1941 Sb. ze dne 19.12.1940, kterým se vydává a zavádí Jednotný směnečný řád.¹⁵

ZSŠ byl vyhlášen již po Únoru 1948 a ideově nekorespondoval s principy lidově demokratického, resp. socialistického zákonodárství, proto nebyl až do r. 1989 v praxi hojněji využíván. V tom lze spatřovat důvod, že do současné doby byl novelizován pouze třikrát, a to zákonem č. 29/2000 Sb., č. 296/2007 Sb. a č. 91/2012 Sb. Samotný zákon je rozdělen do tří článků, z nichž čl. I. upravuje směnku, čl. II. šek a v čl. III. najdeme ustanovení společná. Zákon směnečný a šekový je poplatný své době a občas bývá námítána jeho nesrozumitelnost. Jak však uvádí Kovařík, bylo při jeho tvorbě vycházeno z obecně známé praxe a účelem právní úpravy nebylo vyložit podstatu směnky a šeku a vytvořit kasuistickou úpravu, přičemž tento zákon lze považovat za „jednu z našich nejzdařilejších právních norem v oblasti soukromého práva“.¹⁶

¹² KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 163.

¹³ Tamtéž.

¹⁴ Ženevské úmluvy, tj. Úmluva o jednotném zákonu směnečném, Úmluva o střetech zákonů a Úmluva o směnečných poplatcích, byly přijaty v rámci konference o sjednocení směnečného práva v Ženevě v r. 1930 (KOVÁŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 5 - 7.)

¹⁵ KOVÁŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 8 - 10.

¹⁶ Tamtéž, s. 15.

ZSŠ představuje právní úpravu kogentní, lze se od něj odchýlit toliko tam, kde to sám výslovně stanoví. Jedná se o *lex specialis* k jiným právním úpravám.¹⁷ Do 31.12.2013 se na otázky v ZSŠ neřešené použila obecná úprava občanského zákoníku, zák. č.40/1964 Sb., a obchodního zákoníku, zák. č. 513/1991 Sb.

Zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů, demonstrativně v § 1 odst. 1 zahrnul směnku do výčtu cenných papírů, na něž se právní úprava v něm obsažená vztahuje. Zákon o cenných papírech měl povahu předpisu obecného k ZSŠ jako předpisu speciálnímu.¹⁸

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (OZ), v Hlavě IV., dílu 4 Cenný papír, v § 514 – 544, řeší obecné otázky cenných papírů. V § 514 OZ definuje cenný papír jako *„listinu, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že je po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“* Cenný papír je dle ust. § 520 odst. 1 OZ *„vydán dnem, kdy splňuje náležitosti stanovené pro něj zákonem nebo jiným právním předpisem a kdy se stanoveným způsobem stane majetkem prvního nabyvatele.“*

Směnka je hlavním, dokonalým cenným papírem (*skripturou*), majícím několik funkcí. Základem je vázanost na konkrétní hmotný podklad a závazek vtělený (inkorporovaný) do směnky je tak nerozlučně spjat s touto listinou. Směnka má funkci průkazní – je listinným důkazem o nároku určité osoby vůči výstavci, a také funkci legitimační, neboť se směnkou oprávněný majitel legitimuje při výkonu svých práv a nastává povinnost dlužníka plnit podle směnky. Oproti tomu u nedokonalých cenných papírů není předložení listiny nutné pro výkon práva (např. stvrzenky k úschovám).¹⁹

Směnka je listinný²⁰ cenný papír, jak vyplývá z ust. čl. I. § 1 bodu 1. ZSŠ pro směnku cizí a z čl. I. § 75 bodu 1. ZSŠ pro směnku vlastní, nemůže být jako zaknihovaný cenný papír toliko vedena v příslušné evidenci. Ačkoliv v praxi je nejčastěji směnečný závazek zachycen na listu nebo více listech papíru, je možno použít

¹⁷ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 16.

¹⁸ Tamtéž, s. 17-21.

¹⁹ Tamtéž, s. 49-50.

²⁰ Hovoříme o podobě cenného papíru. KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 22.

jakýkoliv materiál, který dokáže směnečný text zachytit takovým způsobem, že je jasné, co je lícem a co rubem podkladu.²¹ Listinou tedy rozumíme „*písemně zřízený závazek, mající určitou formu, který musí být podepsán osobou, která jej zakládá*“.²²

Z právního hlediska je nezbytné rozlišovat rub a líc směnky, neboť zákon sice nestanoví, kam je třeba jednotlivé zápisy na směnku umístit, avšak s jejich umístěním na určitém místě spojuje právní následky. Lícem je ta strana listiny, na níž je umístěn vlastní závazek k plnění a kde je podepsán výstavce, druhá strana je stranou rubovou.²³ V případě, že papír zachycující směnečný závazek již nepostačuje k dalším zápisům, lze použít tzv. přívěsek (*allonge*, čl. I. § 13 a čl. II. § 16 odst. 2 ZSŠ) nebo vyhotovit opis směnky – směnečné kopie (dle čl. I. 67 a 68 ZSŠ).²⁴

Směnku je možno umořit²⁵ a její vazba na listinu není tedy absolutní. Směnka je cenný papír hlavní, protože není vydávána pro uplatnění práva z jiného cenného papíru. Směnka je vzhledem k povaze inkorporovaného práva cenný papír obligační, neboť v sobě inkorporuje subjektivní závazkové právo²⁶, zní na peněžité plnění²⁷, je papírem konstitutivním²⁸, když předpokladem vzniku směnečných oprávnění je vydání směnky.

Zásadní charakteristikou směnky je, že se jedná o cenný papír abstraktní. Na směnce se její hospodářský důvod neuvádí. Při uplatňování nároků ze směnky věřitel důvod směnky ve sporu prokazovat nemusí a na dlužníkovi je, aby se dovolal případných nedostatků směnky s tím, že námitky směnečných dlužníků jsou omezeny z hlediska

²¹ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 173.

²² KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 21.

²³ Tamtéž, s. 22-23.

²⁴ Tamtéž, s. 23.

²⁵ „... při ztrátě nebo zničení listiny lze tuto listinu nahradit listinou jinou – alespoň rozhodnutím o umoření, pokud nebude vydána listina, směnka náhradní. Tato náhradní listina pak opět je nejen důkazem, ale zároveň opět legitimací k výkonu práv ze směnky.“ (KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 53.)

²⁶ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 61.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž, s. 59.

časového, osobního i věcného.²⁹ Zpravidla se směnka váže k určité kauzální pohledávce, nicméně směnka zůstává nadále samostatným závazkem.³⁰

Vzhledem k povaze směnky jako cirkulačního (oběžného)³¹ cenného papíru dochází zpravidla k převodu (rubopisování, indosaci) směnky a tím k oddělení kauzální pohledávky od směnky včetně účastníků těchto vztahů. Z uvedeného plyne abstraktnost těchto závazků, když noví nabyvatelé směnky o původním kauzálním závazku nemají žádnou povědomost.³²

Směnka může být vydána pouze jako cenný papír *na řad* nebo *na jméno*, směnka *na doručitele*³³ je nepřipustná, neboť jméno prvního oprávněného je nezbytnou náležitostí směnky.³⁴ Platí, že nemá-li směnka opačnou doložku, je ze zákona cenným papírem *na řad* (čl. I. § 11 ZSŠ). V tomto nejčastějším případě je osoba oprávněná ze směnky v textu směnky přímo označena jako osoba, v jejíž prospěch byla listina vydána (zpravidla formulací „*na řad A.B.*“), nebo jí svědčí nepřetržitá řada indosamentů a zároveň jí byla směnka předána. Oprávněnou se osoba může stát i jinak, např. přechodem práv ze směnky na nového majitele v důsledku dědění po směnečném věřiteli. Směnka je tzv. *zákonným ordrepapírem*, což znamená, že je listinným cenným papírem vystaveným na jméno a i bez výslovného uvedení doložky „*na řad*“ je převoditelná rubopisem.³⁵

Směnka může být i ve formě cenného papíru *na jméno (au nom, rektapapíru)*, což znamená, že osoba oprávněná je přímo označena a směnku nelze převádět rubopisem, nýbrž v souladu s obecnými občanskoprávními předpisy dohodou o postoupení

²⁹ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 174.

³⁰ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 17.

³¹ „*Cenné papíry cirkulační (oběžné) slouží snadné změně oprávněné osoby, jsou určeny k oběhu, mohou rychle a bez formalit měnit své majitele. Zařazují se mezi ně cenné papíry na doručitele a na řad.*“ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 58.

³² KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 17.

³³ Třídění cenných papírů podle formy (na doručitele, na řad, na jméno) má význam z hlediska určení oprávněné osoby z cenného papíru a způsobu převodu vlastnického práva k cennému papíru. U cenných papírů na doručitele není oprávněná osoba v textu listiny uvedena, oprávněnou osobou je držitel listiny a k jejímu převodu dochází toliko předáním listiny novému majiteli (*tradice*). KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 55-56.

³⁴ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 174.

³⁵ Tamtéž, s. 56-57.

pohledávky (*cesi*) a předáním.³⁶ Oprávněnou osobou je osoba na směnce uvedená nebo ten, kdo se prokáže cenným papírem a dohodou o postoupení pohledávky.³⁷ Tato forma vzhledem k tomu, že ztěžuje oběh směnky, nebývá častá. Směnka se stane cenným papírem na jméno uvedením tzv. *rektadoložky* výstavce směnky, jejíž demonstrativní znění obsahuje zákon v ust. čl. I. § 11 odst. 2 ZSS, tedy uvedením doložky „*nikoliv na řad*“.³⁸

OZ v § 1103 odst. 2 stanoví, že „*vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání*“, přičemž „*o náležitostech rubopisu a jeho přijetí, jakož i o tom, kdo je z rubopisu oprávněn a jak toto oprávnění prokazuje, platí ustanovení právního předpisu upravujícího směnky; převodce cenného papíru však ručí za uspokojení práv z cenného papíru, jen je-li k tomu zvlášť zavázán*.“ Podle § 1103 odst. 3 OZ „*vlastnické právo k cennému papíru na jméno se převádí už samotnou smlouvou k okamžiku její účinnosti*“.

Směnka je cenným papírem výplatním (výkupným), neboť ten, kdo vyplatí směnku, má nárok na její vrácení³⁹. Jedná se o dlužnický cenný papír, když předmětem závazku může být pouze zaplacení ve směnce uvedené peněžité částky, avšak nikoliv závazek k nepeněžitému plnění.⁴⁰

Směnku lze dále charakterizovat jako individuálně emitovaný cenný papír⁴¹. Není možné směnku imobilizovat⁴² a vydat namísto ní hromadnou listinu (v případě

³⁶ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 57.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž, s. 174.

³⁹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 51.

⁴⁰ Tamtéž, s. 52.

⁴¹ Nejedná se o cenný papír zastupitelný ve smyslu ust. § 2 odst. 1 ZOCP, § 516 OZ, nýbrž směnka je cenným papírem vydávaným jako jeden nezaměnitelný kus.(KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 59.) Dle Kovaříka je vznik směnky „*vyvoláván konkrétní potřebou mezi jednotlivými osobami. ... Směnka odráží zpravidla určitý jiný majetkově právní vztah, který kryje, činí jej kvalitnějším. Při tom směnečný závazek existuje vedle závazku jiného třeba z kupní nebo úvěrové smlouvy a jde tedy o závazek kumulativní. Tato kumulativnost závazku směnečného ... vyplývá zcela jednoznačně z ustanovení § 334 ObchZ.*“ (KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 53.) V souladu s přijetím OZ lze toto ustanovení nalézt v § 1909 OZ: „*Použil-li dlužník ve shodě se smlouvou jako prostředek placení směnku, nemá vystavení směnky vliv na trvání peněžitého dluhu, ale věřitel může na dlužníku požadovat plnění dluhu, jen nemohl-li dosáhnout splnění ze směnky; pokud však věřitel splnění dosáhl, považuje se dluh za*

zastupitelných cenných papírů vydat listinu nahrazující jednotlivé cenné papíry ve smyslu § 5 odst. 3 ZOCP, § 524 OZ).⁴³

Směnka je obchodovatelným cenným papírem, ovšem nikoliv na regulovaném trhu, ani nemůže být předmětem veřejné nabídky.⁴⁴

1.2 Druhy směnek a náležitosti směnky

Směnky jsou zásadně dvojího druhu – směnka vlastní, jíž se výstavce zavazuje sám zaplatit majiteli směnky a směnka cizí, jíž výstavce přikazuje jinému zaplatit.

Kovařík⁴⁵ uvádí, že ostatní druhy jsou v podstatě pouze modifikacemi směnky vlastní nebo směnky cizí, jedná se o směnky vymezené v čl. I § 3 ZSŠ s atypickým počtem účastníků (směnka cizí na vlastní řad výstavce, zastřená směnka vlastní, zastřená směnka vlastní na vlastní řad).

Vlastní směnku upravuje ZSŠ v čl. I § 75 a násl. Obsahově se jedná o „*bezpodmínečný slib výstavce listiny, že zaplatí věřiteli (remitentovi) určitou peněžitou sumu*“.⁴⁶ Jsou zde tedy dva účastníci směnečného vztahu – výstavce jako přímý dlužník ze směnky, který se zavazuje při splatnosti zaplatit směnečný peníz uvedený na směnce, a věřitel (remitent).⁴⁷

Náležitosti vlastní směnky obsahuje čl. I § 75 ZSŠ, přičemž situace, kdy některá náležitost chybí, řeší ust. čl. I § 76 ZSŠ. Nezbytnými náležitostmi směnky vlastní jsou: označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, ve

splněný již vystavením směnky. To platí i tehdy, byl-li otevřen akreditiv, vystaven šek nebo v jiných obdobných případech.“

⁴² Není možné směnku uložit do hromadné úschovy ve smyslu ust. § 38 ZOCP, § 2410 a násl. OZ.

⁴³ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 175.

⁴⁴ Tamtéž, s. 58-59.

⁴⁵ KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006, s. 58.

⁴⁶ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 175.

⁴⁷ Tamtéž.

kterém je tato listina sepsána (směnečná klauzule), bezpodmínečný slib zaplatit určitou peněžitou sumu (směnečný peníz), údaj splatnosti, údaj místa, kde má být placeno (platební místo), jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno (jméno remitenta – prvního směnečného věřitele), datum a místo vystavení směnky, podpis výstavce. O jednotlivých náležitostech bude dále pojednáno blíže u směnky cizí. U směnky vlastní jde na rozdíl od směnky cizí o slib⁴⁸ výstavce zaplatit určitou peněžitou sumu (tedy nikoliv příkaz), a to o slib bezpodmínečný. Tento slib bývá nejčastěji vyjádřen formulací „zaplatím“, vyhovuje však jakákoliv formulace tento slib vyjadřující, např. „zavazuji se zaplatit“.

Ustanovení čl. I. § 76 ZSŠ stanoví, že „*listina, v které chybí některá náležitost uvedená v předchozím paragrafu (§ 75 ZSŠ), není platná jako vlastní směnka, s výhradou případů uvedených v následujících odstavcích.*“ Toto ustanovení zákona je podpůrným pro řešení případů, kdy nebude výslovně ve směnce udán údaj splatnosti (dle odst. 2 je takováto směnka splatná na viděnou), místo platební (bude jím dle odst. 3 místo vystavení – tzv. zákonné platební místo) nebo místo vystavení (dle odst. 4 je jím místo uvedené u jména výstavce – tzv. zákonné místo vystavení).⁴⁹

Pro vlastní směnku, pokud to neodporuje její povaze, platí ustanovení pro směnku cizí uvedená v ust. čl. I. § 77 ZSŠ.

Právní úpravu směnky cizí nalezneme v čl. I. § 1 a násl. ZSŠ. Bývá označována také jako *trata*.⁵⁰ Lze ji charakterizovat jako „*příkaz výstavce adresovaný jiné osobě*“.⁵¹ Výstavce směnky (*trasant*) příkazuje směnečnickovi (*trasátovi*), aby zaplatil přímo remitentovi (věřiteli). Směnečník musí směnku přijmout – akceptovat – aby se stal závázaným ze směnky a tedy přímým dlužníkem, který při splatnosti má povinnost směnečnou sumu zaplatit remitentovi. Výstavce je zde v postavení nepřímého dlužníka a věřitel se na něj obrátí za situace, pokud směnečník směnku neakceptuje nebo

⁴⁸ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 201.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž, s. 175.

⁵¹ Tamtéž.

nezaplatí, neboť dle ust. čl. I. § 9 ZSŠ odpovídá za přijetí a zaplacení směnky. Výhoda pro věřitele spočívá v tom, že má k dispozici dlužníky dva.⁵²

Směnka cizí má tyto náležitosti (čl. I. § 1 ZSŠ): označení, že jde o směnku, pojaté do vlastního textu listiny a vyjádřené v jazyku, v kterém je tato listina sepsána (směnečná klauzule), bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou peněžitou sumu, jméno toho, kdo má platit (směnečníka – trasáta), údaj splatnosti, údaj místa, kde má být placeno, jméno toho, komu nebo na jehož řad má být placeno, datum a místo vystavení směnky, podpis výstavce. Stejně jako u směnky vlastní zákon v čl. I. § 2 obsahuje podpůrné ustanovení, jak postupovat v případě absence údaje splatnosti (odst. 2 – směnka je splatná na viděnou), místa platebního (dle odst. 3 se uplatní místo uvedené u jména směnečníka) a místo vystavení (dle odst. 4 se použije místo uvedené u jména výstavce). Chybí-li některá náležitost dle § 1 a nelze-li absenci zhojit postupem shora uvedeným, není listina platná jako cizí směnka (čl. I. § 2 odst. 1 ZSŠ).

Směnečná klauzule, tedy označení za směnku, musí být pojata do samého textu listiny (zpravidla ve formulaci „Za tuto směnku...“), v jazyce, v němž je celá směnka sepsána.⁵³ Tím se činí nespornou zvláštní povaha listiny, s níž se účastníci dostávají do styku.

Výstavce směnky cizí dává směnečníkovi, jehož jméno musí být na směnce uvedeno, bezpodmínečný příkaz zaplatit – „zaplaťte“ - určitou peněžitou sumu v existující měně. V případě kolize v otázce směnečné sumy se postupuje podle čl. I. § 6 ZSŠ⁵⁴, který stanoví pro tyto případy nevyvratitelné právní domněnky. Ohledně rozporu v označení měny však toto pravidlo užít nelze a listina nebude platná jako směnka.⁵⁵ *„Ustanovení čl. I, § 6 ZSŠ, se týká jen rozporů v částkách na směnce uvedených. Nedotýká se označení měny. Je-li označení měny na listině rozporné, pokud jde o*

⁵² KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 176-177.

⁵³ Tamtéž, s. 185-187.

⁵⁴ V případě kolize částky vyjádřené jak slovy, tak čísly, má přednost slovní údaj, v případě vícero rozporných slovních a číselných údajů o sumě platí suma nejmenší. Uvedené se vztahuje i na směnku vlastní dle čl. I. § 77 odst. 2 ZSŠ.

⁵⁵ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 187-188.

*použitou zkratku a nezkrácený, vypsaný údaj měny, jde vždy o údaj slovní. Pak nelze uvedené ustanovení použít, směnka je vnitřně rozporná v tomto údaji, nejde potom o slib zaplatit určitou peněžitou sumu a listina není platná jako vlastní směnka“.*⁵⁶ V případě, že měna není vyjádřena, jedná se o neurčitý příkaz, stejně tak pokud je uvedeno více měn a není tedy jasné, v jaké měně má být směnečný závazek uhrazen.

Ve vztahu k cizí měně, jež však byla vyjádřena dostatečně určitě, se na některé problematické situace použije čl. I. § 41 ZSŠ.

Směnečná suma může být v souladu s čl. I. § 5 ZSŠ úročena, a to pouze u směnek splatných na viděnou nebo na určitý čas po viděné, kdy úroková doložka bude uvedena přímo ve směnce a bude také stanovena konkrétní úroková míra, běžící, není-li stanoveno jinak, nejdříve od data vystavení směnky do její splatnosti.⁵⁷

Směnka může být v souladu s ust. čl. I. § 33 ZSŠ splatná na viděnou (*vistasměnka*), na určitý čas po viděné (*lhůtní vistasměnka*), na určitý čas po datu vystavení (*datasměnka*) a na určitý den (*fixní směnka*).⁵⁸ V případě absence údaje o splatnosti platí, že je směnka splatná na viděnou (čl. I. § 2 odst. 2 a § 76 odst. 2 ZSŠ).

Pokud se týká platebního místa, lze jej při absenci tohoto údaje určit podpůrně (čl. I. § 2 odst. 3 a § 76 odst. 3 ZSŠ) a pokud by tento nedostatek takovýmto postupem nebylo možno zhojit, bude směnka neplatná. Platební místo musí být existující a musí být vyjádřeno dostatečně určitě. Označení obce nebo města je plně postačující i v souladu s ustálenou judikaturou (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96). Konkrétní místo, kde je třeba směnku předložit k přijetí nebo k placení či kde je třeba učinit další úkony, bude vyplývat z ust. čl. I. § 87 ZSŠ.

⁵⁶ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 49.

⁵⁷ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 189-190.

⁵⁸ Tamtéž, s. 191.

Je-li směnka učiněna splatnou u třetí osoby (jedná se o domicil ve smyslu čl. I. § 4 ZSŠ), nesmí být toto místo s platebním místem v rozporu.⁵⁹

Na směnce (cizí i vlastní) musí být dále uvedeno jméno směnečného věřitele, tedy toho, komu nebo na jehož řad má být placeno (remitenta), jinak listina nebude platná jako směnka.⁶⁰

Na směnce musí být uvedeno datum vystavení, jinak je neplatná. Uvádí se den, měsíc (slovy nebo číslicemi) a rok vystavení. Nepřípustná je směnka s více daty vystavení. Datum vystavení nemusí odpovídat skutečnosti, musí však být možné.⁶¹ Dle názoru Kotáska⁶² není platnou směnka, kde datum splatnosti předchází datu vystavení, naproti tomu směnky se stejným datem vystavení a splatnosti budou přípustné.

Pokud se týká místa vystavení, lze jej dovést podpůrně z ust. čl. I. § 2 odst. 4, resp. čl. I. § 76 odst. 4 ZSŠ, kdy je jím místo uvedené u jména výstavce směnky. Více míst vystavení činí směnku neplatnou.⁶³

Poslední podstatnou náležitostí u směnky cizí i vlastní je podpis jejího výstavce (u cizí směnky se nazývá též *trasant*). Ostatní osobní údaje nejsou nutné, pro uplatňování práv ze směnky je lze však jen doporučit, zejm. v případě nečitelnosti podpisu výstavce. Podpis musí být vlastnoruční, ačkoliv ostatní výše uvedené náležitosti směnky mohou být předtištěné, a měl by celou směnku „uzavírat“.⁶⁴

Směnky s atypickým počtem účastníků jsou směnkami cizími, kdy určitá osoba zaujímá na směnce dvě postavení, vždy bude však výstavcem.⁶⁵

⁵⁹ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 195-196.

⁶⁰ Tamtéž, s. 197.

⁶¹ Tamtéž, s. 198.

⁶² Tamtéž, s. 199, s. 194.

⁶³ Tamtéž, s. 199.

⁶⁴ Tamtéž, s. 199-200.

⁶⁵ Tamtéž, s. 178.

Směnka cizí na vlastní řad výstavce je upravena v čl. I. § 3 odst. 1 ZSŠ. Její podstatou je splnutí osoby výstavce a remitenta. Výstavce přikazuje směnečníkovi, aby mu zaplatil. Výstavce může sám sebe uvést na místě remitenta nebo použít formulaci „na řad můj vlastní“. I tato směnka musí být jako směnka cizí akceptována směnečníkem, avšak výstavce sám sobě neodpovídá.⁶⁶

Zastřená směnka vlastní (čl. I. § 3 odst. 2 ZSŠ) spočívá v tom, že výstavce přikazuje sám sobě zaplatit remitentovi. Splývají osoby výstavce a směnečníka. I u této směnky je nutná její akceptace směnečníkem. I v případě neakceptace takové směnky směnečníkem je směnka platná, avšak nemá přímého dlužníka. Věřitel je postaven do nevýhodné situace z důvodu nebezpečí ztráty postižných práv ze směnky zmeškáním stanovených lhůt – čl. I. § 53 ZSŠ.⁶⁷

Směnka, v níž splývají v jedno osoby výstavce, směnečníka a remitenta je zastřenou směnkou vlastní na vlastní řad. Takovou směnku však nelze považovat za platnou, neboť v sobě kombinuje směnku na vlastní řad a zastřenou směnku vlastní, a tím obsahuje nepřipustnou směnku na řad směnečníka.⁶⁸

V praxi bývá hojněji používána tzv. blankosměnka (také biancosměnka), která je upravena v čl. I. § 10 ZSŠ: „*Nebyla-li směnka, která byla při vydání neúplná, vyplněna tak, jak bylo ujednáno, nemůže se namítat majiteli směnky, že tato ujednání nebyla dodržena, ledaže majitel nabyl směnky ve zlé víře anebo se při nabytí směnky provinil hrubou nedbalostí.*“

Jedná se o listinu, která je úmyslně vystavena jako směnka neúplná s tím, že do ní následně budou určité náležitosti doplněny (zejména údaje o splatnosti a směnečné sumě). Skutečnou směnkou se tato listina stane až po vyplnění, a to s účinky *ex tunc*. Do té doby se věřitel nemůže úspěšně domáhat svých nároků. Vyplňovací právo může určit,

⁶⁶ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 178-179.

⁶⁷ Tamtéž, s. 179.

⁶⁸ Tamtéž, s. 179-180.

do jaké doby lze listinu vyplnit. Je možné listinu doplnit i v soudním řízení nebo i po jeho skončení.⁶⁹

Blankosměnka je podepsanou listinou a je určena za směnkou, její neúplnost je úmyslem účastníků na rozdíl od případů, kdy by nějaká náležitost směnkou absentovala v důsledku např. omylu či neznalosti účastníků, přičemž chybět může náležitost podstatná i nepodstatná.⁷⁰

Blankosměnky jsou nejčastěji vystavovány ve prospěch bank jako zajišťovací směnky ke smlouvám o úvěru. Jak uvádí Kovařík „*pojmem zajišťovací směnky není označením druhu směnkou, ale označuje skutečnost, že určitá směnka v určitém čase plní ve vztahu k jiným právům a povinnostem, obvykle nesměnečné povahy, funkci prostředku zajištění těchto práv a povinností*“.⁷¹ ZSŠ o zajišťovacích smenkách výslovně nehovoří, neboť tyto směnky jsou vždy buď smenkou vlastní nebo cizí, nejsou dalším druhem směnkou a podléhají obecné úpravě ZSŠ.⁷² Zajišťovací funkci přitom plní buď po celou dobu své existence, nebo ji mohou v průběhu času nabýt i pozbyt, přičemž rozhodující je smlouva, jež funkci směnkou vymezuje.⁷³

Proti smenkám zajišťovacím stojí směnky platební, jejichž podstatou je to, že stanou-li se splatnými, mělo by na ně být opravdu placeno. O „placení smenkou“ mluvíme v případě, kdy platební směnka slouží jako platidlo, tedy předání směnkou bude podle dohody stran představovat příslušnou úhradu, přičemž v případě předání směnkou je původní dluh, který zanikne, nahrazen směnečným závazkem (privativní novace).⁷⁴ „Placení prostřednictvím směnkou“ směřuje k budoucímu uhrazení závazku, který má být uhrazen směnkou, tedy neuskuteční se „obecné placení“ a zaplacením směnkou bude zaplacen i původní nesměnečný dluh, který měl být podle dohody účastníků uhrazen prostřednictvím směnkou.⁷⁵

⁶⁹ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 60-63.

⁷⁰ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 202.

⁷¹ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 3.

⁷² Tamtéž.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, s. 3 - 4.

⁷⁵ Tamtéž, s. 4.

Naproti tomu v případě zajišťovacích směnek strany trvají na tom, aby byl splněn původní nesměnečný závazek, přičemž směnka má sloužit věřiteli jako náhradní uspokojení pro případ nesplnění zajištěného závazku. V případě splnění obecného závazku nemá být již směnečný závazek hrazen, jinak by se jednalo o „duplicitní plnění“, směnka má tedy motivovat dlužníka ke splnění obecného závazku.⁷⁶ Poté, co nastane splatnost zajištěného závazku, směnka plní uhrazovací funkci, což svědčí o skutečnosti, že požaduje-li věřitel plnění na základě zajišťovací směnky, kauzální vztah neprobíhal tak, jak bylo stranami předpokládáno.⁷⁷

Jak uvádí Kovařík „směnka plní zajišťovací funkci ovšem není k zajištěnému závazku ani akcesorická, ani subsidiární“.⁷⁸ Z toho vyplývá, že směnka v sobě inkorporuje samostatný a na zajištěném závazku nezávislý závazek.⁷⁹

Na směnkách dále mohou být udány doložky vyjadřující směnečné rukojemství (*avalování* směnky). Právní úprava obsažená v čl. I. § 30 – 32 ZSŠ se vztahuje na směnku cizí i na směnku vlastní (čl. I. § 77 odst. 3 ZSŠ).

Směnečné rukojemství se odlišuje od ručení a předpisy o ručení nelze vůbec aplikovat, dochází zde k oslabení akcesority a absenci subsidiarity.⁸⁰

Směnečný rukojmí (*aval, avalista*) se zaručuje za zaplacení směnky pro celý směnečný peníz nebo pro jeho část (čl. I. § 30 odst. 1 ZSŠ).

Avalát je osoba, za kterou se rukojmí zaručil. Není-li udána osoba, za kterou se zaručil, platí v souladu s ust. čl. I. § 31 odst. 4 ZSŠ, že je jím výstavce.⁸¹

Úplné rukojemské prohlášení spočívá v tom, že avalista uvede rukojemskou doložku „*per aval*“, „jako rukojmí“ či „jako avalista“. Dále se připojí údaj o avalátovi a podpis avalisty. Zkrácené rukojemské prohlášení představuje toliko podepsaná rukojemská doložka, minimální rukojemské prohlášení tvoří pouze podpis avalisty na líci směnky (tzv. holý aval, čl. I. § 31 odst. 3 ZSŠ).⁸²

⁷⁶ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 4.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Tamtéž, s. 6.

⁷⁹ Tamtéž, s. 6.

⁸⁰ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 212.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž, s. 212-213.

Dle ust. čl. I. § 32 ZSŠ je „směnečný rukojmí zavázán jako ten, za koho se zaručil“. Může se sice zaručit jen za část směnečného peníze, avšak nesmí svůj závazek jinak podmínit, stejně jako osoba, za kterou se zaručil. Avalista stojí vedle avaláta a případných dalších dlužníků ze směnky. Jeho závazek není subsidiární, neboť věřitel se předtím nemusí nejprve obrátit na avaláta (čl. I. § 47 ZSŠ). Akcesorita závazku avala je pouze formální, tzn. je-li vadný závazek avaláta pro vadu formy, avalovi závazek nevznikne. Naproti tomu ostatní „neformální“ vady u podpisu avaláta nebudou mít na závazek avala vliv. Uvedené se promítá do námitek avala, jenž může namítat pouze skutečnosti, zakládající se na jeho vlastních vztazích k majiteli směnky, ale nikoliv na vztazích avaláta k majiteli směnky (rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13.7.1998, sp. zn. 9 Cmo 3/98)⁸³.

1.3 Převody směnek

„Každou směnku, i když nebyla vystavena na řad, lze převést indosamentem (rubopisem)“ (čl. I § 11 odst. 1 ZSŠ). Směnka je zákonný *ordrepapír*, tedy listinný cenný papír na jméno, který je převoditelný indosamentem i bez výslovného uvedení doložky „na řad“⁸⁴, ledaže výstavce na směnku umístí rektadoložku „nikoli na řad“ nebo jinou doložku stejného významu (čl. I. § 11 odst. 2 ZSŠ). V tom případě lze směnku převést postoupením pohledávky (*cesse*). Posledním způsobem převodu směnek je podle čl. I § 14 odst. 2 písm. c) ZSŠ tzv. *blankotradice*, při níž dochází ke konsensuálnímu předání listiny a předpokladem je rubopis bez označení nabyvatele směnky.⁸⁵

Indosament (*rubopis, žiro*) představuje „vlastní písemné prohlášení bývalého oprávněného obsažené na rubu cenného papíru, popř. pokud je rub již zaplněn, na jeho přívěsku, kterým cenný papír převádí na nového oprávněného“.⁸⁶ Na rubu směnky (popř. přívěsku) může být uvedena souvislá řada rubopisů a oprávněn je vždy poslední

⁸³ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 213-215.

⁸⁴ Tamtéž, s. 56-57.

⁸⁵ Tamtéž, s. 220.

⁸⁶ Tamtéž, s. 56.

na ní uvedený majitel, přičemž směnka zároveň musí být předána nabyvateli.⁸⁷ Předáním (tradicí) je uskutečněna smlouva o převodu cenného papíru, která dle stávající úpravy nevyžadovala písemnou formu a mohla být uzavřena i konkludentně, přičemž v případě úplatného převodu se řídila úpravou kupní smlouvy v ObchZ a v případě bezúplatnosti se řídila darovací smlouvou dle ObčZ (§ 13 ZOCP).⁸⁸ Tak to výslovně stanoví i zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v ust. § 1103 odst. 2.⁸⁹

Převodce bývá označován jako *indosant* (příp. *rubopisec*, *žirant*) a nabyvatel jako *indosatář* (*rubopisník*, *žiratář*), přičemž prvním převodcem je *remitent* – první majitel směnky, a dalším indosantem je předcházející indosatář.⁹⁰

Z čl. I § 12 ZSŠ vyplývá, že rubopis musí být bezpodmínečný, podmínka by platila za nenapsanou a nepřihlíželo by se k ní, zatímco částečný rubopis je zákonem přímo prohlášen za neplatný.

Převodní doložka zní zpravidla „za mě na řad“ „místo mě“, „za mě“, slova „na řad“ není nutné uvádět.⁹¹

Rubopis je tvořen převodní doložkou, údajem o indosatěři a podpisem indosanta. Vyplněný rubopis tedy uvádí jméno nabyvatele. O tzv. *blankoindosament* (nevyplněný rubopis) se jedná v případě, kdy není uveden indosatář a obsahuje pouze převodní doložku a podpis indosanta, nebo sestává toliko z podpisu indosanta, kdy ovšem musí být uveden na rubu nebo na přívěsku (čl. I. § 13 ZSŠ).⁹²

Rubopis má legitimační účinek, neboť majitele směnky legitimuje k výkonu práv ze směnky, když ust. čl. I. § 16 odst. 1 věta první ZSŠ stanoví, že „o tom, kdo má směnku v rukou, platí, že je řádným majitelem, prokáže-li své právo nepřetržitou řadou

⁸⁷ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 56.

⁸⁸ Tamtéž, s. 220-221.

⁸⁹ Ust. § 1103 odst. 2 věta první OZ stanoví: „Vlastnické právo k cennému papíru na řad se převádí rubopisem a smlouvou k okamžiku jeho předání.“

⁹⁰ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 221.

⁹¹ Tamtéž, s. 223.

⁹² Tamtéž, s. 223-224.

indosamentů, a to i tehdy, je-li poslední z nich blankoindosamentem. “ Majitel směnky nenese důkazní břemeno o tom, z jakého důvodu a jakým způsobem se stal řádným majitelem směnky; to tíží osoby jeho postavení zpochybňující. Podle čl. I § 16 odst. 2 ZSŠ „*pozbude-li někdo směnky jakýmkoliv způsobem, není nový majitel, který prokáže své právo způsobem uvedeným v odstavci 1, povinen směnku vydat, ledaže jí nabyl ve zlé víře anebo se při nabývání směnky provinil hrubou nedbalostí.*“

Indosant v souladu s ust. čl. I. § 15 odst. 1 ZSŠ odpovídá za přijetí a zaplacení směnky a tak rozšiřuje okruh tzv. nepřímých dlužníků a podporuje se tím další oběh směnky.⁹³ Tuto odpovědnost však může vyloučit tzv. doložkou úzkosti („*sine obligo*“, „*bez závazku*“, „*bez postihu*“ nebo jinou doložkou stejného významu).⁹⁴

Rubopis má dále převodní (transportní) účinek, neboť se jím v souladu s ust. čl. I. § 14 odst. 1 ZSŠ převádějí všechna práva ze směnky. Indosatář nabývá originárně práva vyplývající ze směnky a ze zákona.⁹⁵

2. Žaloba s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu

Žaloba je „*procesním úkonem, jímž se žalobce obrací na soud se žádostí o poskytnutí právní ochrany proti určitému odpůrci (žalovanému)*“.⁹⁶ Žalobou je zahájeno řízení, vymezení jeho účastníci a předmět sporu, o němž soud rozhodne.⁹⁷

Mezi složky civilní žaloby, které ji individualizují tak, aby nebyla zaměnitelná (totožná) s jinými žalobami, řadíme strany (resp. účastníky řízení), předmět žaloby

⁹³ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 226.

⁹⁴ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 88.

⁹⁵ KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 226-227.

⁹⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 188.

⁹⁷ Tamtéž.

(žalobní nárok) a žalobní důvod.⁹⁸ Předmětem žaloby je tzv. žalobní nárok (procesní nárok), který žalobce uplatňuje a přesně vymezen je v žalobním petitu.⁹⁹ Ve směnečné žalobě se žalobce domáhá peněžitého plnění ze směnky. Za žalobní nárok, tedy předmět žaloby, je někdy považován pouze žalobní návrh (petit), jindy kromě petitu také jeho skutkové odůvodnění.¹⁰⁰ Druhý přístup se uplatňuje i ve směnečných žalobách, neboť petit, požadující zaplacení peněžité částky, musí být ještě doplněn o vyličení rozhodujících skutečností (skutkové odůvodnění) týkajících se konkrétní k žalobě připojené směnky a vyjadřující, že se jedná o nárok přímo z této směnky, nikoliv v případě zajišťovacích smenek o nárok z (primárního) kauzálního vztahu (např. z úvěru), který byl směnkou toliko zajištěn.

Vyličením rozhodujících skutečností žalobce naplní povinnost tvrzení a dochází k substancování žaloby, které je nezbytné pro právní kvalifikaci skutkového děje soudem.¹⁰¹

Žalobní důvod (právní důvod žaloby) představuje hmotněprávní poměr, z nějž žalobce dovozuje svůj nárok, který vyplývá z tvrzených skutečností.¹⁰²

2.1 Obecné náležitosti žaloby

Směnečná žaloba jako procesní úkon žalobce, směnečného věřitele, kterou se zahajuje sporné směnečné řízení, musí obsahovat obecné náležitosti podání stanovené v § 42 odst. 4 o.s.ř. Musí z ní být zřejmé, který soud má o ní rozhodovat, kdo je podatelem, o jakou věc se jedná, co podání sleduje, musí být datována a podepsána.

Písemné podání má podobu listinnou nebo elektronickou učiněnou prostřednictvím veřejné datové sítě (§ 42 odst. 1 o.s.ř.). Podat žalobu ústně ve sporném řízení nelze,

⁹⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 193.

⁹⁹ Tamtéž, s. 194.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 195.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Tamtéž.

s výhradou jiného úkonu učiněného ústně do protokolu při jednání.¹⁰³ Podání, jež obsahuje návrh ve věci samé, učiněné telefaxem nebo v elektronické podobě, je třeba nejpozději do 3 dnů doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění, jinak se k nim nepřihlíží (§ 42 odst. 2 o.s.ř.). Takové doplnění se podle § 42 odst. 3 o.s.ř. nevyžaduje u podání v elektronické podobě podepsané uznávaným elektronickým podpisem nebo podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů).

Vzhledem k tomu, že většina žalobců ve směnečných sporech je zastoupena advokátem, podání bývá učiněno prostřednictvím datové schránky v souladu s ust. zák. č. 300/2008 Sb., který v § 18 stanoví, že *„fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky“* (odst. 1). *„Úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob“* (odst. 2). V tomto případě odpadá povinnost připojení data a podpisu na podání. V případě zastoupení advokátem lze podpis nahradit otiskem jeho podpisového razítka, jehož vzor je u soudu uložen. U podání v elektronické podobě odpadá povinnost připojení vícero stejnopisů (§ 42 odst. 4 o.s.ř.).

2.2 Zvláštní náležitosti žaloby

Ustanovení § 79 odst. 1 o.s.ř. stanoví povinnost označit účastníky, jedná-li se o fyzické osoby, jejich jménem, příjmením, bydlištěm, popř. rodným číslem či identifikačním číslem osoby. Jedná-li se o právnické osoby, uvede se obchodní firma či název a sídlo a identifikační číslo. Rovněž je třeba označit zástupce účastníků. Žalobce

¹⁰³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 182.

též vylíčí rozhodující skutečnosti a označí důkazy k jejich prokázání. V závěru uvede, čeho se domáhá.

Má-li soud rozhodnout směnečným platebním rozkazem, musí žalobce v žalobě vydání SPR výslovně navrhnout, jak stanoví § 175 odst. 1 o.s.ř.

2.2.1 Účastníci řízení a jejich zástupci

Povinností žalobce je označit dostatečně určitě účastníky řízení (žalobce, žalovaného), příp. jejich zástupce. Označením žalovaného žalobce určí, po kom požaduje plnění ze směnky. Je oprávněn zvolit, po kom bude plnění ze směnky požadovat, zda pouze po jejím výstavci či jen po avalistovi, nebo na nich společně. Typickým jevem ve směnečném řízení je právě pluralita žalovaných. Podle čl. I. § 47 odst. 1 ZSŠ „*všichni, kdož směnku vystavili, přijali, indosovali nebo se na ní zaručili, jsou zavázáni majiteli rukou společnou a nerozdílnou*“. Podle odst. 2 cit. ust. „*majitel může žádat plnění na každém z nich nebo na několika z nich anebo na všech dohromady a není vázán pořadím, v kterém se zavázali.*“ Pokud již majiteli směnky byl soudem pravomocně přiznán nárok vůči některému ze směnečných dlužníků, může se obrátit na soud s tím, aby bylo rozhodnuto vůči ostatním z nich.¹⁰⁴

U žalobce i u žalovaného musí být dána věcná legitimace, aby žaloba mohla být úspěšná. Žalobci musí svědčit právo, jehož se domáhá, musí být aktivně věcně legitimován. U žalovaného musí být dána povinnost, jejíž splnění požaduje žalobce, musí být pasivně věcně legitimován. Obojí vychází z hmotného práva. I když uvedené splněno není, nebrání to průběhu řízení, avšak žalobě nemůže být vyhověno. To však bude postaveno najisto zpravidla až v závěru řízení.¹⁰⁵

Směneční dlužníci, žalovaní, jsou ve smyslu § 91 odst. 1 o.s.ř. v postavení samostatných společníků. Každý z žalovaných jedná v řízení sám za sebe, je

¹⁰⁴ KOVARŽÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář.* 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 202.

¹⁰⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 135-136.

v samostatném vztahu k žalobci a jedná s účinky pro sebe samého. O každém ze žalovaných je rozhodováno zvlášť, a to i případně s jiným výsledkem.¹⁰⁶ Ve směnečném řízení bývá pravidlem, že je například jako žalovaný č. 1 žalován výstavce směnky (právnícká osoba), jako žalovaný č. 2 avalista (jednatel prvního žalovaného, zde v postavení směnečného rukojmího jako fyzická osoba) a jako žalovaný č. 3 další rukojmí - fyzická osoba. Žalobce musí svůj nárok z dané směnky odůvodnit zvlášť vůči každému z těchto žalovaných.¹⁰⁷ „Podstatnou náležitostí směnečné žaloby je identifikace směnečného závazku žalovaného z toho hlediska, v jakém směnečném postavení byl žalovaným závazek ze směnky přijat. Nejde přitom jen o formalitu, ale o základní kritérium, na základě kterého soud zkoumá oprávněnost směnečného nároku. Na směnce totiž může být jedna a táž osoba podepsána v různých postaveních, přičemž podmínky pro úspěšné uplatnění práv ze směnky, resp. podmínky pro úspěšnou obranu proti uplatněnému směnečnému nároku, se mohou značně lišit podle toho, v jakém postavení je tato osoba směnečně zavázána“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14.4.2004, sp. zn. 9 Cmo 62/2003).¹⁰⁸

Pokud k žalobě není připojena směnka, která by odpovídala žalobním tvrzením (ať již z důvodu označení žalovaného, žalobce či z jiných důvodů, např. se neshoduje datum a místo vystavení směnky, směnečná suma či místo placení), je třeba v tomto směru vyzvat žalobce k upřesnění tvrzení, resp. předložení směnečné listiny, která bude odpovídat žalobním tvrzením. Pokud se tak nestane, bude tato skutečnost bránit soudu ve vydání SPR a bude třeba nařídit jednání.

2.2.2 Vylíčení rozhodujících skutečností a označení důkazů

Žaloba ve směnečném řízení je svou povahou žalobou na plnění. Bývá velmi stručná, v některých případech může mít dokonce až „formulářový“ charakter. V části

¹⁰⁶ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 146-147.

¹⁰⁷ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 556.

¹⁰⁸ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 113.

obsahující vyličení rozhodujících skutečností jsou zejména uvedena skutková tvrzení týkající se dané směnky. Žalobce uvede, jakou směnku žalovaný vystavil či avaloval, kdy po splatnosti žalovaného vyzval k plnění, kdy a jakým způsobem mu zaslal předžalobní výzvu k plnění podle § 142a o.s.ř., že žalovaný na směnku dosud ničeho nezaplátil, případně že plnil pouze částečně, kdy a v jaké výši.

K náležitostem směnečné žaloby Trebatický uvádí: *Každý oprávněný majitel směnky či šeku se tedy může domáhat uspokojení svých práv z těchto listin na směnečném dlužníku, aniž by v návrhu na vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu skutkově musel tvrdit a prokazovat důvod vystavení takové listiny a obsah směnečné (šekové) dohody, která vystavení směnky (šeku) předcházela, tedy skutečnosti ze směnky nebo šeku přímo nevyplývající (srov. § 1791 obč. zák.). Postačí proto, je-li (samozřejmě s ohledem na uplatněný nárok) popsán skutkový stav tak, jak vyplývá ze samotné směnky či šeku a ze zmiňovaných listin nutných k uplatnění práv z nich plynoucích. Nárok by přitom měl být odůvodněn jak z hlediska aktivní legitimace žalobce, tak i z hlediska pasivní věcné legitimace žalovaného.*¹⁰⁹

V žalobě žalobce označí důkazy k prokázání svých tvrzení. Ve směnečném řízení je stěžejním důkazem prvopis směnky, kterou žalobce současně s podáním žaloby uloží do úschovy soudu.

Jako listinný důkaz je připojena kopie předžalobní výzvy podle ust. § 142a o.s.ř. spolu s podacím lístkem dokládajícím, že byla žalovanému odeslána nejméně 7 dní před podáním žaloby na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu.

Další důkazní prostředky, např. dohodu o vyplňovacím právu směnečném či listiny související s kauzálními vztahy (smlouva o úvěru zajištěném směnkou) předkládají účastníci až v případném námitkovém řízení.

¹⁰⁹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 555.

2.2.3 Žalobní petit

Žalobní petit musí být určitý, jednoznačný a jako návrh autoritativního výroku soudu musí vyplývat ze skutkových tvrzení uvedených v žalobě.¹¹⁰ Žalobce v žalobním petitu uvede postěžní nároky dle čl. I § 48 ZSŠ, jichž se domáhá po žalovaném (směnečný peníz, příp. sjednané úroky, 6% p.a. úrok ze směnečného peníze ode dne splatnosti směnky do zaplacení, útraty protestu a podaných zpráv, jakož i ostatní útraty, směnečnou odměnu ve výši jedné třetiny procenta směnečného peníze, příp. v nižší dohodnuté výši). Žalobce nemusí požadovat celý směnečný peníz, ale je ponecháno plně na jeho vůli, zda bude požadovat pouze část směnečného peníze, zda bude požadovat příslušenství a směnečnou odměnu. Dále žalobce zpravidla specifikuje požadovanou částku náhrady nákladů řízení. V souladu s § 151 odst. 1 o.s.ř. však je soud povinen o náhradě nákladů řízení rozhodnout v rozhodnutí, jímž se u něj řízení končí, i bez návrhu.

Žalobcem navrhovaný výrok obvykle v praxi zní tak, že „žalovaný je povinen zaplatit žalobci směnečný peníz ve výši ... ,- Kč (či v příslušné měně) s příslušenstvím (směnečné úroky p.a.) a směnečnou odměnou a nahradit mu náklady řízení, a to do 15 dnů od doručení směnečného platebního rozkazu“, s tím, že pokud žalovaný nezaplatí, musí v téže lhůtě podat námitky, ve kterých uvede vše, co proti směnečného platebnímu rozkazu namítá a pro případ, že proběhne námitkové řízení, žalobce navrhuje, aby soud po projednání námitek ponechal SPR vůči žalovanému v plném rozsahu v platnosti.

3. Činnost soudu před vydáním směnečného platebního rozkazu

Řízení je zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení (§ 82 odst. 1 věta první o.s.ř.), tedy dnem, kdy směnečná žaloba v listinné podobě dojde do podatelny soudu, kde bude opatřena podacím razítkem soudu, nebo dnem, kdy soudu dojde fax

¹¹⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 199.

nebo elektronické podání, pokud bude včas doplněno dle § 42 odst. 2 o.s.ř.¹¹¹ V případě podání učiněného prostřednictvím veřejné datové sítě a elektronické aplikace určené k podání takového návrhu je řízení zahájeno okamžikem, kdy je žaloba dostupná příslušnému přijímajícímu informačnímu systému (§ 82 odst. 1 věta druhá o.s.ř.).

3.1 Zkoumání procesních podmínek

V první řadě po dojití žaloby soud v souladu s § 103 o.s.ř. zkoumá, zda jsou splněny podmínky, za nichž může rozhodnout ve věci samé (podmínky řízení).

Podmínky řízení nebo též procesní podmínky představují „určité podmínky stanovené procesním právem, za nichž může civilní proces probíhat a může být vydáno rozhodnutí soudu“.¹¹² Podle Winterové je přesnější označení „procesní podmínky“, nikoli „podmínky řízení“ dle terminologie o.s.ř., neboť je možné splnění těchto podmínek zjišťovat až po zahájení řízení, tedy řízení bude zahájeno i bez jejich splnění.¹¹³ Procesní podmínky lze charakterizovat jako „předpoklady přípustnosti vydání meritorního rozhodnutí (lhostejno zda vyhovujícího či zamítavého) v dané věci“.¹¹⁴ Soud zkoumá splnění procesních podmínek z úřední povinnosti, a to v rámci již zahájeného řízení a sleduje jejich změny v průběhu řízení, nestanoví-li zákon jinak (viz např. § 11 o.s.ř.). Účastníkům je dána možnost se ke splnění procesních podmínek vyjadřovat.¹¹⁵

Procesní podmínky mohou být dány na straně soudu, na straně účastníků, rozlišujeme podmínky týkající se dané věci, mohou být subjektivní či objektivní.¹¹⁶

¹¹¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 330.

¹¹² Tamtéž, s. 213.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Tamtéž.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 214-215.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 213.

3.1.1 Civilní pravomoc a příslušnost soudu

Po zahájení řízení soud zkoumá nejprve podmínky na straně soudu, a sice civilní pravomoc a věcnou, funkční a místní příslušnost. Tuto činnost provádí soud, u něhož byla žaloba podána, a to zejména dle údajů obsažených v žalobě, případně s provedením nezbytných šetření či výzvou účastníkům k doplnění.¹¹⁷

Civilní pravomoc zákon vymezuje v § 7 odst. 1 o.s.ř. v platném znění takto: „*V občanském soudním řízení projednávají a rozhodují soudy spory a jiné právní věci, které vyplývají z poměrů soukromého práva, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány.*“

Ve směnečném řízení je věcná příslušnost soudu dána ust. § 9 odst. 2 písm. j) o.s.ř. v platném znění tak, že ve sporech týkajících se směnek rozhodují jako soudy prvního stupně krajské soudy. Vrchní soud v Praze k tomu v usnesení ze dne 26.6.2002, sp.zn. Ncp 494/2002 uvedl, že: „*Ve sporech týkajících se směnek jsou vždy věcně příslušné krajské soudy, které spor projednají jako věc obchodní bez ohledu na povahu účastníků a důvod směnky.*“¹¹⁸

V případě, že předmětem sporu jsou nároky vyplývající ze zajišťovací směnky, je také dána věcná příslušnost krajského soudu. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 4.5.2015, č.j. Ncp 3054/2014-28, uvedl, že v případě, kdy žalobce žalobou s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu požaduje zaplacení směnečné pohledávky v řízení podle § 175 o.s.ř. „*jde o spor, týkající se směnky, a tedy o výjimku podle § 9 odst. 2 písm. j) o.s.ř. K projednání a rozhodnutí věci jsou v prvním stupni věcně příslušné krajské soudy. Námitka žalované by měla opodstatnění jenom v případě, pokud by žalobce v žalobě výslovně uplatnil nárok na vrácení půjčky, a na osvědčení nároku by byla soudu předložena listina – směnka.*“

¹¹⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 215.

¹¹⁸ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura.* 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 113.

Zkoumání věcné příslušnosti je upraveno v ust. § 104a a násl. o.s.ř. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 533/2001 ze dne 19.12.2001: „*Věcnou příslušnost zkoumá soud kdykoli za řízení (§ 104a odst. 1, věta první, o.s.ř.). Uplatní-li za řízení před soudem prvního stupně některý z účastníků řízení námitku nedostatku věcné příslušnosti soudu, u něhož bylo řízení zahájeno (tj. navrhne-li, aby otázka věcné příslušnosti byla vyřešena usnesením soudu), je soud prvního stupně povinen o této námitce rozhodnout samostatným usnesením, a to i v případě, že námitku nepovažuje za důvodnou, a proti jeho usnesení je přípustné odvolání; v řízení může pokračovat až po právní moci usnesení, kterým nebylo této námitce vyhověno. Pravomocným usnesením o věcné příslušnosti je otázka věcné příslušnosti pro soud v konkrétní věci a pro účastníky řízení závazným způsobem vyřešena a v dalším řízení nemůže být znovu přezkoumávána.*“

Vrchní soud v Praze v rozhodnutí ze dne 20.9.1995, sp. zn. 10 Cmo 581/95, uvedl: „*Je-li navrhováno nařízení předběžného opatření z důvodu obavy z ohrožení výkonu rozhodnutí, které bude vydáno v řízení zahájeném k návrhu na vydání směnečného platebního rozkazu, nejedná se o věcnou příslušnost soudu podle § 252, odst. 1 o.s.ř. (výkon rozhodnutí), ale o věcnou příslušnost ve věcech směnečných (šekových) podle § 9, odst. 3, písm. c), cc), o.s.ř. [v tehdy platném znění].*“

Ve směnečném řízení se uplatní funkční příslušnost dle ust. § 10 odst. 2 o.s.ř., kdy o odvoláních proti rozhodnutím krajských soudů jako soudů prvního stupně rozhoduje vrchní soud.

Místní příslušnost je dána v souladu s ust. § 84 ve spojení s § 85a o.s.ř. obecným soudem účastníka, proti němuž návrh směřuje (žalovaného), s tím, že je-li pro řízení v prvním stupni věcně příslušný krajský soud a místní příslušnost se řídí obecným soudem účastníka, je místně příslušným krajský soud, v jehož obvodu je obecný soud účastníka - u fyzické osoby okresní soud, v jehož obvodu má bydliště, a nemá-li bydliště, okresní soud, v jehož obvodu se zdržuje, případně má-li bydliště na více místech, pak všechny okresní soudy, v jejichž obvodu bydlí s úmyslem zdržovat se tam

trvale (§ 85 odst. 1 o.s.ř.). V případě podnikající fyzické osoby a právnické osoby je jím sídlo (§ 85 odst. 2, 3 o.s.ř.).

Kromě obecné místní příslušnosti ve směnečných věcech bývá žalobci využíváno zvláštní místní příslušnosti dané na výběr dle ust. § 87 písm. e) o.s.ř. v platném znění, kdy vedle obecného soudu žalovaného, popřípadě vedle soudu uvedeného v § 85a, je k řízení příslušný také soud, v jehož obvodu je platební místo směnky. Většina žalob podaných k Městskému soudu v Praze je podávána s ohledem na to, že platební místo na směnce uvedené je Praha.

Při zkoumání místní příslušnosti soud postupuje dle ust. § 105 o.s.ř. Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 30.6.2014, č.j. 2 Cmo 168/2014-21, k posuzování místní příslušnosti uvedl, že, *„Podle ust. § 11 odst. 1 občanského soudního řádu jsou pro určení věcné a místní příslušnosti rozhodné okolnosti, které tu jsou v době jeho zahájení. Rozhodnými okolnostmi ve smyslu citovaného ustanovení je třeba rozumět skutečnosti uvedené v návrhu na zahájení řízení a skutkový stav tam vylíčený (tj. v okamžiku zahájení řízení). Podle téhož ustanovení, odst. 2 je-li místně příslušných několik soudů, může se řízení konat u kteréhokoli z nich“* s tím, že *„při určení místní příslušnosti soudu je třeba vycházet pouze ze skutečností uvedených v návrhu na zahájení řízení. Je-li v daném případě, s ohledem na počet žalovaných, více místně příslušných soudů, je to žalobce, kdo je oprávněn výběr místně příslušného soudu provést a to tak, že tomuto soudu žalobu zašle, resp. jako v daném případě ji u soudu osobně podá. Podle § 82 odst. 1 věta první o.s.ř. je řízení zahájeno dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zahájení. Podle již citovaného ustanovení § 11 odst. 2 o.s.ř., je-li místně příslušných několik soudů, může se řízení konat u kteréhokoli z nich. Sídlo společnosti žalovaného I), který je na rubopisu směnky uveden jako indosatář a zároveň jako indosant, bylo v době zahájení řízení Praha 1, [název příslušné ulice]. Místně příslušným soudem podle sídla žalovaného I) je podle ustanovení § 85 odst. 3 a § 85a o.s.ř. Městský soud v Praze, který žalobce zvolil pro podání žaloby jako soud místně příslušný.“* Dále Vrchní soud v Praze doplnil, že podle usnesení Ústavního soudu, sp.zn. II. ÚS 470/11, *„procesní účastenství je nutno v každém případě pojímat ryze procesně, neboť*

hmotněprávní důvodnost uplatněné žaloby je předmětem řízení jako celku a je tedy o ní rozhodováno až v meritorním rozsudku.“

3.1.2 Procesní podmínky na straně účastníků řízení

Po zahájení řízení soud zkoumá procesní podmínky na straně účastníků řízení, tedy jejich způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost. V případě absence procesní způsobilosti soud zjišťuje, zda je účastník řádně zastoupen.

Způsobilost být účastníkem nebo též procesní subjektivita je „*právní způsobilost být nositelem procesních práv a povinností*“.¹¹⁹ Dle § 19 o.s.ř., v platném znění, má způsobilost být účastníkem řízení „*ten, kdo má právní osobnost; jinak jen ten, komu ji zákon přiznává.*“ Definicí právní osobnosti obsahuje § 15 odst. 1 OZ: „*Právní osobnost je způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti*“ s tím, že zákon toto dále konkretizuje pro fyzické a právnické osoby v ust. § 23 a 118 OZ.¹²⁰

Procesní způsobilost neboli „*způsobilost vykonávat samostatně procesní úkony, neboli způsobilost před soudem samostatně jednat*“¹²¹ nalezneme v § 20 odst. 1 o.s.ř.: „*Každý může před soudem jako účastník samostatně právně jednat (procesní způsobilost) v tom rozsahu, v jakém je svéprávný.*“ Dle § 15 odst. 2 OZ: „*Svéprávnost je způsobilost nabyvat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat).*“ Pro fyzické osoby platí, že „*plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabyvá dovršením osmnáctého roku věku*“ (§ 30 odst. 1 OZ); „*před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabyvá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svěprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné*“ (§ 30 odst. 2 OZ).

¹¹⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 130.

¹²⁰ Dle § 23 OZ „*člověk má právní osobnost od narození až do smrti*“; dle § 118 OZ „*právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku*“, § 126 odst. 1 OZ stanoví, že „*právnická osoba vzniká dnem zápisu do veřejného rejstříku*“ a dle § 185 OZ „*právnická osoba zapsaná do veřejného rejstříku zaniká dnem výmazu z veřejného rejstříku.*“ Pro právnické osoby, které se do veřejného rejstříku nezapisují, srov. ust. § 126 odst. 2, 3 OZ, 186 OZ.

¹²¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 131.

U právnické osoby je zásadní otázkou, kdo jejím jménem bude jednat před soudem, neboť u ní způsobilost být účastníkem a procesní způsobilost spadají v jedno.¹²² Kdo jedná za právnickou osobu uvádí § 21 o.s.ř.

Dle ust. § 32 odst. 1 o.s.ř. „každý, kdo v řízení vystupuje jako zástupce účastníka, popřípadě jako jeho další zástupce, musí své oprávnění doložit již při prvním úkonu, který ve věci učinil“. Ust. § 22 a násl. o.s.ř. upravuje zastoupení účastníků řízení, a to zákonně, na základě plné moci a na základě rozhodnutí soudu.

Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 2665/2010 ze dne 18.8.2011: „*Odvolací soud zatíží řízení zmatečností vadou podle ustanovení § 229 odst. 1 písm. b) o.s.ř., pokud rozhodne ve smyslu ustanovení § 107a o.s.ř. o návrhu dosavadního žalobce, aby na jeho místo vstoupil nabyvatel práva, o něž v řízení jde, poté, co dosavadní žalobce zanikl a ztratil způsobilost být účastníkem řízení, aniž by soud v předchozí fázi řízení rozhodl usnesením podle ustanovení § 107 odst. 1 a 3 o.s.ř. o tom, s kým bude na místě zaniklé žalobkyně v řízení pokračováno.*“

Podle usnesení Ústavního soudu ČR sp. zn. IV. ÚS 1532/09 ze dne 23.11.2009, pod bodem VI.: „*Ústavní soud v řadě svých nálezů rovněž kritizoval praxi obecných soudů při ustanovování opatrovníků z řad justičních čekatelů či jiných zaměstnanců téhož soudu rozhodujícího v meritu věci z důvodu možné kolize zájmů, jakož i tolerování nečinnosti soudem ustanoveného opatrovníka (srov. nález sp. zn. II. ÚS 629/04). Tak tomu bylo i v projednávané věci, kdy Vrchní soud v Praze ustanovil stěžovateli opatrovníkem soudní tajemnici téhož soudu a z připojeného spisu nevyplývalo nic, co svědčilo o její (jakékoliv) procesní aktivitě. Ústavní soud však vzal v úvahu, že stěžovatel byl v průběhu odvolacího řízení činný sám, dne ... podal odvolání, které dne ... doplnil, a s odvolacím soudem komunikoval buďto osobně nebo prostřednictvím svého právního zástupce, a to až do vypovězení plné moci dne... Nelze tedy konstatovat*

¹²² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 132.

kolizi zájmů nepřítomného účastníka a opatrovníka, neboť stěžovatel jako účastník řízení měl dostatečný prostor pro ochranu svých práv a zájmů. Ratio decidendi vyjádřené (mimo jiné) ve shora citovaném nálezu tak na jeho věc nedopadá.“

Ve směnečném řízení bývá zpravidla ustanovován opatrovník žalované právnické osobě z důvodu podle § 29 odst. 2 o.s.ř. vzhledem k absenci statutárního orgánu takové osoby. Taková situace nastává zpravidla až po vydání SPR, neboť v době zahájení řízení žalovaná právnická osoba statutární orgán zpravidla má, v průběhu řízení dojde k jeho výmazu a SPR nelze v souladu s ust. § 175 odst. 1 doručit do vlastních rukou žalovaného. Opatrovník se dále ustanovuje žalovaným fyzickým osobám z důvodu dle § 29 odst. 3 o.s.ř., jelikož jejich pobyt není znám či se jim nepodařilo doručit na známou adresu v cizině.

Změny v této souvislosti doznal odst. 4 § 30 o.s.ř., kdy má soud přednostně dle Centrální evidence obyvatel zjistit osobu blízkou, kterou by mohl ustanovit opatrovníkem, a advokáta opatrovníkem jmenovat až tehdy, pokud jím nemůže být jmenován někdo jiný. Soudy však jmenují opatrovníkem v první řadě advokáty, jelikož ustanovení blízké osoby opatrovníkem ve směnečném řízení zpravidla nemá žádoucí efekt, kdy tyto osoby nepřebírají poštu stejně jako žalovaný. V případě cizinců takovou osobu blízkou nelze ani dohledat.

Vzhledem k úpravě institutu předběžného prohlášení dle § 38 a násl. OZ došlo k vložení nového § 29a do o.s.ř., který stanoví, že: „*Účastníku, který pořídil předběžné prohlášení v očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat, ustanoví soud opatrovníkem s jejím souhlasem osobu za opatrovníka označenou v předběžném prohlášení.*“

3.1.3 Ne bis in idem

Právní princip *ne bis in idem* (ne dvakrát o tomtéž) je vyjádřen v ust. § 83 odst. 1 o.s.ř., podle něhož „*zahájení řízení brání tomu, aby o téže věci probíhalo u soudu jiné*

řízení“, které zakotvuje překážku *litispendence*, a překážku *rei iudicatae*, plynoucí z § 159a odst. 4 o.s.ř., který stanoví, že „*jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu*“. V praxi to znamená, že soud ověří lustrací věci u soudu vedených sám nebo k námitce účastníků řízení, resp. žalovaného, zda v totožné věci nebyla taková žaloba u soudu již podána či rozhodnuta.

Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Odo 417/2001 ze dne 21.8.2001: „*I. Je-li předmětem dovolacího přezkumu usnesení odvolacího soudu o žádosti o zmeškání lhůty k podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu, může dovolatel uspět s námitkou překážky věci zahájené ve smyslu § 83 o.s.ř., jen týká-li se tohoto rozhodnutí, nikoli týká-li se řízení o vydání směnečného platebního rozkazu. II. Usnesení o prominutí zmeškání lhůty ani usnesení odvolacího soudu je potvrzující není rozhodnutím ve věci samé.*“

3.1.4 Další procesní podmínky

Podle Winterové lze za dalším procesní podmínku považovat náležitě zahájení řízení, tedy ve sporném řízení podáním žaloby – návrhu na zahájení řízení, a to vzhledem k tomu, že nelze meritorně rozhodnout, pokud nebylo řízení náležitě zahájeno, a nastanou důsledky s tím spojené (odmítnutí žaloby, zastavení řízení pro zpětvzetí žaloby).¹²³

K procesním podmínkám bývá někdy přiřazován požadavek, aby bylo rozhodováno zákonným nepodjatým soudcem a ve správném obsazení soudu, a to vzhledem k tomu, že se má soud z úřední povinnosti starat o jejich naplnění a jejich nedostatky jsou důvodem pro zrušení rozhodnutí v odvolacím i dovolacím řízení, přičemž se jedná o tzv. důvody zmatečnosti dle § 229 o.s.ř. Winterová zastává názor, že

¹²³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 216.

se však o procesní podmínky nejedná, neboť je lze napravit kdykoliv v řízení a jedná se tak v podstatě o „požadavky mimoprocesní povahy“.¹²⁴

3.1.5 Soudní poplatek

Zaplacení soudního poplatku, je-li řízení zpoplatněno, patří dle Winterové taktéž k „požadavkům mimoprocesní (fiskální) povahy“.¹²⁵

Směnečné řízení je zpoplatněno, přičemž se soudní poplatek vyměří dle položky 1 bodu 1 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, a sice podle předmětu peněžitého plnění, jehož zaplacení se žalobce po žalovaném domáhá. Ve směnečném řízení je specifické, že se k peněžitému plnění, které představuje směnečný peníz, připočte částka směnečné odměny, je-li požadována. Podle čl. I § 48 odst. 1 bodu 4. ZSŠ činí tato odměna jednu třetinu procenta směnečného peníze, případně nižší dohodnutou výši. Základem pro vyměření soudního poplatku je součet uvedených částek. Jak uvádí Trebatický, „soudnímu poplatku za žalobu přitom podléhá jak nárok na zaplacení směnečného či šekového peníze, tak i nárok na zaplacení směnečné či šekové odměny, kterou nelze ve smyslu ustanovení § 513 obč. zák. považovat za příslušenství směnečné (šekové) pohledávky, jako je tomu v případě úroků a útrat“.¹²⁶

Poplatníkem poplatku za řízení před soudem prvního stupně je navrhovatel, nestanoví-li zákon jinak [§ 2 odst. 1 písm. a) ZSoP]. Soudní poplatek za řízení je splatný vznikem poplatkové povinnosti (§ 7 odst. 1 věta první ZSoP), která vzniká podáním žaloby nebo jiného návrhu na zahájení řízení [§ 4 odst. 1 písm. a) ZSoP]. Soudní poplatek bývá ojedinele zaplacen již s podáním žaloby vylepením kolků na žalobě, což je možné v případě, kdy poplatek není vyšší než 5.000,- Kč (§ 8 odst. 4 ZsoP).

¹²⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 217.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 558.

Pokud soudní poplatek, splatný podáním návrhu na zahájení řízení, nebyl zaplacen, vyzve soud poplatníka k jeho zaplacení v souladu s ust. § 9 odst. 1 ZSoP, a to ve lhůtě, kterou mu určí. Po marném uplynutí lhůty soud řízení zastaví. Je-li však poplatek zaplacen nejpozději do konce lhůty k odvolání proti usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku, soud, který jej vydal, takové usnesení zruší postupem dle § 9 odst. 7 ZSoP, přičemž poplatková povinnost zaniká, pokud usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku nabude právní moci.

Může nastat situace, že poplatník – žalobce – požádá ve lhůtě pro zaplacení soudního poplatku o osvobození od jeho placení. Obecně rozlišujeme věcné, osobní a individuální (nebo též soudní) osvobození od soudních poplatků, kdy zákon upravuje osvobození věcné taxativním výčtem řízení, která jsou osvobozena od soudních poplatků v § 11 odst. 1 ZSoP a osobní taxativním výčtem subjektů, které jsou od placení soudních poplatků osvobozeny v § 11 odst. 2 ZSoP.¹²⁷ Individuální osvobození může být přiznáno rozhodnutím soudu za podmínek § 138 o.s.ř., přičemž shodných kritérií se použije i pro rozhodování soudu o ustanovení zástupce, resp. advokáta účastníku dle § 30 o.s.ř.

Je-li navrhovatel osvobozen od soudních poplatků a vyhoví-li soud jeho návrhu, zaplatí podle výsledku řízení soudní poplatek nebo jeho odpovídající část žalovaný, nemá-li proti navrhovateli právo na náhradu nákladů řízení nebo není-li též od poplatku osvobozen (§ 2 odst. 3 věta první ZSoP). Uvedené se promítne do SPR v tom směru, že (zpravidla výrokem II.) bude povinnost k úhradě soudního poplatku uložena žalovanému.

Pokud se týká individuálního osvobození od soudních poplatků, soud zde rozhoduje na návrh účastníka a zkoumá hlediska uvedená v § 138 odst. 1 o.s.ř.,¹²⁸ tedy

¹²⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 300.

¹²⁸ Ust. § 138 odst. 1 o.s.ř. stanoví: „Na návrh může předseda senátu přiznat účastníkovi zčásti osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva; přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvláště závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.

zabývá se majetkovými a sociálními poměry účastníka (*means test*) a tím, zda se nejedná o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování nebo bránění práva (*merit test*).¹²⁹

Ve směnečném řízení soudy o návrzích na osvobození od soudních poplatků rozhodují poměrně často, a to zejména na základě žádostí žalovaných po podání odvolání proti rozsudku, kterým byl směnečný platební rozkaz ponechán v platnosti, když byli vyzváni k úhradě soudního poplatku za odvolání. Důkazní břemeno o tom, že je nemajetnou osobou, nese osoba žádající o přiznání osvobození. Vzhledem k tomu ji soud vyzve k předložení listin odůvodňující takové osvobození, tedy listin prokazujících její majetkové a sociální poměry. Soud má za tímto účelem k dispozici Prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce (pro fyzické osoby), jakož i Prohlášení právnické osoby o majetkových poměrech a dalších rozhodných skutečnostech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, které žadateli zašle, aby jej pravdivě a úplně vyplnil. Dále soud vyzve žadatele k doložení výpisů z účtů za určité období, daňových přiznání, výpisů z katastru nemovitostí, registru vozidel, u právnických osob k předložení účetních závěrek. Lustrací v evidencích, k nimž má soud přístup, si sám může zjistit příslušné údaje z katastru nemovitostí a registru vozidel postupem dle § 128 o.s.ř., jež stanoví, že kdy každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí.

Vrchní soud v Praze k povinnosti žadatele prokázat své majetkové poměry v usnesení ze dne 27.2.2015, č.j. 2 Cmo 267/2014-140, uvedl následující: „*Na tomto místě odvolací soud připomíná, že smyslem uvedeného ustanovení je zabránit tomu, aby v důsledku neschopnosti zaplatit soudní poplatek nebylo účastníku znemožněno domáhat se ochrany jeho práv u soudu. Je přitom plně na žadateli o osvobození od povinnosti soudní poplatek platit, aby tvrdil a prokázal, že se nachází v tak nepříznivé*

Nerozhodne-li předseda senátu jinak, vztahuje se osvobození na celé řízení a má i zpětnou účinnost; poplatky zaplacené před rozhodnutím o osvobození se však nevracejí.“

¹²⁹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 301.

situaci, že není v jeho možnostech soudní poplatek zaplatit, ani si zajistit prostředky na jeho zaplacení, a současně i to, proč tomu tak je.“ Dále zdůraznil, že „ve vztahu k poplatkové povinnosti má tedy soud nejen povinnost zabránit vzniku majetkových překážek v přístupu účastníka k soudu, ale i povinnost chránit zájem státu na získání stanovených soudních poplatků od účastníků, kteří ze zákona mají povinnost k jejich placení. Je třeba dále zdůraznit, že je věci žadatele o osvobození od soudních poplatků, aby hodnověrně a úplně osvědčil rozhodné skutečnosti o svých osobních, majetkových a výdělečných možnostech. Soud nemá povinnost pátrat po rozhodných skutečnostech jako podkladu pro posouzení splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků podle § 138 o.s.ř. Dále je třeba ještě zdůraznit, že k žalobcem a) vykázaným dluhům nelze přihlížet při posuzování splnění podmínek podle § 138 o.s.ř. na úkor zákonné povinnosti hradit soudní poplatky (srovnej např. rozhodnutí NS ČR, sp. zn. 22 Cdo 603/2014), byť právě s tímto závěrem žalobci v podaném odvolání vyslovili zásadní nesouhlas.“

Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 8.9.2014, č.j.6 Cmo 251/2014-84, uvedl: *„Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží mj. k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k povaze uplatněného nároku, k tomu, zda žadatel úplně a pravdivě vylíčil své majetkové poměry. Musí být doloženo, že celkové majetkové poměry účastníka jsou natolik neuspokojivé, že není schopen soudní poplatek uhradit a že by mu bylo znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo u soudu. Institut osvobození od soudních poplatků mohou tedy v zásadě využít pouze osoby zcela nemajetné, jež nejsou z objektivních důvodů schopny si finanční prostředky opatřit. [...] Přitom žadatel o osvobození má povinnost věrohodně, úplně a pravdivě vylíčit své majetkové poměry, z nichž lze dovodit, že návrh je důvodný.“*

Dle názoru Vrchního soudu v Praze, který byl vyjádřen v usnesení ze dne 17.7.2013, č.j. 5 Cmo 252/2013-126, *„řízení před soudy České republiky zásadně podléhá soudnímu poplatku, který je povinen hradit každý z poplatníků uvedených v ustanovení § 2 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Tato povinnost vzniká každé fyzické i právnické osobě přímo ze zákona, nezávisle na její aktuální příjmové či majetkové situaci. Výjimky z této zásady jsou*

upraveny v ust. § 11 zákona č. 549/1991 Sb. ... Smyslem moderačního oprávnění soudu ve smyslu ust. § 138 o.s.ř. není řešit aktuální finanční situaci poplatníka, ale zabránit tomu, aby bylo pouze z důvodu nemajetnosti komukoli odepřeno právo na přístup k soudu zaručené Listinou základních práv a svobod“.

Ze shora uvedeného plyne, že osvobození od soudních poplatků bývá soudy přiznáváno zcela výjimečně, a to zpravidla pouze v částečném rozsahu. Často se lze totiž setkat s tím, že žalovaný, který se odvolal proti rozsudku, ponechávající směnečný platební rozkaz v platnosti, se pouze snaží oddálit svou povinnost plnit, proto s odvoláním spojuje i žádost o osvobození od soudního poplatku. Následně podává i odvolání proti zamítnutí návrhu na přiznání osvobození, v krajních případech i dovolání proti potvrzujícímu rozhodnutí odvolacího soudu. Tím se celé řízení neúměrně prodlužuje a komplikuje, zejména je-li zde více žalovaných a postupují-li ve shodě. Do vyřešení procesní otázky týkající se osvobození od soudních poplatků však nelze řešit meritum věci a samotné odvolání proti rozsudku bývá řešeno až po několika měsících či dokonce letech.

Účastníci – žalovaní v odvolání proti rozhodnutí o zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků často namítají, že bylo porušeno jejich právo na přístup k soudu a došlo tak k odepření spravedlnosti (*denegatio iustitiae*), na druhé straně však stojí žalobce – věřitel ze směnky se svým právem na plnění na podkladě platné směnky a zájmem na rychlosti a hospodárnosti řízení.

Neobvyklé nejsou ani situace, kdy po pravomocném potvrzení zamítnutí návrhu na přiznání osvobození od soudních poplatků žalovaný podá další návrh na přiznání tohoto osvobození. Vzhledem k tomu, že v mezidobí, kdy bylo o věci rozhodováno odvolacím soudem, mohla uplynout již delší doba, je třeba opětovně žadatele vyzvat k doložení aktuálních poměrů a následně zkoumat, do jaké míry se změnilo natolik, že by nyní osvobození odůvodňovaly. Ve většině případů k takové změně poměrů nedochází, resp. žadatel někdy na výzvu soudu ani nereaguje. Soud v takovém případě místo toho, aby opakovaně zamítal opětovnou žádost žadatele o osvobození od soudních poplatků, když jeho poměry nedoznaly změn, řízení o osvobození od soudních

poplatků zastaví pro překážku věci pravomocně rozhodnuté podle § 104 odst. 1 ve spojení s § 159a odst. 4 o.s.ř. a zároveň zastaví podle § 9 odst. 1 ZSoP i odvolací řízení ve věci samé, neboť soudní poplatek nebyl uhrazen. Takové rozhodnutí lze odůvodnit s odkazem na § 6 o.s.ř.¹³⁰, neboť takovéto účelové chování žalovaného (s cílem poškodit práva žalobce a prodloužit délku řízení) lze považovat za zneužití práva, které nemůže požívat právní ochrany.

Osvobození od soudních poplatků lze přiznat nejen fyzické osobě, ale i fyzické osobě podnikající a právnické osobě, jak bylo vyjádřeno v nálezu Ústavního soudu ČR z 3.9.1998, sp. zn. IV. ÚS 13/98.¹³¹

Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 29 Cdo 3623/2013 ze dne 29.1.2014: *„Žalobci [s ohledem na obsah rozhodnutí mělo být pravděpodobně správně uvedeno „žalovanému“], který je podnikatelem – fyzickou osobou, může být za splnění zákonných předpokladů přiznáno (zcela nebo zčásti) osvobození od soudních poplatků, a proto popsal-li žalovaný v žádosti o osvobození od soudních poplatků (včetně prohlášení a následných podáních) své majetkové poměry, včetně toho, že jeho aktuálním příjmem je (jen) podpora v nezaměstnanosti, nelze mít tvrzení o jeho majetkových poměrech (obecně) za „pochybná“ (či „nepravdivá“) jen proto, že současně doložil listiny, z nichž plynulo, že byl v době před podáním žádosti zaměstnán.“*

Vrchní soud v Praze v rozhodnutí ze dne 20.10.1999, sp. zn. 9 Cmo 630/99, vyslovil, že: *„Nevýhody podnikatelského rizika nelze přenášet na stát formou osvobození od povinnosti platit soudní poplatky. Poměry podnikatele by odůvodňovaly osvobození či částečné osvobození od soudního poplatku dle § 138 odst. 1 o.s.ř. v tom případě, kdyby se takový účastník dostal do tíživé finanční situace z důvodu tzv. vyšší*

¹³⁰ Ust. § 6 o.s.ř. stanoví: *„V řízení postupuje soud předvídatelně a v součinnosti s účastníky tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly podle míry jejich účasti spolehlivě zjištěny. Ustanovení tohoto zákona musí být vykládána a používána tak, aby nedocházelo k jejich zneužívání.“*

¹³¹ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 300.

moci či nepředvídaných okolností, které nemají svůj původ v podnikání (např. živelní pohroma či odcizení účastníkovou majetku).“

Podle usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 21 Cdo 2038/2014 ze dne 25.6.2014: „*V řízení před soudy prvního stupně, před odvolacími soudy a také před dovolacím soudem je nutné používat stejná hlediska pro závěr, zda se jedná ve smyslu ustanovení § 138 odst. 1 o.s.ř. o svévolné nebo zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.*“

3.2 Nedostatek procesních podmínek, postup soudu do vydání SPR

Procesní podmínky soud zkoumá z úřední povinnosti, přičemž jsou-li splněny, bude dále řešit meritum věci.¹³² V případě, že se jedná o takový nedostatek podmínky řízení, který lze odstranit, učiní k tomu vhodná opatření, jak mu ukládá ust. § 104 odst. 2 o.s.ř. s tím, že přitom může pokračovat v řízení, ale nesmí rozhodnout o věci samé. Pokud se soudu nedostatek podmínky řízení nepodaří odstranit, nebo jde o takový nedostatek, který odstranit nelze, soud řízení zastaví (§ 104 odst. 2 *in fine* a § 104 odst. 1 věta první o.s.ř.).

V praxi po nápadu žaloby soud zkoumá nejprve výše uvedené procesní podmínky a náležitosti žaloby dle ust. § 79 o.s.ř. ve spojení s § 42 odst. 4 o.s.ř. V případě zjištění odstranitelných nedostatků se pokusí o jejich odstranění, a to i v součinnosti s účastníky řízení. Soud zpravidla učiní příslušné výzvy ve formě usnesení, nejčastěji k opravě či doplnění podání ve smyslu § 43 odst. 1 o.s.ř. pod sankcí odmítnutí podání dle § 43 odst. 2 o.s.ř., kdy o tomto důsledku musí být účastník řádně poučen.

Soud ověří lustraci v insolvenčním rejstříku, zda nebylo proti žalovanému – směnečnému dlužníku – zahájeno insolvenční řízení. Je-li insolvenční řízení zahájeno před podáním směnečné žaloby k soudu, soud vydá usnesení o zastavení řízení z

¹³² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 218.

důvodu neodstranitelné překážky řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř. ve spojení s § 109 odst. 1 písm. a) zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), který stanoví, že pohledávky a jiná práva týkající se majetkové podstaty nemohou být uplatněny žalobou, lze-li je uplatnit přihláškou. Pokud dojde k zahájení insolvenčního řízení (dojitím návrhu insolvenčnímu soudu a zveřejněním vyhlášky o zahájení insolvenčního řízení podle § 97 odst. 1, § 101 odst. 1 IZ) po zahájení soudního řízení, nemá to na jeho průběh vliv. Soudní řízení se přeruší až okamžikem zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku (§ 140a odst. 1 IZ) a v řízení nelze dále pokračovat. Povinností soudu je účastníky o přerušení řízení vyrozumět a poučit je podle § 140a odst. 4 IZ.

Jak bude pojednáno dále, k tomu, aby mohl být ve směnečném řízení vydán směnečný platební rozkaz, je kromě splnění výše uvedených procesních podmínek nutné, aby žalobce předložil soudu v prvopisu platnou směnku. Pokud se tak zatím nestalo, soud jej k tomu vyzve a stanoví mu k předložení směnky lhůtu. Stejně tak soud, aby mohl rozhodnout o nákladech řízení, vyzve žalobce k předložení výzvy k plnění ve smyslu § 142a o.s.ř., kterou zaslal žalovanému, s dokladem o jejím odeslání (zpravidla se dokládá podacím archem, podacím lístkem či kopií obálky), pokud takové odeslání výzvy žalobce v žalobě tvrdí, avšak jej příslušnými listinami nedoložil.

Vrchní soud v Praze v rozhodnutí ze dne 19.4.1994, sp. zn. 5 Cmo 74/94, uvedl: *„Podmínkou pro rozhodnutí o nárocích ze směnek a šeků je řádný návrh na zahájení řízení podle § 79 o.s.ř. Podmínky uvedené v § 175 odst. 1 o.s.ř., tj. předložení prvopisu směnky nebo šeku a případně dalších listin a návrh na vydání směnečného nebo šekového platebního rozkazu, nejsou náležitostmi návrhu, ale předpokladem pro rozhodnutí ve věci formou směnečného nebo šekového platebního rozkazu. [...] Jsou-li nároky ze směnky nebo šeku uplatněny řádným návrhem podle § 79 o.s.ř., ale nejsou splněny podmínky pro rozhodnutí v rozkazním řízení, postupuje soud podle poslední věty § 175 odst. 1 o.s.ř. a nařídí jednání. Pro nepředložení platné a pravé směnky nebo šeku, případně listin, k návrhu na zahájení řízení nelze řízení zastavit, a to ani podle § 43 odst. 2 o.s.ř., ani podle § 104 o.s.ř.“*

4. Směnečné řízení

4.1 Směnečné rozkazní řízení

Směnečné řízení je spolu s šekovým řízením upraveno v § 175 o.s.ř. s tím, že v ostatním se použijí obecná ustanovení o.s.ř. Dle § 175 odst. 1 o.s.ř., v platném znění: *„Předloží-li žalobce v prvopisu směnku nebo šek, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a další listiny nutné k uplatnění práva, vydá na jeho návrh soud směnečný (šekový) platební rozkaz, v němž žalovanému uloží, aby do 15 dnů zaplatil požadovanou částku a náklady řízení nebo aby v téže lhůtě podal námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. Směnečný (šekový) platební rozkaz musí být doručen do vlastních rukou žalovaného, náhradní doručení je vyloučeno. Nelze-li návrhu na vydání platebního rozkazu vyhovět, nařídí soud jednání.“*

4.1.1 Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu (SPR)

K předpokladům vydání SPR Trebatický uvádí, že *„předpoklady pro rozhodnutí o věci směnečným či šekovým platebním rozkazem jsou vedle splnění obecných podmínek řízení a zaplaceného soudního poplatku za žalobu [...] stanoveny v § 175 odst. 1. Jsou jimi kromě řádného návrhu na zahájení řízení obsahujícího návrh na vydání směnečného či šekového platebního rozkazu předložení prvopisu (originálu) směnky či šeku, o jejichž pravosti není důvodu pochybovat, a předložení dalších důkazních listin v podobě např. protestních listin či jim na roveň postavených zjištění (viz např. čl. I. § 44 a čl. II § 40 zák. č. 191/1950 Sb.). [...] Kromě uvedených jde dále např. o listiny dokládající změny v osobě dlužníka či věřitele ze směnky či šeku, které se neodrazí v textu samotné směnečné či šekové listiny, jako je např. smlouva o prodeji podniku, smlouva o postoupení pohledávky v případě převodu práv věřitele z rektasměnky (směnky vystavené s doložkou „nikoliv na řad“), listiny dokládající aktivní legitimaci v případech přeměn společností ve smyslu zák. č. 125/2008 Sb., plná moc toho, kdo směnku za dlužníka podepsal ve smyslu čl. III § 3 zák. č. 191/1950 Sb., atd. Ačkoliv slovy § 315 z.ř.s. rozhodnutí soudu o umoření (ztracené či zničené) směnky (šeku) nahrazuje takovou listinu, takové usnesení není ve smyslu § 175 směnkou*

*(šekem), o jejíž pravosti není důvodu pochybovat, a proto nemá stejnou váhu jako předložení originálu směnky nebo šeku a směnečný či šekový platební rozkaz na základě takové listiny není možno vydat. Otázka však judikaturou vyšších soudů zatím řešena není“.*¹³³

Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.1996, sp. zn. 5 Cmo 466/1995: „Podle § 175 odst. 1 o.s.ř. nevydává soud směnečný platební rozkaz, má-li pochybnosti o pravosti předložené směnečné listiny. V tom je zahrnut i předběžný závěr soudu, zda předložená listina může být vůbec směnkou. Proto nabyde-li soud pochybností o tom, že jde o směnku, i když nepochybuje o pravosti listiny, směnečný platební rozkaz nevydává“.¹³⁴ Soud tedy zkoumá formální náležitosti směnky, provádí její „předběžnou cenzuru“¹³⁵, a v případě pochybnosti SPR nevydává, ač později v řízení může vyjít najevo, že listina je platnou směnkou.¹³⁶ V takovém případě soud v souladu se zněním § 175 odst. 1 *in fine* o.s.ř. nařídí jednání.

Shodně uvádí i rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.7.2008, sp. zn. 5 Cmo 267/2008: „I. V rámci zkoumání, zda jsou podmínky pro vydání směnečného platebního rozkazu, prověří soud nejen, zda předložená listina označená žalobcem za směnku nebudí pochybnosti o své pravosti, nýbrž rovněž předběžně ověří, zda stejná listina vůbec vykazuje znaky směnky, a tedy zda nevzbuzuje rovněž pochybnosti o své platnosti co směnky.“ Směnka tedy nejen že musí vyhovovat „kritériu pravosti“, ale zároveň zde nesmí být pochybnost o tom, že se jedná opravdu o směnku, tedy listina musí jako směnka obstát.¹³⁷

Předpoklady vydání směnečného platebního rozkazu shrnuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp. zn. 5 Cmo 74/1999 takto: „Podmínkou vydání směnečného platebního rozkazu je návrh žalobce na rozhodnutí touto formou, jímž

¹³³ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 554-555.

¹³⁴ KOVARÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 114.

¹³⁵ Tamtéž, s. 115.

¹³⁶ Tamtéž.

¹³⁷ Tamtéž, s. 117.

požaduje přiznat nároky odpovídající zákonu směnečnému a šekovému, předložení originálních listin, zejména směňky, o jejichž platnosti a pravosti není pochybností a jež odpovídají návrhu. Před vydáním směnečného platebního rozkazu nelze zkoumat okolnosti, které se týkají kauzálních vztahů, které se ke směnce váží.“ V odůvodnění odvolací soud konstatoval, že v rozkazním řízení soud vychází z tvrzení žalobce a nezkoumá jejich pravdivost a provede předběžnou cenzuru směňky s tím, že nic více ani provést nelze. V opačném případě by musel soud provést dokazování při jednání, což však vzhledem k povaze směnečného řízení není možné. Soud se tedy nemůže a vlastně ani nesmí před vydáním SPR zaobírat důvodem směňky a kauzálními vztahy. Pravdivost tvrzení žalobce lze zjišťovat až v námitkovém řízení, kde se soud bude zabývat procesní obranou žalovaného.¹³⁸

Soud SPR nevydává a jednání nařídí i v případě, že žalobce v návrhu na vydání SPR požaduje přiznání vyšší částky, než na jakou byla směňka vystavena (rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14.4.1995, sp. zn. 5 Cm 197/1994).¹³⁹

Směnečný platební rozkaz by soudem neměl být vydán ani v případě, kdy, ač směňka je bez pochybností pravá a platná, žalovaný v mezidobí uvedl, proč na směňku ničeho nezaplatí, a takové důvody jsou relevantní (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/1995).¹⁴⁰

Ve směnečném řízení platí, že *„nároky u směňky jsou vůči nárokům ze souvisejícího kauzálního vztahu samostatné, a proto na základě návrhu, kterým jsou uplatněna práva ze směňky, nelze rozhodnout o právech ze souvisejících závazkových vztahů obecně právní povahy“* (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/1995). Z toho vyplývá, že závazky na základě směňky existují nezávisle na mimosměnečných vztazích, a přestože v nich mají svůj původ, jsou závazky samostatnými a odlišnými. Pro platnost směňky není ani jejich existence

¹³⁸ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 116.

¹³⁹ Tamtéž, s. 114.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 115.

třeba, tedy soud o mimosměnečných závazcích rozhodnout nemůže.¹⁴¹ Uvedené znamená, že bude-li rozhodnuto o směnečném nároku, není tím dána překážka věci pravomocně rozhodnuté pro uplatnění nároku z mimosměnečného závazku, který byl směnkou zajištěn: „*Věc o zaplacení směnečné pohledávky není totožná s věcí o zaplacení pohledávky z kauzálního závazkového vztahu*“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.1999, sp. zn. 9 Cmo 160/1999). Pokud soud dospěje k závěru, že směnka není platná a nelze vydat SPR, není oprávněn se zabývat kauzálním závazkovým vztahem, který byl směnkou zajištěn, a žalobci nic nebrání nárok na zaplacení uplatnit z jiného právního důvodu, tedy z kauzálního vztahu.¹⁴²

*„Promlčení nároku ze směnky či šeku vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu zásadně nebrání. Promlčením totiž nárok ze směnky (šeku) nezaniká. Je na dlužníku, aby se touto hmotněprávní námitkou v řízení eventuálně bránil. Naopak tzv. obmeškání (prejudice), tedy řádné a včasné nesplnění předepsané podmínky v podobě např. prezentace či protestace, k zániku práva, přesněji řečeno k jeho nevzniknutí, které brání vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu, vede“.*¹⁴³

*„O nevyhovění návrhu na vydání směnečného či šekového platebního rozkazu se rozhodnutí nevydává. Soud po dokončení přípravy nařídí ve věci jednání a nárok žalobce projedná běžným způsobem ve sporném řízení. Pokud jde o důkazní břemeno v takovém řízení, dbá přitom úpravy obsažené v § 1791 obč. zák.“*¹⁴⁴ Podle § 1791 odst. 2 OZ *„jedná-li se o závazek z cenného papíru, věřitel důvod závazku neprokazuje, ledaže to zákon zvlášť stanoví.“*

4.1.2 SPR jako zvláštní forma rozhodnutí soudu

¹⁴¹ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 115.

¹⁴² Tamtéž, s. 118.

¹⁴³ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 558.

Směnečný platební rozkaz je zvláštním případem platebního rozkazu, který je považován za samostatnou formu rozhodnutí soudu.¹⁴⁵ Ust. § 175 odst. 3 o.s.ř. stanoví, že v případě, že žalovaný nepodá proti směnečnému platebnímu rozkazu včas námitky nebo pokud je vezme zpět, má směnečný platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku. Stejně účinky nastanou i v případě, že námitky budou usnesením soudu odmítnuty, a to buď z důvodu jejich opožděnosti, pro neodůvodněnost nebo pokud byly podány osobou neoprávněnou, jak dále vyplývá z odst. 3 uvedeného ustanovení. SPR lze považovat za „jinou formu“¹⁴⁶ rozhodnutí, kterou soud může rozhodovat (§ 167 odst. 1 věta první o.s.ř.), a jíž rozhoduje ve věci samé.

To, co obecně platí pro rozhodnutí soudu, lze vztáhnout i na SPR. Směnečný platební rozkaz je procesním úkonem soudu¹⁴⁷, svou povahou nejdůležitějším, k němuž celé řízení od počátku směřuje. Jedná se o „výrok soudu, který má závazné právní důsledky, stanovené objektivním právem“.¹⁴⁸ SPR jako rozhodnutí soudu je tedy autoritativní a závazné, přičemž autoritativnost se projevuje v tom, že soud jako nezúčastněný třetí rozhoduje soudní spor a má donucovací úlohu, závaznost je dána tím, že procesní subjekty i soud jsou takovým rozhodnutím vázáni, jeho výrok je vynutitelný a takové rozhodnutí může vydat výhradně soud.¹⁴⁹

Ve směnečném řízení jedná a rozhoduje samosoudce v souladu s ust. § 36a odst. 3 věta první před středníkem o.s.ř.¹⁵⁰, přičemž rozvrh práce soudu určí, který samosoudce věc projedná a rozhodne (§ 36 odst. 2 o.s.ř.), čímž je realizováno právo účastníka na zákonného soudce.

¹⁴⁵ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 259.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 258.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 253.

¹⁴⁸ Tamtéž.

¹⁴⁹ Tamtéž.

¹⁵⁰ Dle § 36a odst. 3 o.s.ř.: „V řízení před krajským soudem jako soudem prvního stupně jedná a rozhoduje samosoudce; senát jedná a rozhoduje v řízení v prvním stupni, stanoví-li tak zákon, a v odvolacím řízení.“

SPR je projevem vůle soudu jako procesního subjektu s tím, že musí mít předepsanou formu a náležitosti.¹⁵¹ V záhlaví je označena věc, které se rozhodnutí týká, tedy uvedením čísla jednacího. „Hlavičku“ rozhodnutí tvoří označení soudu, který rozhoduje, s uvedením jména konkrétního rozhodujícího soudce, označení předmětu řízení (vyjádřením „o zaplacení ...,- Kč s příslušenstvím, případně též odměnou a útratami). Následuje výrok, jímž je žalovanému uložena povinnost zaplatit žalobci do 15 dnů od doručení SPR směnečný peníz s příslušenstvím (event. dalšími postižními nároky ze směnky dle čl. I. § 48 odst. 1 ZSŠ) a náhradu nákladů řízení, nebo v téže lhůtě podat u soudu námitky, v nichž musí uvést vše, co proti platebnímu rozkazu namítá. V závěru SPR obsahuje poučení o námitkách a o možnosti podat odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení, event. povinnosti zaplatit soudní poplatek. V závěru SPR obsahuje poučení o možnosti výkonu rozhodnutí, datum a místo vydání SPR, jméno a podpis soudce.

Významnou odlišností SPR od ostatních rozhodnutí ve věci samé je, že neobsahuje odůvodnění, což vyplývá i z jeho povahy jako formy rozhodnutí ve zkráceném řízení. Odůvodnění je až součástí rozsudku po proběhlém námitkovém řízení, jímž se SPR buď ponechává v platnosti, nebo se (zcela či v určitém rozsahu) zrušuje. V SPR není prostor ani ke zdůvodnění, proč případně soud nepřiznal žalobci náhradu nákladů řízení (v důsledku absence výzvy k plnění ve smyslu § 142a o.s.ř.). Ve výroku SPR se toliko uvede zákonné ustanovení, na jehož základě soud žalobci náhradu nákladů řízení nepřiznal, a to zpravidla ve výroku II. v následujícím znění: „*Žalobci se podle ust. § 142a odst. 1 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, a contrario nepřiznává náhrada nákladů řízení.*“ Stejně tak SPR neobsahuje ani vyčíslení přiznaných nákladů řízení žalobci, jak bývá podrobněji rozepsáno v rozsudku, tedy kolik úkonů právního zastoupení soud přiznal a z jakého punkta přitom vycházel, případně, zda použil úpravy v § 14b odst. 1 adv. tarifu, tedy snížených sazeb za úkon právní služby.

¹⁵¹ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 254.

SPR je rozhodnutím meritorním, jež řeší právní spor, který je předmětem daného řízení, rozhodnutím ukládajícím určité plnění a rozhodnutím deklaratorním¹⁵², kdy se žalobce dovolal úspěšně svého práva a rozhodnutí tak deklaruje stav, který zde byl již před zahájením procesu.

Ve výroku SPR je žalovanému, případně více žalovaným (kdy tato povinnost je solidární, tedy žalovaní jsou zavázáni společně a nerozdílně ve smyslu čl. I. § 47 odst. 1 ZSŠ), uloženo zaplatit žalobci do 15 dnů od doručení SPR a) směnečný peníz nebo jeho část, s případnými sjednanými úroky, b) 6 % p.a. úrok ze směnečného peníze ode dne splatnosti směnky do zaplacení (příslušenství), c) směnečnou odměnu (ve výši jedné třetiny procenta směnečného peníze, případně v nižší dohodnuté výši) a d) náhradu nákladů řízení, nebo v téže lhůtě podat u soudu námítky. Kromě uvedeného může majitel směnky postihem žádat i útraty protestu a podaných zpráv, jakož i ostatní útraty, což však v praxi nebývá časté. Uvedené nároky vycházejí z ust. čl. I § 48 odst. 1 ZSŠ, kdy hovoříme o tzv. postihu v prvním stupni.¹⁵³ „*Směnečným resp. šekovým platebním rozkazem se rozhoduje jen o (přímých, příp. postihových) právech ze směnky nebo šeku, a nikoliv o nárocích z obohacení (čl. I. § 89, čl. II. § 67 zák. č. 191/1950 Sb.) či o nárocích na náhradu škody např. podle čl. I. § 45 zák. č. 191/1950 Sb., ačkoliv se také jedná o nároky peněžité. Proto, pokud jde o petit návrhu, tedy specifikaci toho, čeho se žalobce domáhá, ten by měl obsahovat, jak výše uvedeno, samotný návrh na vydání směnečného či šekového platebního rozkazu, bez něhož, na rozdíl od běžného platebního rozkazu, směnečný či šekový platební rozkaz vydat nelze, a měl by vycházet z úpravy obsažené v případě směnek v ustanoveních čl. I. § 48, 49 a v případě šeků v čl. II. § 45, 46 zák. č. 191/1950 Sb.*“¹⁵⁴

„*Naopak, oporu v zákoně nemá v praxi dosti častý, pouze směnečným či šekovým dluhem odůvodněný požadavek na zaplacení úroku z prodlení ze směnečné či*

¹⁵² ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 260-261.

¹⁵³ Postih v prvním stupni vykonává majitel směnky vůči směnečnému dlužníkovi. (KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 270 a násl.)

¹⁵⁴ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 557.

*šekové sumy dle občanského či obchodního zákoníku“.*¹⁵⁵

Jak již bylo výše uvedeno, SPR je formou rozhodnutí vydanou ve zkráceném (rozkazním) řízení s tím, že jej lze vydat toliko po splnění určitých předpokladů, kdy neprobíhá „standardní“ řízení, a lze jej napadnout vždy z důvodu nenaplnění podmínek pro jeho vydání. I zde tedy soud provádí skutková zjištění, spočívající v posouzení splnění předpokladů pro vydání SPR, a právní posouzení omezující se na zjištění, zda žalobcova tvrzení odůvodňují jím požadovaný nárok, tedy neuplatní se zde požadavek § 153 odst. 1 o.s.ř., aby bylo rozhodnuto na základě zjištěného skutkového stavu věci.¹⁵⁶

Pokud se týká fází soudního rozhodování, SPR je vyneseno, resp. vydán samosoudcem bez jednání, je písemně vyhotoven a následně doručován účastníkům řízení. Vázanost soudu směnečným platebním rozkazem nastává jeho doručením (§ 170 odst. 1 o.s.ř. *per analogiam*)¹⁵⁷.

Z toho, co bylo výše uvedeno, vyplývá, že „*směnečný a šekový platební rozkaz představují samostatný, hospodárnější a rychlejší způsob (a formu) věcného rozhodnutí o soudně uplatněném nároku ze směnky nebo šeku ve zkráceném řízení, který nahrazuje jinak nezbytné projednání žalobního nároku v delším a nákladnějším obecném civilním řízení sporném*“.¹⁵⁸

Právem žalobce je, aby podal soudu návrh na vydání SPR, přičemž tento postup přináší žalobci mnohé výhody, a to zejména princip koncentrace námitkového řízení dle § 175 odst. 4 o.s.ř. či možnost doručení SPR žalovanému do ciziny.¹⁵⁹ Pokud žalobce soudu rozhodnutí touto formou nenavrhne, proběhne nezkrácené, standardní civilní sporné řízení (stejně tak i v případě neshledání předpokladů pro vydání SPR, jak bylo

¹⁵⁵ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 558.

¹⁵⁶ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 148.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 277.

¹⁵⁸ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 553.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 553.

uvedeno výše), přičemž v úvahu připadá za splnění příslušných zákonných podmínek i rozhodnutí o směnečných nárocích platebním rozkazem dle § 172 o.s.ř., elektronickým platebním rozkazem dle § 174a o.s.ř. či evropským platebním rozkazem dle § 174b o.s.ř.¹⁶⁰

Jak uvádí Trebatický, „způsob rozhodování o směnečných a šekových nárocích odráží v procesní rovině některé základní principy hmotného práva, jimiž je ovládána právní povaha směnky a šeku jakožto listinných cenných papírů ztělesňujících zcela samostatné a svojí povahou nesporné a abstraktní závazky, a přispívá tak k naplnění funkcí, které tyto instrumenty v praxi plní. V závislosti na dohodě, která je vždy v podobě příslušné smlouvy pro účel směnečné či šekové listiny mezi jejími stranami určující, jde v případě směnky o platební nebo úvěrovou funkci a v případě šeků hlavně o funkci platební. Nosným principem, jenž plnění těchto funkcí v hmotněprávní i v procesní rovině napomáhá, je princip směnečné (škové) přísnosti. Princip materiální směnečné přísnosti přitom spočívá v tom, že k tomu, aby žalobcem předložená listina mohla být kvalifikována jako směnka či šek, je třeba, aby měla všechny zákonem stanovené náležitosti. V opačném případě nejde o směnku či šek a taková listina nemá účinky těchto listin ve smyslu zák. č. 191/1950 Sb. Při tomto hodnocení lze vycházet pouze a jen ze zápisů na směnečné (škové) listině samotné. Úmysl (nebo vnitřní výhrada) osob, které směnku či šek podepsaly, není-li z obsahu této listiny patrný, je nerozhodný. [...] princip formální směnečné přísnosti spočívá právě v tom, že nároky ze směnky či šeku lze uplatnit ve zkráceném řízení, ve kterém je o tomto nároku za předpokladu splnění zákonem stanovených podmínek rozhodnuto urychleně směnečným (škovým) platebním rozkazem“.¹⁶¹

„Není-li z jakéhokoliv důvodu ve vydaném směnečném či škovém platebním rozkaze rozhodnuto o celém nároku, lze analogicky postupovat dle § 166 [o.s.ř.] a o

¹⁶⁰ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 553.

¹⁶¹ Tamtéž, s. 553-554.

*zbytku nároku rozhodnout doplňujícím směnečným (šekovým) platebním rozkazem“.*¹⁶²

4.1.3 Rozhodování o náhradě nákladů řízení

V petitu směnečné žaloby žalobci požadují i náhradu nákladů řízení. I bez návrhu je o ní soud povinen rozhodnout z úřední povinnosti v rozhodnutí, jímž se u něj řízení končí (§ 151 odst. 1 věta první před středníkem o.s.ř.). Takovým rozhodnutím je i SPR. Druhy nákladů řízení uvádí demonstrativně § 137 odst. 1 o.s.ř.

Ve směnečném řízení bývají tyto náklady žalobcem rovnou vyčísleny, neboť jejich vyčíslení je v době podání směnečné žaloby již možné. K nákladům řízení se s ohledem na ust. § 137 o.s.ř. řadí soudní poplatek, který žalobce zaplatí spolu s podáním směnečné žaloby, případně k výzvě soudu podle § 9 odst. 1 ZsoP, a náklady právního zastoupení, tedy odměna za zastupování a hotové výdaje zástupce, případně zvýšené o náhradu za daň z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 o.s.ř.).

Náklady řízení platí ten účastník, jemuž vznikly, s tím, že mu následně mohou být nahrazeny. Ve směnečném řízení jako sporném řízení se ohledně placení nákladů řízení uplatní zásada zájmová, v otázce náhrady nákladů řízení zejména zásada úspěchu ve věci (§ 142, § 142a o.s.ř.), případně zásada zavinění (§ 146 odst. 2, § 147, § 148 odst. 2 o.s.ř.)¹⁶³.

Vzhledem k tomu, že v důsledku vydání SPR má žalobce ve věci úspěch, bude mu podle § 142 o.s.ř. přiznána náhrada nákladů řízení proti žalovanému, jež úspěch ve věci neměl. To však pouze za předpokladu, že doloží, že žalovanému za podmínek § 142a o.s.ř. zaslal výzvu k plnění.

¹⁶² TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

¹⁶³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 306.

K nákladům řízení v případě, že je účastník zastoupen advokátem dle § 137 odst. 2 o.s.ř. (což bývá ve směnečném řízení u žalobce pravidlem), patří odměna za zastupování, která se s ohledem na ust. § 151 odst. 2 o.s.ř. určí podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ustanovení o mimosmluvní odměně (§ 6 a násl. vyhl.), tedy podle počtu úkonů a tarifní hodnoty. Sazba je vyčíslena v § 7 vyhl. podle tarifní hodnoty (§ 8 vyhl.), jíž je výše peněžitého plnění v době započetí úkonu právní služby, jichž se právní služba týká s tím, že ve směnečných věcech se nepřihlíží k příslušenství (tedy 6% úrokům p.a. ze směnečného peníze), avšak přihlíží se ke směnečné odměně. Náhrada hotových výdajů se určí dle § 13 vyhl., kdy zpravidla je požadován režijní paušál ve výši 300,- Kč dle odst. 3 za jeden úkon právní služby. Ve směnečném řízení jsou pravidlem tři úkony právní služby před vydáním SPR, a sice převzetí a příprava zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. a) vyhl.], žaloba [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhl.] a dále výzva k plnění, jež je podle své povahy klasifikována buď jako celý úkon [výzva k plnění se základním skutkovým a právním rozbohem, § 11 odst. 1 písm. d) vyhl.] či je za ni přiznána pouze poloviční sazba v případě jednoduché výzvy k plnění [§ 11 odst. 2 písm. h) vyhl.]. K nákladům je eventuelně připočtena náhrada za daň z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 o.s.ř.; 14a vyhl.).

Podle § 142a o.s.ř. je třeba, aby žalobce, který si nárokuje přiznání náhrady nákladů řízení, v žalobě tvrdil a soudu doložil, že žalovanému ve lhůtě nejméně 7 dnů před podáním návrhu na zahájení řízení zaslal na adresu pro doručování, případně na poslední známou adresu výzvu k plnění. Odstavec 2 § 142a o.s.ř. obsahuje určitou modifikaci v tom směru, že v případě, kdy jsou dány důvody hodné zvláštního zřetele, může soud výjimečně náhradu nákladů řízení zcela nebo zčásti žalobci přiznat i v případě, že žalobce žalovanému výzvu k plnění za podmínek uvedených v odstavci 1 nezaslal.

Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 30.3.2015, č.j. 29 Cdo 4033/2013-50, k § 142a o.s.ř. uvedl, že *„jelikož důvodová zpráva, jde-li o zmíněné ustanovení, mlčí, lze na smysl a účel tohoto ustanovení usuzovat (jen) z průběhu (čtyřicáté) schůze Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, konané dne 7. června 2012 [bod číslo 10, vládní*

návrh zákona, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony (sněmovní tisk 537) – druhé čtení]a dne 13. června 2012 (bod číslo 76 – třetí čtení)“ s tím, že dále odkázal na vyjádření ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila k tomuto návrhu, dle něhož má tento institut směřovat k tomu, aby byl dlužník ještě jednou vyzván k úhradě dluhu, tedy aby dostal „poslední šanci“ dluh uhradit a byla „odstraněna přílišná tvrdost zákona“ v situacích, kdy dlužník zapomene uhradit menší dluh a následně by musel po nějaké době zaplatit mnohonásobně vyšší částku v důsledku nárůstu dlužné částky o úroky z prodlení a odměnu advokáta a exekutora.

Daná výzva se musí týkat směnečné pohledávky, tedy v případě, že by vyzývala k úhradě závazku z kauzálního vztahu, který byl směnkou zajištěn, a o směnce by ve výzvě nebylo uvedeno ničeho, náhradu nákladů řízení by nebylo možno žalobci přiznat, jak vyslovil Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 18.7.2014, č.j. 2 Cmo 289/2014-48: *„Z citovaného ustanovení [§ 142a o.s.ř.] vyplývá, že v řízení o žalobě na splnění povinnosti lze úspěšnému žalobci přiznat právo na náhradu nákladů řízení jen za splnění podmínky, že ve lhůtě nejméně sedmi dnů před podáním žaloby informoval žalovaného o dluhu a vyzval ho k jeho dobrovolnému splnění. Na žalobci tak je, aby soudu doložil, že ve stanovené lhůtě výzvu žalovanému odeslal a jaký byl její obsah. Uvedené ustanovení přitom platí i pro směnečné rozkazní řízení, jehož úprava je obsažena v ustanovení § 175 o.s.ř., neboť i v případě tohoto zkráceného řízení jsou pohledávky ze směnek vymáhány žalobou na plnění. Pokud jde o problematiku nákladů řízení, tato je upravena v § 137 až 151a o.s.ř., přičemž zásady náhrady nákladů řízení upravuje § 142 až § 150 a rozhodnutí o nákladech řízení § 151 a § 151a o.s.ř. Vzhledem k tomu, že uvedená ustanovení jsou zařazena v části třetí o.s.ř. (hlava třetí) a že v této části je zařazeno rovněž ustanovení § 175 o.s.ř. (hlava čtvrtá), je třeba ustanovení § 142a o.s.ř. aplikovat rovněž ve směnečném rozkazním řízení. Směnečný platební rozkaz je jedním z rozhodnutí předpokládaných v hlavě čtvrté části třetí o.s.ř., v důsledku čehož i v případě jeho vydání je třeba při rozhodování o nákladech řízení vycházet z ustanovení § 137 až § 151a o.s.ř. Předžalobní výzva podle ustanovení § 142a o.s.ř. coby podmínka pro přiznání náhrady nákladů řízení je proto nutná i ve zkráceném směnečném řízení.[...] Vzhledem k tomu, že výzva se týká plnění závazku žalovaného ze*

smlouvy o hypotečním úvěru, nelze mít za osvědčeno, že by žalovaný byl žalobcem vyzván k plnění ze směnky, ze které bylo právo proti němu v soudním řízení uplatněno. [...] Odvolací soud v této souvislosti připomíná, že ze směnky coby dlužnického dokonalého cenného papíru vzniká přímý, bezpodmínečný, nesporný a abstraktní závazek, který je zcela samostatný a oddělený od případného závazku, který byl důvodem jeho vzniku. Neobstojí proto poukaz žalobce na to, že směnečná suma představuje částku, kterou žalovaný dluží žalobci z titulu úvěru a příslušenství, a z toho pramenící jeho úvaha, že předložená výzva k plnění je pro účely směnečného řízení dostatečná. Vzhledem k tomu, že případná obrana žalovaného proti pohledávce z kauzálního vztahu může být založena na zcela jiných argumentech než jeho obrana proti pohledávce ze směnky, je třeba trvat na tom, aby výzva k plnění podle ustanovení § 142a o.s.ř. se týkala nároku skutkově totožného s nárokem následně žalobou uplatněným v soudním řízení. Podmínka požadovaná ustanovením § 142a odst. 1 o.s.ř. tak v daném případě splněna nebyla, neboť žalobce doložil odeslání výzvy žalovanému k plnění závazku z jiného právního důvodu než ze směnky, jež je předmětem řízení o zaplacení částky ... , - Kč s příslušenstvím a směnečnou odměnou. Právo na náhradu nákladů řízení mu proto nelze přiznat, byť by mu jinak náleželo podle ustanovení § 142 odst. 1 o.s.ř. s ohledem na jeho plný úspěch ve věci, když žalobě bylo vyhověno vydáním napadeného směnečného platebního rozkazu. V úvahu nepřichází ani postup podle ustanovení § 142a odst. 2 o.s.ř., neboť ze spisu nevyplývají žádné skutečnosti, které by bylo možno hodnotit jako důvody hodné zvláštního zřetele, jež by případně odůvodňovaly výjimečné přiznání práva na náhradu nákladů řízení úspěšnému žalobci bez toho, že by žalovaného zákonem stanoveným způsobem vyzval k plnění.“ Vrchní soud v Praze tedy potvrzuje rozhodnutí prvostupňových soudů, jež z výše uvedených důvodů náhradu nákladů řízení žalobci nepřiznávají.

Naproti tomu v poslední době Nejvyšší soud ČR zaujal odlišné stanovisko k povinnosti žalobce odeslat žalovanému za podmínek § 142a o.s.ř. předžalobní výzvu k plnění, jež bylo vyjádřeno například v usnesení ze dne 15.4.2015, č.j. 29 Cdo 3352/2014-51. V dané věci soud prvního stupně vydal SPR, v němž nepřiznal žalobci právo na náhradu nákladů řízení, jelikož žalované řádně nevyzval k plnění před podáním žaloby ve smyslu § 142a o.s.ř. Výrok SPR o nepřiznání náhrady nákladů řízení

žalobci byl odvolacím soudem potvrzen, když se ztotožnil se závěrem soudu nalézacího. Dovolací soud v rámci dovolání žalobce odkázal na své dřívější závěry týkající se předžalobní upomínky, vyjádřené v usnesení sp. zn. 29 Cdo 4388/2013 ze dne 19.2.2015, jež lze shrnout následovně: a) účel § 142a tkví v tom, aby bylo zamezeno snahám věřitelů navýšit své pohledávky o náklady soudního řízení, jež jsou často vyšší než samotný dluh, tedy věřitelé nejsou zainteresováni na tom, aby dlužníci plnili dluh dobrovolně, ale právě na jeho navýšení o náklady řízení; b) je třeba vzít v potaz zásadu rovnosti účastníků řízení „s akcentem na hledisko vyvážené ochrany základních práv dotčených osob (žalobce a žalovaného)“, tedy „... nelze izolovaně posuzovat (jen) to, zda žalobce způsobem určeným ustanovením § 142a o.s.ř. vyzval žalovaného k plnění, nýbrž je nezbytné přihlídnout i k dalším okolnostem konkrétní věci, zejména pak k povaze (a výši) uplatněné pohledávky (za účelem uvážení, zda vskutku při naplnění obecné míry obezřetnosti lze uvažovat o „opomenutí“ dlužníka), k postoji dlužníka k (následně) uplatněné pohledávce, jakož i k reakci dlužníka na zahájení soudního řízení a doručení žaloby“; c) pro rozhodování o náhradě nákladů řízení je rozhodující stav v době vyhlášení (vydání) rozhodnutí soudu, proto pokud žalobce žalovaného předžalobní upomínkou nevyzval k plnění, není to důvodem, aby mu náhrada nákladů řízení nebyla přiznána, pokud dlužník dluh neuhradí ani poté, co mu byla doručena žaloba, jelikož nelze neochotu či neschopnost žalovaného dluh uhradit ve lhůtě podle § 142a o.s.ř. přičítat k tíži žalobce a náhradu nákladů řízení mu v důsledku absence výzvy nepřiznat. Dovolací soud uzavřel, že se shodná kritéria přiměřeně uplatní i v řízeních, kde soud rozhoduje platebním rozkazem či směnečným platebním rozkazem. V případě, kdy soud rozhodne platebním rozkazem, vychází ze skutečností uvedených žalobcem v žalobě a z připojených listin a na jejich podkladě i v případě absence předžalobní výzvy může náhradu nákladů řízení žalobci přiznat. Podá-li žalovaný odpor, dojde tím ke zrušení platebního rozkazu. Pokud v platebním rozkaze náhrada nákladů řízení nebyla žalobci přiznána, je možné, aby mu byla přiznána v následném rozhodnutí o nákladech řízení podle výše zmíněných pravidel. Žalobce se může odvolat proti výroku platebního rozkazu, jímž mu náhrada nákladů řízení nebyla přiznána, a dodatečně doložit odeslání výzvy žalovanému, případně tvrdit významné skutečnosti pro přiznání nákladů i při absenci výzvy, stejně tak žalovaný může tvrdit, že nebyl k plnění před podáním žaloby vyzván a svým následným chováním potvrdit či vyvrátit důvodnost

nároku žalobce na přiznání náhrady nákladů řízení. V případě rozhodování o nákladech řízení ve směnečném platebním rozkazu se uplatní shodná kritéria týkající se platebního rozkazu s tím, že „účel výzvy podle ustanovení § 142a o.s.ř. zásadně naplní i předložení směnky k placení.“ Uvedené platí i pro rozhodování odvolacího soudu o odvolání proti výroku SPR o nákladech řízení.

Nejvyšší soud ČR akcentuje, že „důvodem, pro který byl občanský soudní řád „doplněn“ o ustanovení § 142a o.s.ř., přitom bylo – jak je zřejmé z účelu tímto ustanovením sledovaným – zabránit praktikám věřitelů, kteří (primárně) neměli zájem na dobrovolném (mimosoudním) zaplacení svých pohledávek, nýbrž právě na „zvýšení“ těchto pohledávek o náklady soudního řízení (zpravidla o odměnu za zastupování advokátem - § 137 odst. 2 o.s.ř.), které často výrazně převyšovaly samotnou pohledávku“.¹⁶⁴ V případě rozhodování o (ne)přiznání náhrady nákladů řízení žalobci v důsledku absence předžalobní výzvy k plnění je třeba mít tento účel na paměti zároveň spolu se zásadou rovnosti účastníků řízení před soudem dle čl. 96 odst. 1 Ústavy ČR a zásadami vyjádřenými v § 1, § 2 a § 3 o.s.ř. a zároveň mít na zřeteli „hledisko vyvážené ochrany základních práv dotčených osob (žalobce a žalovaného)“.¹⁶⁵

K tomuto názoru Nejvyššího soudu lze uvést, že ve směnečném řízení s ohledem na jeho povahu jako zkráceného rozkazního řízení lze stěžít vycházet z „okolností“ daného případu za situace, kdy soud vydá SPR na základě předloženého prvopisu směnky a skutkových tvrzení obsažených v žalobě, jež se mohou týkat toliko směnky samotné a není třeba, aby žalobce cokoliv dalšího, zejména k průběhu kauzálního vztahu účastníků, tvrdil. Lze stěžít seznat, zda absence výzvy může založit právo žalobce na přiznání nákladů řízení. Bylo by však možné rozhodnutí soudu o nepřiznání náhrady nákladů řízení žalobci v důsledku absence výzvy k plnění revidovat v případném následném námitkovém řízení s ohledem na hlediska výše uvedená, jež byla vyjádřena Nejvyšším soudem. Je také otázkou, zda uvedený názor odvolacího soudu koresponduje s úmyslem zákonodárce ohledně zavedení § 142a o.s.ř. do právního řádu.

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2015, č.j. 29 Cdo 4033/2013-50.

¹⁶⁵ Tamtéž.

Kromě tohoto problému souvisejícího se zavedením institutu předžalobní upomínky se soudy musejí zabývat také povahou dané výzvy, tedy zda obsahuje „základní skutkový a právní rozbor“ ve smyslu § 11 odst. 1 písm d) advokátního tarifu, za níž náleží odměna za celý úkon právní služby, či je toliko „jednoduchou“ výzvou k plnění dle § 11 odst. 2 písm. h) advokátního tarifu, za níž náleží odměna v poloviční výši. Většina výzev k plnění je svou povahou jednoduchých. Pouze stručně uvádějí, že žalovaný vystavil či avaloval směnku, která zní na určitou částku, a na směnku dosud nebylo ničeho zapláceno. Dlužník je vyzýván k úhradě se stanovením dodatečné lhůty k zaplacení směnečné pohledávky s tím, že v opačném případě bude přistoupeno k soudnímu uplatnění pohledávky. Kvalifikovaná výzva, obsahující též právní rozbor, odkazuje na příslušná ustanovení ZSŠ a blíže charakterizuje směnku jako cenný papír, zmiňuje její náležitosti a odkazuje na postižní nároky z toho plynoucí.

V usnesení ze dne 4.12.2013, č.j. 5 Cmo 471/2013-26, Vrchní soud v Praze k povaze předžalobní výzvy k plnění uvedl: „*Odvolací soud z obsahu spisu zjistil, že v předžalobní upomínce, kterou za žalobce učinil jeho právní zástupce a kterou doručil žalovanému, je uveden odkaz na smlouvu o úvěru ze dne ... č. a dluh z ní, který je vyčíslen shodně se žalobou. Dále k věci samé následuje ještě sdělení, že dlužná částka byla v souladu se směnečným ujednáním vyplněna do bianco směnky vystavené žalovaným. Na to následuje nabídka na kontakt pro případ dotazů a konečně pohružka, že nebude-li dlužná částka uhrazena do na účet uvedený v upomínce, bude dluh vymáhán soudní cestou. Z toho vyplývá, že upomínka neobsahuje více, než jen popis dluhu včetně jeho důvodu a výši dlužné částky. Tedy jsou uvedeny jen okolnosti, které musely by být součástí každé upomínky, měla-li by být ještě považována za řádnou. Z kontrolního výpočtu, který provedl odvolací soud, vyplývá, že soud prvního stupně nepřiznal za předžalobní upomínku žalobci žádnou náhradu za náklady s ní spojené. Předžalobní upomínka je ovšem zákonnou povinností žalujícího účastníka podle § 142a o.s.ř. Proto náklady s ní spojené, zejména nechá-li se v této souvislosti účastník právně zastoupit, jsou nutným nákladem řízení na straně žalobce. Není ovšem namístě přiznat za tuto konkrétní upomínku náhradu odměny za hlavní úkon právní služby podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhl. č 177/1996 Sb. v platném znění, když o právním rozboru nelze zde*

vůbec hovořit, nýbrž jen odměnu za vedlejší úkon právní služby ve smyslu § 11 odst. 2 písm. h) stejné vyhlášky“.

Od 1.7.2014 došlo novelou advokátního tarifu, provedenou vyhl. č. 120/2014 Sb., kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů, k vložení nového § 14b, resp. nové Hlavy páté – Zvláštní ustanovení o náhradě nákladů řízení. Podle této úpravy dochází ke změně při rozhodování o výši odměn za zastupování a režijních paušálů v případě, že 1. občanské soudní řízení bylo zahájeno návrhem podaným na ustáleném vzoru uplatněném opakovaně tímž žalobcem ve skutkově i právně obdobných věcech, 2. v němž je předmětem peněžité plnění a tarifní hodnota nepřevyšuje 50.000,- Kč a 3. v němž byla žalobci přiznána náhrada nákladů řízení.

Poslední podmínka přiznání snížené sumy nákladů řízení nečiní potíže, neboť při vydání SPR je žalobci přiznávána jejich náhrada vždy (s výjimkami shora uvedenými v případě absence výzvy k plnění). Tarifní hodnota do padesáti tisíc korun se ve směnečných sporech také objevuje s tím, že je nutné do ní započítat zároveň i směnečnou odměnu, což má význam v případech, kdy směnka zní právě na 50 tisíc Kč. Pokud žalobce požaduje také směnečnou odměnu, uvedené ustanovení se neuplatní, neboť se dostáváme již „nad“ § 14b, když tarifní hodnotou bude směnečný peníz ve výši 50.000,- Kč plus směnečná odměna ve výši cca 167,- Kč.

Problém vzbuzuje písm. a) cit. ust., kdy směnečné senáty soudů byly nuceny začít řešit otázku, nakolik lze směnečné žaloby považovat za „formulářové“ žaloby, a také, co lze již podřadit pod jejich „opakované“ uplatňování. Směnečné žaloby v mnoha případech zabírají maximálně jednu stránku textu a často jsou tvořeny způsobem, který napovídá, že stačí pouze v počítači upravit jména účastníků, údaje o směnce, a dopsat správné údaje o směnečné sumě, úrocích, odměně a nákladech řízení. V podstatě však záleží zpravidla na konkrétním advokátovi, jak daná žaloba bude vypadat. Dostáváme se tak, dle mého názoru, k absurdním situacím, kdy ačkoliv je nutné dané případy posuzovat podle žalobce, jedná se především o konkrétního zástupce, jak bude daná směnečná žaloba vypadat, a ten bude postižen sníženou odměnou. Přitom výše odměny

i režijních paušálů bude snížena poměrně citelně (u odměn maximálně 500,- Kč, u paušálu pak 100,- Kč za jeden úkon). Dané ustanovení dopadá typicky na všechny úkony ve směnečném řízení do vydání SPR, neboť se týká úkonů do podání návrhu na zahájení řízení včetně (tedy převzetí a příprava zastoupení, sepis žaloby i výzva k plnění). Nadto ani všechny směnečné senáty téhož soudu nepostupují v této otázce jednotně a lze v podstatě čekat pouze na to, až tuto otázku vyřeší judikatura vyšších soudů.

Určitý nástin budoucího vývoje poskytují závěry vyjádřené v usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.5.2015, č.j. 5 Cmo 160/2015-32, které k užití § 14b odst. 1 adv. tarifu uvádí, že ačkoliv obecně jsou směnečné žaloby jednoduché, nemusí být zároveň považovány za podané na ustáleném vzoru, neboť i zde je třeba „vzor“ přizpůsobit konkrétnímu právnímu případu. V posuzované věci by s ohledem na činnost žalobkyně (banka) bylo možné spatřovat určitou opakovanost podávaných návrhů, nicméně ve směnečných věcech zpravidla nelze uvažovat o naplnění kritéria skutkově a právně obdobných věcí. Odvolací soud shrnul, že „[...] každá směnka je v zásadě unikátem, musí být před podáním žaloby vždy jednotlivě posouzena, a to osobou dostatečně znalou směnečného práva, a zjištěné údaje ze směnky musí být přeneseny správně do žaloby“.¹⁶⁶ Vzhledem k tomu v dané věci odvolací soud změnil výrok SPR vydaného soudem prvního stupně ohledně přiznané výše náhrady nákladů řízení tak, že místo § 14b odst. 1 aplikoval § 7 adv. tarifu.

Vzhledem ke shora uvedeným ustanovením, jež měla směřovat k tomu, aby se justice nestávala „inkasní agenturou“, se řízení (a to nejen směnečné) stává bojem o náklady řízení spíše než o samotný nárok ve věci samé. V důsledku podaných odvolání proti výroku SPR o náhradě nákladů řízení dochází ke zbytečnému prodlužování jinak rychlého směnečného řízení.

V zavedení „povinnosti“ pro žalobce zaslat žalovanému před podáním žaloby výzvu k plnění ve smyslu § 142a o.s.ř. lze zároveň spatřovat „oslabování pozice věřitele a zesilování pozice dlužníka“¹⁶⁷.

¹⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.5.2015, č.j. 5 Cmo 160/2015-32.

¹⁶⁷ DERKA, L. Jsou nutné další změny v exekucích? (kulatý stůl Pražského právníckého podzimu – část. I.). *Soudce*, 2014, č. 12, roč. XVI, s. 21.

Ohledně náhrady hotových výdajů paušální částkou ve výši 300,- Kč za jeden úkon právní služby podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu judikoval Ústavní soud ČR v nálezu Pl. ÚS 39/13 ze dne 7.10.2014, publikovaným pod č. 275/2014 Sb., tak, že i nezastoupeným účastníkům je třeba tuto náhradu přiznat: „Zásadu rovnosti účastníků řízení ve smyslu článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod naplňuje přiznání paušální náhrady coby náhrady hotových výdajů podle jejich demonstrativního výčtu v § 137 odst. 1 občanského soudního řádu i účastníkovi řízení, který advokátem zastoupen není, a to v situacích, v nichž by účastníkovi řízení zastoupenému advokátem byla přiznána taková náhrada podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu.“

4.1.4 Právní moc a vykonatelnost SPR

Rozlišujeme formální právní moc, která znamená, že rozhodnutí je konečné a nemůže proti němu být podán řádný opravný prostředek, a dále materiální právní moc, která znamená, že rozhodnutí je závazné (pozitivní stránka materiální právní moci) a nezměnitelné (negativní stránka materiální právní moci).¹⁶⁸ Formální právní moc vyjadřuje § 159 o.s.ř. tak, že doručený rozsudek, který již nelze napadnout odvoláním, je v právní moci.¹⁶⁹ Stejně tak usnesení, ledaže proti němu není přípustné odvolání a doručuje se - v takovém případě nabyde právní moci doručením.¹⁷⁰ Pozitivní stránka materiální právní moci, tedy závaznost rozhodnutí, vyplývá z § 159a odst. 1 až 3 o.s.ř., negativní stránka materiální právní moci, tedy nezměnitelnost rozhodnutí, je vyjádřena v § 159a odst. 4 o.s.ř., stanovící překážku *res iudicata*.¹⁷¹

Právní moc směnečného platebního rozkazu nastane uplynutím 15 dnů od jeho doručení žalovanému, a to ohledně výroku ukládajícímu zaplacení směnečné pohledávky s příslušenstvím a směnečné odměny, případně útrat. Uplynutím 15 dnů od doručení účastníku, jemuž bylo doručeno později, nabyde právní moci výrok týkající se

¹⁶⁸ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 279.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 282.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Tamtéž, s. 284, 286.

náhrady nákladů řízení, proti němuž může podat odvolání i žalobce. Zpravidla bývá SPR doručen dříve žalobci a doložka se tedy vyznačí podle uplynutí lhůty k podání námitek, resp. odvolání, žalovanému. V případě, že by byl SPR doručen žalobci později než žalovanému, a nebyly by podány námitky ani odvolání do výroku o nákladech řízení, je třeba na SPR vyznačit dvě doložky právní moci – jednu ohledně výroku o směnečné jistině s příslušenstvím, případně dalšími postižními nároky, druhou ohledně výroku o nákladech řízení.

Vykonatelnost představuje „možnost přímé vynutitelnosti rozhodnutí prostřednictvím státní moci nebo pod její kontrolou“.¹⁷² Je vyjádřena v § 161 odst. 1 o.s.ř. tak, že rozsudek je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění (§ 160 o.s.ř.). Pokud se týká usnesení, je vykonatelnost vyjádřena v § 171 o.s.ř.

Vykonatelnost platebního rozkazu, resp. směnečného platebního rozkazu, výslovně zákonem vyjádřena není. Platební rozkaz má účinky pravomocného rozsudku, jeho výrok ukládá peněžité plnění, je tedy vykonatelný shodně jako rozsudek na plnění.¹⁷³ Obecná pariční lhůta vyjádřena v § 160 o.s.ř. se neuplatní, neboť je modifikována speciálním ustanovením § 175 odst. 1 o.s.ř. (15 dnů od doručení SPR).

Právní moc a vykonatelnost u SPR tedy spadá v jedno, neboť nepodá-li žalovaný včas námitky nebo vezme-li je zpět, má SPR účinky pravomocného rozsudku (§ 175 odst. 3 věta první o.s.ř.). O zpětvzetí námitek rozhodne v souladu s § 175 odst. 5 o.s.ř. soud usnesením tak, že řízení o námitkách zastaví, přičemž jednání není třeba nařizovat. Po právní moci usnesení o zastavení námitek, případně usnesení o jejich odmítnutí (z důvodů dle § 175 odst. 3 věta druhá a třetí o.s.ř.) nabyde SPR právní moci a stane se vykonatelným, a to jako kdyby námitky podány nebyly. Právní moc a vykonatelnost se na SPR vyznačí dle původních doručenek u SPR.

Je-li více žalovaných, v důsledku jejich postavení jako samostatných společníků platí: „*Směnečný platební rozkaz je vykonatelný uplynutím lhůty k plnění v něm*

¹⁷² ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 290.

¹⁷³ Tamtéž, s. 291.

*stanovené, počítané od doručení žalovanému. Okolnost, že dalšímu žalovanému – samostatnému společníku (§ 91 odst. 1 o.s.ř.) běží dosud lhůta k podání námitek (§ 175 odst. 1 o.s.ř.) nebo že může být pro závady v doručení u tohoto dalšího žalovaného zrušen postupem dle § 173 odst. 2 o.s.ř., nemá na tento závěr žádného vlivu“.*¹⁷⁴

V případě námitkového řízení právní mocí rozsudku o ponechání SPR v platnosti nastane právní moc SPR.

4.2 Vymáhání práv ze směnek v nezkráceném řízení

V případě, že soud neshledá podmínky pro vydání SPR, případně pokud žalobce nenavrhne jeho vydání (*a contrario* § 175 odst. 1 o.s.ř.), proběhne standardní civilní sporné řízení. Jednání, dokazování, vynesení rozsudku, případně i rozsudku pro uznání nebo pro zmeškání, probíhá za stejných podmínek i zde. Soud provede důkaz listinami osvědčujícími aktivní legitimaci žalobce (směnkou, případně protestní listinou, listinami osvědčujícími právní následnictví apod.) V případě, že tyto listiny aktivní legitimaci žalobce neosvědčí, další dokazování nemá význam.¹⁷⁵

V nezkráceném řízení se neuplatní koncentrace pro podání námitek dle § 175 odst. 3, 4 o.s.ř. Soud může žalovaného vyzvat ke sdělení, co proti nároku žalobce namítá a k označení důkazů podle § 114b o.s.ř. s tím, že přichází v úvahu možnost vydání rozsudku pro uznání za podmínek § 114b odst. 5 o.s.ř. ve spojení s § 153a odst. 3 o.s.ř. Další možností je rozhodnutí bez jednání toliko na základě předložených listin podle § 115a o.s.ř.¹⁷⁶

Kovařík uvádí, že „podle dosavadní úpravy civilního řízení lze, nebylo-li rozhodnuto směnečným platebním rozkazem, vznášet námitky a také označovat důkazy

¹⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/1998 in Kovařík, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 149.

¹⁷⁵ KOVAŘÍK, Z. VII. Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení. In KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (dokončení z čísel 9 a 10/2000). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 34 a násl., dostupné na Beck-online.

¹⁷⁶ Tamtéž.

*nově i v odvolacím řízení. Podle nové úpravy § 205 a § 205 a) o. s. ř. však jsou přípustné novoty podstatně omezeny. V dovolacím řízení jsou novoty nepřipustné obecně“.*¹⁷⁷

V případě podání námitek žalovaným proběhne o nich dokazování, a pokud jsou vznesené námitky a provedené důkazy významné, je v zájmu žalobce, aby tato tvrzení a důkazy sám aktivně vyvrátil, jinak by nemusel být ve sporu úspěšný.¹⁷⁸

Podstatným rozdílem oproti zkrácenému směnečnému řízení je, že ačkoliv žalovaní jsou samostatnými společníky, není z povahy věci možné, jak uvádí Kovařík, „jednat s nimi zcela odděleně a soud bude muset jistě přihlédnout ke zjištěním, která učinil na základě důkazů označených jen jedním ze žalovaných i vůči všem ostatním, vůči nimž jsou významná pro rozhodnutí ve věci. [...] Nejde tedy o stejnou situaci jako při koncentraci námitek, kdy nastává právní moc směnečného platebního rozkazu. Zde v této fázi žádná právní moc nastat nemůže. Ve směnečných věcech je to zvláště významné, protože zde bývá více žalovaných v obdobném právním postavení velmi častým jevem“.¹⁷⁹

Ve věci soud rozhodne rozsudkem tak, že žalobě vyhová nebo ji zamítne, případně vyhová částečně nebo také jen vůči některým ze žalovaných a v ostatním ji zamítne, přičemž zároveň rozhodne i o náhradě nákladů řízení. Překážka věci pravomocně rozhodnuté nastane podle § 159 odst. 3 o.s.ř. právní mocí rozsudku. Proti rozsudku je za podmínek § 202 o.s.ř. možno podat odvolání.¹⁸⁰

Pokud návrhu na vydání SPR nebude vyhověno, soud, aniž by vydával rozhodnutí o nevyhovění návrhu, věc projedná běžným způsobem ve sporném řízení

¹⁷⁷ KOVAŘÍK, Z. VII. Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení. In KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (dokončení z čísel 9 a 10/2000). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 34 a násl., dostupné na Beck-online.

¹⁷⁸ Tamtéž.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ Tamtéž.

s tím, že důkazní břemeno bude sledovat úpravu dle § 1791 OZ.¹⁸¹

5. Doručování a jeho vliv na další průběh směnečného řízení

Doručování je procesním úkonem soudu, tedy jedním z úkonů, který „*soud činí v průběhu řízení, od jeho zahájení až do pravomocného skončení*“.¹⁸²

Jako primární způsob doručování zákon stanoví v § 45 odst. 1 o.s.ř. doručování při jednání nebo jiném soudním úkonu. Ve směnečném řízení však z povahy věci tento způsob nepřipadá v úvahu, neboť SPR je vydán bez jednání v krátkém sledu po zahájení řízení. Postupuje se dle odst. 2 zmíněného ustanovení, podle něhož nedošlo-li k doručení písemnosti podle odstavce 1, doručí ji soud prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky, a to s odkazem na zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který nabyl účinnosti 1.7.2009. Povinnost mít zřízenou datovou schránku mají právnické osoby uvedené v § 5 odst. 1 cit. zák.¹⁸³, orgány veřejné moci včetně notářů a soudních exekutorů dle § 6 odst. 1 cit. zák.¹⁸⁴, orgány územních samosprávných celků dle § 7 odst. 1 cit. zák.¹⁸⁵, advokáti a daňoví poradci¹⁸⁶.

¹⁸¹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 558.

¹⁸² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 174.

¹⁸³ Dle § 5 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb.: „*Datovou schránku právnické osoby zřídí ministerstvo bezplatně právnické osobě zřízené zákonem, právnické osobě zapsané v obchodním rejstříku a organizační složce podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, a to v případě právnické osoby zřízené zákonem bezodkladně po jejím vzniku, v případě právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku a organizační složce podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku bezodkladně poté, co obdrží informaci o jejím zapsání do obchodního rejstříku.*“

¹⁸⁴ Dle § 6 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb.: „*Datovou schránku orgánu veřejné moci zřídí ministerstvo bezplatně orgánu veřejné moci, a to bezodkladně po jeho vzniku a v případě notářů a soudních exekutorů bezodkladně poté, co obdrží informaci o jejich zapsání do zákonem stanovené evidence.*“

¹⁸⁵ Dle § 7 odst. 1 zák. č. 300/2008 Sb.: „*Pro orgány územního samosprávného celku se zřizuje jedna datová schránka orgánu veřejné moci, nepožádá-li územní samosprávný celek o zřízení další datové schránky orgánu veřejné moci.*“

V souladu s ust. § 17 zák. č. 300/2008 Sb., jež upravuje doručování dokumentů orgánů veřejné moci prostřednictvím datové schránky, podle věty druhé odst. 1 uvedeného ustanovení: „*umožňuje-li to povaha dokumentu a má-li fyzická osoba, podnikající fyzická osoba nebo právnická osoba zpřístupněnu svou datovou schránku, orgán veřejné moci doručuje dokument této osobě prostřednictvím datové schránky, pokud se nedoručuje veřejnou vyhláškou nebo na místě. Doručuje-li se způsobem podle tohoto zákona, ustanovení jiných právních předpisů upravující způsob doručení se nepoužijí*“, přičemž podle odst. 2 „*připouští-li jiné právní předpisy doručování prostřednictvím datových schránek, pořadí způsobů doručování stanovené těmito právními předpisy zůstává ustanovením odstavce 1 nedotčeno*“. Podle odst. 3 cit. ust. „*dokument, který byl dodán do datové schránky, je doručen okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu*“, přičemž odst. 4 stanoví, že „*nepřihlásí-li se do datové schránky osoba podle odstavce 3 ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručený posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení*“. Uvedené se uplatní v případě doručování SPR podle nové úpravy s účinností od 1.1.2014, když dle § 175 odst. 1 o.s.ř. musí být SPR doručen do vlastních rukou žalovaného s tím, že náhradní doručení je vyloučeno. Jak stanoví odst. 6 § 17 zák. č. 300/2008 Sb. „*doručení dokumentu podle odstavce 3 nebo 4 má stejné právní účinky jako doručení do vlastních rukou*“.

V případě, že není možné písemnost doručit do datové schránky, bude soudem doručena na žádost adresáta na jinou adresu nebo na elektronickou adresu (§ 45 odst. 2 věta druhá o.s.ř., § 46 o.s.ř.). Není-li ani tento způsob doručování možný, bude písemnost doručena prostřednictvím doručujícího orgánu (§ 48 o.s.ř.) nebo prostřednictvím účastníka řízení či jeho zástupce (§ 45 odst. 3 o.s.ř.).

¹⁸⁶ Dle § 31 odst. 3 zák. č. 300/2008 Sb.: „*Ministerstvo zřídí advokátu a daňovému poradci datovou schránku podnikající fyzické osoby prvním dnem prvního kalendářního měsíce třetího roku po dni nabytí účinnosti tohoto zákona. Tím není dotčeno právo advokáta a daňového poradce na zřízení datové schránky podnikající fyzické osoby na žádost.*“

SPR soud doručuje primárně do datové schránky, což přichází v úvahu u žalobců, jež jsou právníckými osobami (typicky banky) nebo jsou zastoupeni advokátem, a u žalovaných právníckých osob. Jelikož žalovaní – fyzické osoby, zpravidla datovou schránku nemají, doručuje soud v souladu s ust. § 45 odst. 2, 3 o.s.ř. prostřednictvím doručujícího orgánu, a to primárně prostřednictvím provozovatele poštovních služeb [§ 48 odst. 1 písm. d) o.s.ř.], na adresu pro doručování (§ 46a o.s.ř.). Adresou pro doručování je adresa, jež byla adresátem uvedena v podání nebo kterou pro účely doručování sdělil soudu, jinak se použije pravidel stanovených v § 46b o.s.ř.¹⁸⁷ Adresátu lze však doručit na kterémkoliv jiném místě, na němž bude zastížen (§ 46a odst. 1 *in fine* o.s.ř.).

V dalším se zaměřím především na to, jak soud doručuje směnečný platební rozkaz, jako meritorní rozhodnutí ve sporech ze směnky, jímž může být řízení ukončeno v případě, že je účastníkům řádně doručen a žalovaný proti němu nepodá námitky, případně tyto budou soudem odmítnuty.

Od 1.1.2014 došlo ke změně v doručování směnečného platebního rozkazu, spočívající v tom, že jej lze nyní doručovat žalovanému do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení podle § 49 odst. 5 o.s.ř. V tom případě není možné uplatnit fikci doručení.

Žalovanému je SPR pravidelně doručován spolu se žalobou a kopií směnky, přičemž způsobu doručování do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení vyhovuje i ust. § 79 odst. 3 o.s.ř., kdy žalobu soud doručí ostatním účastníkům do vlastních rukou, a proto lze uvedené posílat najednou žalovanému v jedné obálce typu II., resp. jednou datovou zprávou s vyloučením náhradního doručení.

V případě žalovaného, který se dozví o daném sporu až v okamžiku, kdy mu bude doručen SPR, není možnost doručovat na adresu, kterou by žalovaný soudu sdělil, doručování probíhá postupem dle § 46b o.s.ř. Adresou pro doručování je primárně u fyzické osoby adresa evidovaná v informačním systému evidence obyvatel, na kterou jí

¹⁸⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 178.

mají být doručovány písemnosti (ve smyslu zák. č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel), a není-li taková adresa evidována, adresa místa trvalého pobytu vedená podle zvláštního právního předpisu (zák. č. 133/2000 Sb, o evidenci obyvatel, zák. č. 325/1999 Sb., o azylu) nebo adresa místa pobytu cizince na území České republiky podle druhu pobytu cizince [písm. a)], u podnikající fyzické osoby zpravidla adresa jejího sídla [písm. b)]; u fyzické osoby ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě adresa věznice, v níž trest nebo vazbu vykonává [písm. c)], u právnické osoby adresa sídla zapsaná v příslušném rejstříku [písm. e)], u advokátů adresa jejich sídla [písm. f)], a dále jak stanoví písm. g) až n) cit. ust.

Ke změně adresy pro doručování dochází v případě, že žalovaný podá námitky proti SPR, v nichž uvede jinou adresu, na kterou mu mají být doručovány písemnosti (§ 46a, § 46b odst. 1 o.s.ř.).

Pokud se týká žalobce, tomu není třeba doručit SPR do vlastních rukou s vyloučením náhradního doručení (*a contrario* § 175 odst. 1 o.s.ř.), a je mu tedy doručován, není-li to možné do datové schránky, obálkou typu III. jako jiná písemnost ve smyslu § 50 o.s.ř.. Taková písemnost se v případě nezastižení adresáta považuje za doručenu vhozením do schránky a není-li vhození možné, pak desátým dnem po vyvěšení na úřední desce soudu, ať již bylo možno oznámení v místě doručení zanechat či nikoliv.

V rámci Evropské unie se pro doručování uplatní nařízení EP a Rady (ES) č. 1393/2007, o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech („doručování písemností“) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000, mimo EU Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních (tzv. Haagská úmluva), publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí pod č. 85/1982 Sb.¹⁸⁸

¹⁸⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 180.

5.1 Doručování SPR do 31.12.2013

Podle právní úpravy ve znění do 31.12.2013 musel být směnečný platební rozkaz doručen do vlastních rukou žalovaného (§ 175 odst. 1 o.s.ř. ve znění účinném do 31.12.2013). SPR byl tedy doručován s možností uplatnění fikce doručení. Pokud žalovaní neměli datovou schránku, byl SPR doručován prostřednictvím poštovní přepravy, a to zelenou obálkou „typu I.“. Postupováno bylo v souladu s ust. § 49 o.s.ř., kdy zákon v § 175 odst. 1 stanovil, že se písemnost doručuje do vlastních rukou. Pokud doručující orgán nezastihl adresáta, byla písemnost uložena a adresátu byla zanechána výzva k jejímu vyzvednutí. Pokud nebylo možno výzvu zanechat, byla písemnost vrácena odesílajícímu soudu s uvedením, kdy nebyl adresát zastížen. Soud následně vyvěsil na úřední desce soudu výzvu k vyzvednutí písemnosti u soudu (§ 49 odst. 1, 2 o.s.ř.). V případě, kdy si adresát písemnost nevyzvedl ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí, písemnost byla považována posledním dnem této lhůty za doručenou, i pokud se adresát o uložení nedozvěděl. Následně byla písemnost vhozena do schránky, v případě absence schránky se písemnost vrátila odesílajícímu soudu, který vyvěsil na úřední desce sdělení o doručení zásilky.

SPR v případě nepodání námitek po ověření adresy pro doručování v systému Centrální evidence obyvatel, případně registru obyvatel, a po ověření v Centrální evidenci vězňů nabýval právní moci fikcí, tedy desátým dnem poté, kdy byla zásilka připravena k vyzvednutí. Takovýto postup byl však kritizován pro jeho rozpor s právem na spravedlivý proces a tím, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána před nezávislým a nestranným soudem.

V důsledku shora uvedeného žalovaní podávali návrhy na vyslovení neúčinnosti doručení ve smyslu § 50d o.s.ř. Omluvitelným důvodem, proč se účastník (nebo jeho zástupce) nemohl s písemností seznámit, však podle výslovného znění odstavce 2 uvedeného ustanovení nemůže být skutečnost, že se fyzická osoba na adrese pro doručování trvale nezdržuje, nebo že se v případě podnikající fyzické osoby a právnické osoby na adrese pro doručování nikdo nezdržuje.

V některých případech žalovaní v důsledku neznalosti zaměňují institut neúčinnosti doručení podle § 50d o.s.ř. s námitkou proti doručence jako veřejné listině ve smyslu § 50f odst. 3 o.s.ř., k čemuž Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 15.10.2014, č.j. 2 Cmo 395/2014-63, uvedl: *„Odvolací soud konstatuje, že právní úprava neúčinnosti doručení obsažená v § 50d odst. 1 o.s.ř. dopadá na situace, kdy účastník nebo jeho zástupce se nemohl z omluvitelného důvodu seznámit s písemností, která mu byla řádně doručena náhradním způsobem, tj. podle § 49 odst. 4 o.s.ř. v případě písemnosti určené do vlastních rukou, resp. podle § 50 odst. 1, 2 o.s.ř. v případě jiné písemnosti. Ustanovení § 50d odst. 1 o.s.ř. lze proto aplikovat jen v těch případech, kdy adresát nezpochybňuje údaje na průkazu doručení a doručení písemnosti považuje za řádně provedené. Pokud však adresát tvrdí, že podmínky pro náhradní doručení písemnosti splněny nebyly a že tak k doručení nedošlo, zpochybňuje ve své podstatě průkaz doručení, který takové doručení dokládá. V posuzovaném případě žalovaná v návrhu ze dne ... na určení neúčinnosti doručení směnečného platebního rozkazu namítá, že doručující pošta jí nezanechala na adrese pro doručování výzvu k vyzvednutí zásilky, ve které jí byl směnečný platební rozkaz doručován, a z toho dovozuje jeho vadné doručení. Nejde proto o situaci předvídanou ustanovením § 50d odst. 1 o.s.ř., neboť žalovaná napadá pravdivost prohlášení doručujícího orgánu uvedeného na doručence o tom, že výzva k vyzvednutí zásilky jí byla zanechána. Žalovaná tak nesprávně směšuje institut neúčinnosti doručení podle ustanovení § 50d odst. 1 o.s.ř. se zpochybněním řádnosti doručení, když nemožnost seznámit se s doručovaným směnečným platebním rozkazem dovozuje z jí tvrzeného vadného postupu doručujícího orgánu, který podle ní vyústil v nemožnost se seznámit se směnečným platebním rozkazem a procesně relevantním způsobem na něj reagovat. Z uvedeného pak vyplývá, že návrhu žalované na vyslovení neúčinnosti směnečného platebního rozkazu vyhovět nelze, neboť předpoklady pro postup podle ustanovení § 50d odst. 1 o.s.ř. v poměrech projednávané věci splněny nejsou. [...] Pro úplnost je třeba uvést, že zamítnutím návrhu na vyslovení neúčinnosti doručení směnečného platebního rozkazu není dotčeno právo žalované prokazovat tvrzení o nepravdivosti údajů na doručence od směnečného platebního rozkazu, tedy námitku vadného doručení směnečného platebního rozkazu žalované (§ 50f odst. 3 o.s.ř.). Pokud by bylo zjištěno, že zákonem stanovené podmínky pro náhradní doručení směnečného platebního rozkazu*

splněny nebyly, pak k jeho doručení vůbec nedošlo a na soudu prvního stupně by v takovém případě bylo, aby ho žalované znovu a řádně doručil.“

Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 10.2.2006, sp. zn. 5 Cmo 42/2006, uvedl: „*Směnečný platební rozkaz, který nelze žalovanému doručit, musí být podle § 175 odst. 2 o.s.ř. ve spojení s § 173 odst. 2 o.s.ř. zrušen. Není přípustné ustanovit žalovanému, který je neznámého pobytu, opatrovníka podle § 29 odst. 3 o.s.ř. jen pro účely doručování tohoto platebního rozkazu. Pro další pokračování v řízení, jež bude následovat poté, co byl zrušen směnečný platební rozkaz, to možné je“.*¹⁸⁹ V případě, že SPR byl z důvodu nedoručení žalovanému zrušen a následně mu pro řízení, nikoliv pro doručení SPR, byl ustanoven opatrovník, nebyl tím žalobce ani žalovaný na svých právech zkrácen. Žalobce může svůj nárok nadále uplatnit před soudem, a to v rámci standardního nalézacího řízení, a bude o něm muset být rozhodnuto rozsudkem, nikoliv směnečným platebním rozkazem.¹⁹⁰

Ke zrušení SPR pro nedoručitelnost (k § 175 odst. 2 o.s.ř. ve znění platném do konce roku 2008) Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 24.7.2006, sp. zn. 5 Cmo 275/2006, uvedl: „*Nelze-li při více žalovaných doručit směnečný platební rozkaz jen některému nebo některým ze žalovaných, zruší soud tento rozkaz jen ve vztahu k tomu žalovanému nebo žalovaným, kterým směnečný platební rozkaz nelze doručit, a nikoliv vůči těm žalovaným, u kterých takové překážky není“.*¹⁹¹

5.2 Doručování SPR po 1.1.2014

S účinností od 1.1.2014 došlo k významné změně týkající se doručování směnečného platebního rozkazu. Novelou občanského soudního řádu, provedenou zákonem č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění

¹⁸⁹ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 123.

¹⁹⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.2.2006, sp. zn. 5 Cmo 42/2006. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 123.

¹⁹¹ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 123.

pozdějších předpisů, a některé další zákony, čl. I. bodem 126¹⁹², bylo doručování směnečného platebního rozkazu modifikováno tak, že musí být doručen do vlastních rukou žalovaného, přičemž náhradní doručení je vyloučeno. Není již tedy nadále možné doručovat směnečný platební rozkaz fikcí, jak tomu bylo do konce roku 2013, ale postupuje se v souladu s ust. § 49 odst. 5 o.s.ř., kdy u písemností, u nichž to stanoví zákon (v § 175 odst. 1 v platném znění) je vyloučeno doručení podle odstavce 4 a doručující orgán vrátí písemnost odesílajícímu soudu po marném uplynutí lhůty 10 dnů ode dne, kdy byla připravena k vyzvednutí.

Doručování směnečných platebních rozkazů podle § 49 odst. 5 o.s.ř. vychází z požadavku, aby se žalovaný o obsahu výroku SPR skutečně dozvěděl, a to s ohledem na průběh řízení, v němž je vydáván.¹⁹³

Je třeba uvést, že zákonodárce opomněl výslovně stanovit důsledky nedoručení směnečného platebního rozkazu podle nové právní úpravy. Odkaz v ust. § 175 odst. 2 o.s.ř. nám na tuto otázku odpověď nedává, když odkazuje na § 174 odst. 4 o.s.ř. týkající se oprav chyb v psaní a počtech rozhodnutí.

Dřívější znění odstavce 2 § 175 o.s.ř. obsahovalo odkaz na ust. § 173 odst. 2 o.s.ř., kdy v případě nedoručení SPR některému ze žalovaných byl tento ve vztahu k němu zrušen, a to s ohledem na samostatné společenství žalovaných ve směnečných sporech. Tento výslovný odkaz na § 173 odst. 2 o.s.ř. však již s účinností od 1.7.2009 zákon neobsahuje. Soudní praxe však nadále tohoto „odkazu“ využívala analogickou aplikací tohoto ustanovení, kdy lze odkázat také na bod 70 důvodové zprávy k návrhu zákona č. 7/2009 Sb., v době, kdy bylo možno doručit SPR náhradním způsobem, a činí tak i od 1.1.2014, kdy je náhradní doručení SPR vyloučeno.¹⁹⁴ Jak uvádí Trebatický, po zrušení SPR ve vztahu k tomu ze žalovaných, jemuž nebyl SPR doručen do vlastních

¹⁹² Zákon č. 293/2013 Sb. v čl. I. v bodu 126 stanoví: „V § 175 odst. 1 se za slova „rukou žalovaného“ vkládají slova „náhradní doručení je vyloučeno“.“

¹⁹³ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 276.

¹⁹⁴ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

rukou, dojde k projednání věci „standardním způsobem“.¹⁹⁵ O tom, jak soudy v praxi postupují po zrušení SPR z důvodu jeho nedoručení žalovanému, bude pojednáno dále.

V případě, že žaloba napadla do 31.12.2013 včetně, postupovalo se při doručování SPR podle předchozí právní úpravy, tedy s možností náhradního doručení se všemi důsledky s tím spojenými, ač byl SPR vydán již po 1. lednu 2014. U věcí napadlých po 1.1.2014 se již postupuje dle nové právní úpravy, tedy SPR je doručován bez možnosti náhradního doručení. Zákon č. 293/2013 Sb. v čl. II. v bodu 2. stanoví, že „*pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se použije zákon č. 99/1963 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona*“, tedy před 1.1.2014.

V případě nedoručení SPR po 1.1.2014 je třeba postupovat tak jako v případě nedoručení „běžného“ platebního rozkazu dle ust. § 173 odst. 2 o.s.ř. *per analogiam*, tedy jej v plném rozsahu zrušit. Ve směnečném řízení se však téměř pravidelně vyskytuje pluralita dlužníků a dochází k situacím, kdy SPR některým z nich doručen bude, jiným ne. Je tedy nutno postupovat adekvátně situaci a v případě nedoručení jen jednomu ze žalovaných zrušit SPR jen ve vztahu k němu, nikoli však v plném rozsahu vůči všem, jak se děje v případě „běžného“ platebního rozkazu (§ 173 odst. 2 o.s.ř.).

V praxi často dochází k situacím, že jednomu ze žalovaných byl SPR doručen, osobně si ho převzal a podal námitky, je tedy třeba je projednat v námitkovém řízení, žalovanému č. 2 SPR doručen nebyl a je třeba jej zrušit, přičemž nadále již se povede klasický spor o dlužnou částku, tedy mimo zkrácené řízení se všemi zásadami platnými pro klasické sporné civilní řízení, v němž bude vydán „běžný“ rozsudek na plnění. V této situaci postupuje soud dle ust. § 112 odst. 2 o.s.ř.¹⁹⁶ a řízení ve vztahu k jednomu ze žalovaných vylučuje k samostatnému projednání, neboť nelze zároveň projednávat námitky jednoho ze žalovaných v námitkovém řízení, se všemi principy toto řízení

¹⁹⁵ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

¹⁹⁶ Ust. § 112 odst. 2 o.s.ř. stanoví: „*Jsou-li v návrhu na zahájení řízení uvedeny věci, které se ke spojení nehodí, nebo odpadnou-li důvody, pro které byly věci soudem spojeny, může soud některou věc vyloučit k samostatnému řízení.*“

ovládajícími, a rozhodovat o zrušení nebo ponechání SPR v platnosti, a zároveň vést klasické sporné civilní řízení s příslušnými zásadami je ovládajícími vůči druhému ze žalovaných, vůči němuž byl SPR „odklizen“.

Vzhledem k nepřipustnosti odvolání proti usnesení o vyloučení věci [§ 202 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] nedochází ke zbytečnému prodlužování řízení. Na druhou stranu však dochází k další administrativě související se zakládáním nového spisu, kopírováním podání a rozhodnutí ze spisu původního. Směnka zůstává v úschově soudu až do pravomocného skončení všech vyloučených věcí.

V praxi se ukazuje, že zákonodárce nepředvídal důsledky této úpravy, která je v rozporu se zásadou rychlosti a hospodárnosti směnečného řízení. Způsob doručování SPR tedy staví do kolize právo věřitele – žalobce, aby byl uspokojen jeho nárok ze směnky, a to v rychlém a hospodárném směnečném řízení, s právem dlužníka, aby se ve věci mohl vyjádřit a aby se o SPR vůbec dozvěděl.

5.3 Následky nedoručení SPR po 1.1.2014

Jak již bylo uvedeno výše, nový způsob doručování SPR s účinností od začátku roku 2014 přináší řadu otázek, které je praxe nucena řešit.

Prvním takovým problémem je, zda v případě nedoručení SPR do vlastních rukou, kdy jej nelze doručit ani fikcí a je usnesením zrušen, je možno podat proti takovému usnesení odvolání. Dle ust. § 202 odst. 1 písm. n) o.s.ř. „*odvolání není přípustné proti usnesení, jímž byl zrušen platební rozkaz podle § 173 odst. 2.*“ Lze tedy vykládat toto ustanovení v tom smyslu, že pojem „platební rozkaz“ zahrnuje všechny typy platebních rozkazů, tedy i směnečný platební rozkaz? Či se v § 202 o.s.ř. jedná o taxativní výčet, který není možno rozšiřovat, a proti usnesení o zrušení směnečného platebního rozkazu je odvolání přípustné?

Zpočátku soudy postupovaly tak, že připouštěly podání odvolání proti usnesení o zrušení SPR. Vrchní soud v Praze nicméně ve svém usnesení ze dne 24.4.2014, č.j. 5 Cmo 193/2014-27, k odvolání žalobce proti usnesení o zrušení SPR, uvedl: „Z uvedené právní úpravy vyplývá, že poté, co je na základě zákonem stanovených formálních předpokladů vydán směnečný platební rozkaz, proběhne za situace, že jsou žalovaným podány námitky, k projednání včasných a odůvodněných námitek námitkové řízení. To za uplatnění zásady koncentrace. V případě, že námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu nejsou podány vůbec, nabude směnečný platební rozkaz po uplynutí stanovených lhůt bez dalšího právní moci. Směnečný platební rozkaz nelze doručit fikcí, ale dle novely občanského soudního řádu z. č. 293/2013 Sb. ze dne 12. září 2013 se bodem 126. v ustanovení § 175 odst. 1 za slova „rukou žalovaného“ vkládají slova „náhradní doručení“ je vyloučeno. Tento zákon nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2014, a proto v daném případě soud prvního stupně postupoval správně, když zrušil směnečný platební rozkaz z důvodu jeho nedoručení do vlastních rukou žalovaného.“

Z uvedeného plyne, že Vrchní soud v Praze naznačil, že bude potvrzovat usnesení zrušující směnečný platební rozkaz pro jeho nedoručení žalovanému podle nové právní úpravy. Zastává názor, že proti těmto usnesením není odvolání přípustné [podle § 202 odst. 1 písm. n) o.s.ř. *per analogiam*]. S ohledem na hospodárnost a plynulost řízení a rychlý průběh směnečného řízení nelze než s tímto názorem souhlasit.

V dalších podkapitolách pojednám o dalším průběhu řízení poté, co byl směnečný platební rozkaz ze shora uvedených důvodů zrušen, neboť přichází v úvahu vícero procesních postupů.

5.3.1 Nařízení jednání, rozsudek

Praxe zpočátku hledala způsoby, jak dále postupoval po zrušení směnečného platebního rozkazu. Jednou z možností, po zavedení nové úpravy prvotně užívanou, bylo nařízení jednání a předvolání účastníků. Zpravidla bylo jednáno za podmínek §

101 odst. 3 o.s.ř.¹⁹⁷ bez účasti žalovaného (případně i žalobce), který, ač řádně obeslán, se nedostavil k jednání ani včas nepožádal z důležitého důvodu o jeho odročení. Soud vyšel z obsahu spisu a z provedených důkazů. Na konci jednání byl vyhlášen rozsudek, stanovící vlastně stejnou povinnost, jaká byla uložena v SPR (tedy zaplacení směnečného peníze, směnečných úroků a odměny a částky představující náhradu nákladů řízení). Náklady řízení byly oproti SPR navýšeny o případné hotové výdaje účastníků (jejich zástupců) a odměnu advokáta, náhradu hototých výdajů a náhradu za promeškaný čas související s účastí na jednání [§ 137 o.s.ř., § 11 odst. 1 písm. g), § 13, § 14 adv. tarifu]. Takový rozsudek, který byl vydán ve standardním civilním sporném řízení, vycházel z důkazu provedeného prvopisem platné směnky, obsahující všechny náležitosti dle zákona (čl. I. § 1 ZSŠ pro směnku cizí, čl. I. § 75 ZSŠ pro směnku vlastní), a z povahy směnky jako cenného papíru s tím, že žalobce již nemusel žádné jiné skutečnosti prokazovat.

Usnesení o zrušení SPR se doručuje pouze žalobci, resp. jeho právnímu zástupci, neboť doručení žalovanému nemá význam, když mu nebyl doručen ani SPR. Předvolání k jednání soud doručuje žalovanému spolu se žalobou a kopií směnky do vlastních rukou (§ 79 odst. 3 o.s.ř.) postupem dle § 49 odst. 2, 4 o.s.ř. s možností uplatnění fikce doručení. Rozsudek je třeba podle ust. § 158 odst. 2 o.s.ř. doručit účastníkům do vlastních rukou. Fikce doručení se tedy nakonec uplatní, avšak nikoli při doručování SPR, ale až při doručování rozsudku.

K návrhu žalobce je, za splnění podmínek § 153b o.s.ř., možno vydat i rozsudek pro zmeškání. Odvolání proti rozsudku pro zmeškání lze podat pouze z důvodů uvedených v § 205b o.s.ř.

5.3.2 Kvalifikovaná výzva a rozsudek pro uznání

¹⁹⁷ Ust. § 101 odst. 3 o.s.ř. stanoví: „Nedostaví-li se řádně předvolaný účastník k jednání a včas nepožádal z důležitého důvodu o odročení, může soud věc projednat a rozhodnout v nepřítomnosti takového účastníka; vychází přitom z obsahu spisu a z provedených důkazů.“

Po zrušení SPR lze podle § 114b o.s.ř. vydat kvalifikovanou výzvu. Podle odst. 4 téhož ustanovení se doručí do vlastních rukou žalovaného, náhradní doručení je vyloučeno. V praxi je kvalifikovanou výzvu možné zaslat žalovaným disponujícím datovou schránkou, neboť při tomto způsobu doručování je fikce přípustná. Z praktického hlediska proto nemá význam, aby soud kvalifikovanou výzvu zasílal žalovaným poštou, neboť by nastala stejná situace jako u SPR, který bylo třeba z důvodu nedoručení zrušit.

V návaznosti na doručení kvalifikované výzvy vydá soud rozsudek pro uznání za splnění podmínek § 114b odst. 5 o.s.ř. ve spojení s § 153a odst. 3 o.s.ř. Jen pro vydání rozsudku pro uznání nemusí být nařízeno jednání (§ 153a odst. 4 o.s.ř.). Tento postup však praxí není využíván, neboť předpokládá poskytnout žalovanému nejméně třicetidenní lhůtu k vyjádření (§ 114b odst. 1 o.s.ř.), což nepřispívá k rychlosti řízení.

Odvolací důvody proti rozsudku pro uznání vymezuje § 205b o.s.ř.

5.3.3 Rozhodnutí bez jednání

V současné době směnečné senáty postupují tak, že po zrušení SPR je účastníkům řízení zasláno usnesení, v němž je jim uloženo, aby se do určité soudem stanovené lhůty vyjádřili, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání za podmínek § 115a o.s.ř.¹⁹⁸. Usnesení obsahuje doložku podle § 101 odst. 4 o.s.ř.¹⁹⁹, stanovící, že nevyjádří-li se účastníci v určité lhůtě, bude se mít za to, že s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné. Výzva se doručuje žalobci do datové schránky, případně poštou obálkou typu III. dle § 50 o.s.ř. Žalovanému se výzva doručuje spolu se žalobou a kopií směnky, a to obálkou typu I., nemá-li datovou schránku. V případě vrácení obálky se postupuje dle § 49 odst.

¹⁹⁸ Dle ust. § 115a o.s.ř.: „K projednání věci samé není třeba nařizovat jednání, jestliže ve věci lze rozhodnout jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí.“

¹⁹⁹ Dle ust. § 101 odst. 4 o.s.ř.: „Vyzve-li soud účastníka, aby se vyjádřil o určitém návrhu, který se dotýká postupu a vedení řízení, může připojit doložku, že nevyjádří-li se účastník v určité lhůtě, bude se předpokládat, že nemá námitky.“

4, příp. odst. 2 o.s.ř. Pokud byla již dříve žaloba žalovanému doručena, výzva se mu zašle v případě neexistence datové schránky obálkou typu III. dle § 50 o.s.ř.

Usnesení s výzvou účastníkům k vyjádření, zda souhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, může (zpravidla ve výroku ad. II.) obsahovat zároveň i výzvu pro žalovaného ve smyslu § 114a odst. 2 písm. a) o.s.ř., aby se písemně vyjádřil k připojené žalobě a předložil soudu listinné důkazy, jichž se dovolává.

V případě, že se účastníci v soudem stanovené lhůtě nevyjádří, nebo pokud s rozhodnutím věci bez nařízení jednání vysloví souhlas, vydá soud bez jednání rozsudek, který veřejně vyhlásí (§ 156 odst. 1 o.s.ř.). Vychází z účastníky předložených listinných důkazů, přičemž zpravidla jediným takovým důkazem bude prvopis směnky. Rozsudek obsahuje pouze stručné odůvodnění (shodně jako rozsudek, o němž bylo pojednáno v podkapitole 5.3.1). To vyplývá ze skutečnosti, že v případě předložení prvopisu platné směnky žalobce dostatečně prokázal svůj nárok a nemusí již nic dalšího prokazovat.

Rozsudek stanoví žalovanému povinnost k zaplacení směnečného peníze, směnečných úroků, odměny a náhrady nákladů řízení, shodně jak byly tyto nároky stanoveny ve zrušeném SPR, přičemž pariční lhůta je třídní ve smyslu § 160 odst. 1 o.s.ř. Další náklady v důsledku toho, že se nekoná jednání, již nevznikají.

K otázce projednání věci samé bez jednání NS ČR v rozsudku ze dne 11.4.2006, sp.zn. 21 Cdo 1696/2005, uvádí: „*K projednání věci samé není třeba ve smyslu ustanovení § 115a o.s.ř. nařídit u soudu prvního stupně jednání, jen jestliže účastníci řízení prostřednictvím jimi předložených listinných důkazů a svých shodných tvrzení unesli břemena tvrzení a důkazní a jestliže podkladem pro rozhodnutí soudu ve věci samé tedy byl těmito důkazy (popřípadě též pomocí shodných tvrzení účastníků) zjištěný skutkový stav věci.*“

V případě, kdy by například SPR již nabyl ve vztahu k žalovanému č. 2 právní moci, zatímco ve vztahu k žalovaným č. 1 a 3 by byl zrušen z důvodu jeho nedoručení,

a je třeba, aby žalovaným byla povinnost k zaplacení směnečného peníze, směnečných úroků, odměny a nákladů řízení uložena společně a nerozdílně, je třeba toto ve výroku jasně formulovat: „I. Žalovaní 1 a 3 jsou povinni zaplatit žalobci společně a nerozdílně s žalovaným 2, kterému byla tato povinnost uložena směnečným platebním rozkazem vydaným Městským soudem v Praze dne ... pod č.j., směnečný peníz ve výši,- Kč s úroky ve výši 6% ročně z této částky od ... do zaplacení a odměnu ve výši,- Kč, a to do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí. II. Žalovaní 1 a 3 jsou povinni do 3 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí k rukám jeho advokáta nahradit žalobci společně a nerozdílně s žalovaným 2, kterému byla tato povinnost uložena směnečným platebním rozkazem vydaným Městským soudem v Praze dne ... pod č.j. ... , náklady řízení ve výši ... ,- Kč“.²⁰⁰

Proti rozsudku je odvolání přípustné s výjimkou bagatelních věcí (§ 202 odst. 2 o.s.ř.).

Rozhodnutí bez jednání šetří náklady soudu i účastníků, které by vznikly v případě nařízení jednání ve věci.

6. Námitky proti SPR a námitkové řízení

Obranou žalovaného proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou námitky, přičemž námitkové řízení je upraveno v odst. 3, 4 a 5 § 175 o.s.ř. Námitky jsou obranou toliko žalovaného co do merita věci. Proti výroku o náhradě nákladů řízení mohou žalovaný i žalobce podat odvolání (§ 175 odst. 6 o.s.ř.). Z uvedeného vyplývá, že proti výroku, ukládajícímu zaplacení směnečné pohledávky s příslušenstvím, případně též odměny a útrat, žalobce brojit nemůže. V případě, že soud přisoudí něco jiného, než bylo požadováno v petitu, se může žalobce domáhat pouze opravy směnečného platebního rozkazu postupem dle § 164 o.s.ř. s odkazem na to, že došlo k chybě v psaní či počtech. To se však neuplatní za situace, kdy by žalobcem požadovaný nárok nebyl shledán

²⁰⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13.11.2014, č.j. 23 Cm 142/2014-46.

důvodným, neboť v takovém případě by soud SPR neměl vydat a měl by k projednání věci nařídit jednání.

Může nastat situace, že žalovaný podá proti směnečnému platebnímu rozkazu včasné a odůvodněné námitky a zároveň také odvolání proti výroku o náhradě nákladů řízení. Praxe dospěla k závěru, že v takovém případě dojde k projednání námitek, neboť v rámci námitkového řízení bude přezkoumán i výrok o nákladech řízení, kdy rozsudkem dle § 175 odst. 4 o.s.ř. bude vysloveno, v jakém rozsahu se SPR ponechává v platnosti či se zrušuje.²⁰¹ Nemělo by tedy smysl, aby byl nejprve spis odeslán s odvoláním odvolacímu soudu k rozhodnutí, když v námitkovém řízení by následně mohl být SPR i včetně výroku o nákladech řízení modifikován. To by jistě nebylo ani v souladu s principy hospodárnosti řízení a povahou zkráceného směnečného řízení.

Námitky je třeba podat nebo zaslat soudu, který předmětný SPR vydal, o čemž byl žalovaný v SPR poučen. Pokud byly podány u nesprávného soudu, musí je příslušný soud ve lhůtě k jejich podání obdržet.²⁰² To vychází ze skutečnosti, že námitky nemají devolutivní účinek, budou tedy projednány soudem, který je příslušný v dané věci jako prvostupňový soud, a jelikož jiný soud tyto námitky projednat nemůže, nelze se ani na něj s nimi obracet.²⁰³

Námitky se v mnohém liší od odporu, který je obranou žalovaného proti běžnému platebnímu rozkazu. Zatímco odpor nemusí být odůvodněn, námitky musí být vždy odůvodněné (§ 175 odst. 1 o.s.ř.). Rozdílné jsou účinky odporu v tom, že je-li včasně podán byť jen jedním ze žalovaných, platební rozkaz se automaticky ruší v plném rozsahu (§ 174 odst. 2 o.s.ř.). Naproti tomu námitky každého ze žalovaných je třeba s ohledem na jejich postavení jako samostatných společníků posuzovat samostatně, a to z hlediska jejich včasnosti a odůvodněnosti, neboť lhůta pro jejich podání plyne

²⁰¹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560.

²⁰² ŠEBEK, R. Směnečný a šekový platební rozkaz. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1175.

²⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.10.2005, sp. zn. 5 Cmo 359/2005. In Kovařík, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 125.

každému ze žalovaných zvlášť od okamžiku doručení SPR tomu kterému z nich. Pokud tedy námitky podá toliko jeden ze žalovaných, nemá to vliv na právní moc a vykonatelnost SPR vůči ostatním. „Při pluralitě žalovaných každému z nich běží k podání námitek samostatná lhůta. Každý ze žalovaných přitom jedná sám za sebe a podáním námitek jedním z nich se nikterak nezasahuje do postavení ostatních“.²⁰⁴

„Jestliže v důsledku marného uplynutí lhůty pro podání námitek část směnečného platebního rozkazu nabude právní moci, nemůže soud při rozhodování o námitkách do zbývající části směnečného platebního rozkazu rozhodnout, že jeho nenapadenou část ponechává v platnosti“.²⁰⁵

Námitkové řízení je ovládáno zásadou koncentrace, která se však neuplatní na námitky týkající se nedostatku podmínek řízení, tedy i nedostatku věcné příslušnosti, neboť soud k nim musí přihlížet kdykoliv za řízení (§ 103, § 104a odst. 1 o.s.ř.). Naproti tomu námitka místní nepřislusnosti musí být žalovaným vznesena při prvním úkonu, který mu přísluší, jímž jsou právě námitky proti SPR (§ 105 odst. 1 o.s.ř.). Soud zkoumá svou místní nepřislusnost do vydání SPR v rámci zkoumání podmínek řízení, resp. do zahájení jednání ve věci samé po podání námitek.²⁰⁶

V případě, že SPR nabyde právní moci, platí, že „po uplynutí lhůty pro podání námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu nemůže soud prvního stupně k námitce účastníka, popřípadě i bez návrhu, zjistí-li nedostatek některé z podmínek řízení, zrušit směnečný platební rozkaz, který již nabyl účinků pravomocného rozsudku“.²⁰⁷ V daném případě se odvolací soud ztotožnil se závěrem nalézacího soudu v tom, že poté, co SPR v důsledku nepodání námitek žalovaným nabyl právní moci, nelze jej zrušit, neboť je pro účastníky podle § 159 odst. 2 o.s.ř. závazným rozhodnutím a ve smyslu § 103 o.s.ř.

²⁰⁴ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560.

²⁰⁵ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 146-147.

²⁰⁶ ŠEBEK, R. Směnečný a šekový platební rozkaz. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1175.

²⁰⁷ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp. zn. 9 Cmo 426/1997. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 123-124.

soud nemůže po skončení řízení následně zkoumat, zda byly podmínky řízení splněny, to může činit toliko „za řízení“.²⁰⁸

Nepodá-li žalovaný včas námitky nebo vezme-li je zpět, má směnečný platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku (§ 175 odst. 3 věta první o.s.ř.). Podle ust. § 175 odst. 5 o.s.ř. vezme-li žalovaný námitky zpět, soud usnesením řízení o námitkách zastaví, přičemž jednání není třeba nařizovat.

Podle většinového názoru je v případě zpětvzetí námitek a tedy zastavení námitkového řízení situace shodná jako v případě zpětvzetí odvolání, kdy zákon v § 222 odst. 1 o.s.ř. výslovně stanoví, že „*jestliže odvolatel vezme odvolání zpět, právní moc napadeného rozhodnutí nastane, jako kdyby k podání odvolání nedošlo*“. Nelze tedy přisvědčit názoru, že „*právní moc ve věci vydaného směnečného (šekového) platebního rozkazu v tom případě [v případě zpětvzetí námitek] v důsledku suspenzivního účinku řádně podaných námitek v jimi vymezeném rozsahu nastane dnem právní moci usnesení o zastavení námitkového řízení*“.²⁰⁹ Nelze připustit, aby šlo k tíži žalobce, že právní moc a vykonatelnost SPR nastane později jen v důsledku toho, že žalovaný zcela účelově, aby oddálil splnění své povinnosti, podá námitky a následně je vezme zpět, a je třeba postupovat analogicky dle § 222 odst. 1 o.s.ř. jako u zpětvzetí odvolání. Právní moc SPR v případě zastavení námitkového řízení pro zpětvzetí námitek a v případě odmítnutí námitek v důsledku jejich opožděnosti, neodůvodněnosti nebo z důvodu podání neoprávněnou osobou, by tedy měla nastat za stejných podmínek, a to jako kdyby k podání námitek nedošlo.

Jak uvádí Kovařík: „*Žalovaný, který podá námitky, má s nimi plnou dispozici a tedy může je vždy vzít zpět, jak výslovně stanoví § 175 odst. 3 o. s. ř. Potom nastává situace stejná, jako by námitky byly bývaly nebyly vůbec podány a tedy z účinnosti ex tunc ke dni uplynutí lhůty pro podání námitek nabyde směnečný platební rozkaz účinků*

²⁰⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp. zn. 9 Cmo 426/1997. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 123-124.

²⁰⁹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 563.

*pravomocného rozsudku. Soud v takovém případě námitkové řízení usnesením zastaví. Usnesení lze přezkoumat v odvolacím řízení“.*²¹⁰

V případě, že žalovaný podá řádné námitky, dojde v rozsahu, v jakém žalovaný proti SPR námitky podal, k odkladu právní moci a vykonatelnosti SPR, zatímco ve zbývajícím rozsahu nabyde uplynutím námitkové lhůty SPR právní moci.²¹¹

Ustanovení § 175 odst. 3 věta druhá a třetí o.s.ř. stanoví, že pozdě podané námitky nebo námítky, které neobsahují odůvodnění, soud odmítne. Podané námitky soud odmítne též tehdy, podal-li je ten, kdo k podání námitek není oprávněn. Proti usnesení o odmítnutí námitek je odvolání přípustné. Za odvolání proti tomuto usnesení se podle položky 22 bodu 14 Sazebníku poplatků ZoSP poplatek nevybere.

Po právní moci usnesení o odmítnutí námitek (ať již pro opožděnost, neodůvodněnost nebo proto, že byly podány osobou neoprávněnou) má směnečný platební rozkaz účinky pravomocného rozsudku, přičemž právní moc SPR nastane, jako by jimi napaden vůbec nebyl.²¹²

S ohledem na shora uvedené soud po podání námitek zkoumá, zda byly podány včas, zda jsou odůvodněné a zda je podala osoba k tomu oprávněná.²¹³

6.1 Včasnost námitek

Zákon stanoví, že povinnost uloženou žalovanému směnečným platebním rozkazem je třeba splnit do patnácti dnů (od doručení SPR) nebo v téže lhůtě podat námitky (§ 175 odst. 1 o.s.ř.).

²¹⁰ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

²¹¹ TREBATICÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

²¹² Tamtéž, s. 560.

²¹³ Tamtéž.

Patnáctidenní lhůta k podání námitek však nebyla zakotvena vždy. Nejprve byla tato lhůta třídní. Ústavní soud ji nálezem ze dne 16.10.2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12 (publikovaným pod č. 369/2012 Sb.) s účinností k 30.4.2013 zrušil. V daném případě se jednalo o řízení o ústavní stížnosti, kde se navrhovatelka současně domáhala zrušení ust. § 175 o.s.ř., a to zejména s ohledem na zásadu rovnosti účastníků řízení, zakotvenou v čl. 37 odst. 3 Listiny. Ústavní soud k tomu uvedl, že je třeba dát přednost ústavně konformnímu výkladu před rušením právních předpisů nebo jejich částí, tedy že prosazuje v tomto směru restriktivní přístup. V dané věci poukázal zejména na povahu směnky jako oběžného, snadno převoditelného cenného papíru, kdy neshledal vhodným, aby směnky podléhaly obecnému civilnímu řízení, „*neboť by se tím z tohoto cenného papíru stal jakýsi "dlužní úpis"*.“²¹⁴ Ústavní soud následně přistoupil ke zkoumání námitkové lhůty, neboť za situace, kdy účastníky směnečných vztahů nejsou již jen podnikatelé, ale i běžné fyzické osoby, lze důvodně pochybovat o přiměřenosti třídní lhůty k podání námitek, přičemž konstatoval, že taková lhůta není přiměřená: „*Ústavní soud ve své judikatuře vymezil tři základní hlediska, na jejichž bázi posuzuje konformitu té které právním předpisem stanovené lhůty - tedy zda ji normotvůrce nestanovil svévolně, zda není nepřiměřená a zda neznevýhodňuje některou skupinu subjektů ve srovnání s jinou v možnosti uplatnění práva v důsledku dodatečné změny podmínek. [...] Předmětná námitková lhůta je nepřiměřená, neboť směnka je uplatňována i mezi subjekty, jež zásadně nejsou v rovném postavení a které nemohou - a ani to nelze od nich spravedlivě očekávat - vnímat směnečný vztah v celé jeho šíři, a reflektovat tak případná rizika z něj plynoucí. [...] Konstatoval-li totiž Ústavní soud ve své výše zmíněné judikatuře, že smyslem lhůty je omezení entropie například při uplatňování práv a snížení nejistoty v právních vztazích, pak na druhou stranu ale zmíněné omezení uplatnění práv například prostřednictvím zákonodárcem stanovené lhůty jistě nesmí vést k jejich popření, respektive k jejich vyprázdnění, zvláště jde-li o základní práva a svobody (srovnej čl. 4 odst. 4 Listiny) - v právě projednávaném případě přitom posuzovaná lhůta vlivem vývoje společenských poměrů nepřipustně (v rozporu právě s čl. 4 odst. 4 Listiny) omezuje zmíněnou možnost směnečných dlužníků bránit svá práva před soudem, a tím ve směnečných vztazích vytváří ničím neodůvodněnou nerovnost mezi směnečnými dlužníky a směnečnými věřiteli ve smyslu*

²¹⁴ Nález ÚS ČR ze dne 16.10.2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12, publik. pod č. 369/2012 Sb, bod 34.

čl. 37 odst. 3 Listiny.²¹⁵ Závěrem Ústavní soud shrnul, že i s ohledem na legislativně-technické možnosti zákonodárce, právní jistotu směnečných věřitelů, koncentraci námitkového řízení a možnosti realizace směnečných vztahů ruší třídní námitkovou lhůtu až uplynutím dne 30.4.2013, nikoliv dnem vyhlášení nálezu ve Sbírce zákonů, a to i s ohledem na to, že již v té době existoval návrh zákona (sněmovní tisk č. 686), který měl zavést osmidenní námitkovou lhůtu. Zároveň Ústavní soud doporučil zákonodárci, aby při stanovení námitkové lhůty bral zřetel na lhůty, které již o.s.ř. používá, a nezaváděl lhůty nové.²¹⁶

Novelou o.s.ř., provedenou zákonem č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, byla s účinností k 1.1.2013 třídní námitková lhůta nahrazena lhůtou osmidenní.²¹⁷ Zákonodárce tedy nerespektoval doporučení Ústavního soudu ponechat v o.s.ř. již zavedené lhůty.

V nálezu ze dne 14.1.2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11, Ústavní soud uvedl, že i přesto, že došlo ke zrušení třídní lhůty pro podání námitek až ke dni 30.4.2013, je třeba v přechodném období postupovat tak, že budou včasné všechny námitky směnečných dlužníků, které budou vzneseny do skončení prvního jednání ve věci před soudem prvního stupně dle ust. § 118b odst. 1 o.s.ř., a to s ohledem na zásadu, že je třeba i před zrušením právních předpisů pro rozpor s ústavním pořádkem vykládat právo tak, aby bylo používání práva v souladu s ústavními principy. Přitom vedle sebe poměřoval „ochranu základních práv a svobod stěžovatelky v intencích specifikovaných v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/12 a povinnost zachovat i ve vztahu ke [...] směnečnému věřiteli princip právní jistoty a princip ochrany nabytých práv, při respektování principu dělby moci“,²¹⁸ když „právní úprava obsažená v ust. § 118b odst. 1 o.s.ř. je tím zákonným regulativem, jenž se ve směnečných (šekových) sporech aplikuje,

²¹⁵ Nález ÚS ČR ze dne 16.10.2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12, publik. pod č. 369/2012 Sb., bod 45.

²¹⁶ Tamtéž, bod 47, 48.

²¹⁷ Zákon č. 404/2012 Sb. v čl. I bodu 20. výslovně stanoví: „V § 175 odst. 1 se slovo „tří“ nahrazuje číslem „8“.

²¹⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14.1.2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11.

nepřistoupí-li soud, ať už z jakéhokoliv důvodu, k vydání směnečného (šekového) platebního rozkazu ve smyslu § 175 o.s.ř. ²¹⁹

Patnáctidenní námitková lhůta byla do o.s.ř. vložena § 52 bodem 1. zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), a to podle § 62 písm. b) s účinností od 1.5.2013.

S ohledem na výše uvedené došlo zavedením patnáctidenní lhůty k podání námitek proti SPR ke sjednocení s ostatními lhůtami v o.s.ř. již zakotvenými, v nichž musí žalovaný uplatnit svou obranu proti nároku žalobce, jež mu byl přiznán platebním rozkazem (§ 172 odst. 1 o.s.ř. pro „klasický“ platební rozkaz, § 174a odst. 3 o.s.ř. pro elektronický platební rozkaz). ²²⁰ Směrodatná tak zůstává již pouze jedna lhůta, a to patnáctidenní, v jejímž průběhu lze podat námitky proti SPR i odvolání do výroku o nákladech řízení, což zjednodušilo i vyznačování právní moci na SPR.

Lhůta 15 dnů k podání námitek, resp. předtím i třídní a osmidenní lhůty, určují konec této zákonné lhůty, kterou není možné prodloužit (§ 55 o.s.ř. *a contrario*).²²¹ Je však možné prominout zmeškání lhůty k podání námitek postupem dle § 58 o.s.ř.²²²

Pokud se týká počátku této lhůty, v souladu s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 24.9.1998, sp. zn. 9 Cmo 375/1998, tento okamžik „*je vymezen vydáním směnečného platebního rozkazu*“²²³, přičemž „*všechny námitky podané odpůrcem v období ode dne vydání směnečného platebního rozkazu do uplynutí lhůty třetího dne (resp. nyní patnáctého dne) od jeho řádného doručení je třeba pokládat za právně*

²¹⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14.1.2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11.

²²⁰ Jiné platí pro evropský platební rozkaz dle § 174b o.s.ř., kde se uplatní předpisy práva Evropské unie a kdy odpor musí být odeslán do 30 dnů od doručení rozkazu žalovanému (čl. 16 odst. 2 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12.12.2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu).

²²¹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 559.

²²² ŠEBEK, R. Směnečný a šekový platební rozkaz. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za*. Komentář. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1175.

²²³ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 124.

*relevantní, i když se o obsahu směnečného platebního rozkazu odpůrce dozvěděl jiným způsobem“.*²²⁴

Pro běh námitkové lhůty se uplatní pravidla obsažená v ust. § 57 o.s.ř. Lhůta je zachována, je-li posledního dne lhůty učiněn úkon u soudu nebo podání odevzdáno orgánu, který má povinnost je doručit, tedy zejména podáno k poštovní přepravě (§ 57 odst. 3 o.s.ř.).

Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7.12.1994, sp. zn. 5 Cmo 125/1994: *„V odvolacím řízení nelze projednat námitky, které odpůrce nevznesl včas proti směnečnému platebnímu rozkazu“.*²²⁵ K námitkám vzneseným později (tedy po uplynutí nyní patnáctidenní lhůty od doručení SPR) nelze přihlížet. V námitkovém řízení soud posuzuje pouze platnost SPR, a to toliko v rozsahu námitek uplatněných žalovaným písemně v uvedené námitkové lhůtě, tedy lhůtě stanovené zákonem.²²⁶ Shodně uvádí rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25.5.1994, sp. zn. 5 Cmo 179/1999: *„k námitce, která nebyla včas vznesena proti směnečnému platebnímu rozkazu, nelze později, tedy ani v odvolacím řízení, přihlídnout“.*²²⁷

V případě, že námitky budou podány ve více samostatných podáních, všechny námitky, které byly v zákonem stanovené námitkové lhůtě uplatněny, jsou včasné a soud se jimi musí zabývat. Mezník, do kdy soud bude opožděné námitky „odmítat“ dle odst. 3 § 175 o.s.ř., a od kdy k nim v souladu s odst. 4 § 175 o.s.ř. „nebude přihlížet“, je okamžik nařízení jednání (bez ohledu na to, zda již bylo předvolání doručeno účastníkům), kdy poté, co dá soudce pokyn k předvolání účastníků, již další námitky nebude odmítat, ale nebude k nim přihlížet (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.2.2000, sp. zn. 5 Cmo 13/1999).²²⁸

²²⁴ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 124.

²²⁵ Tamtéž, s. 129.

²²⁶ Tamtéž, s. 130.

²²⁷ Tamtéž.

²²⁸ Tamtéž, s. 126.

Koncentrační zásada se uplatní na veškeré námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu (námitky procesní, námitky proti směnečnému závazku, tzv. kauzální námitky i námitky neplatnosti směnečné listiny), a tedy k nim nelze později přihlídnout ve smyslu § 175 odst. 4 o.s.ř., a to ani v prvostupňovém, ani v odvolacím řízení. Lze však později k včasným odůvodněným námitkám uvádět nová tvrzení vedoucí k jejich objasnění a v odvolacím řízení přinášet nové důkazy toto prokazující. Koncentrační zásada se neuplatní v odvolacím řízení ani na okolnosti, k nimž soud přihlíží v každé fázi řízení z úřední povinnosti, tedy na neodstranitelné překážky řízení.²²⁹

6.2 Oprávněná osoba

Zákon stanoví, že podané námitky soud odmítne též tehdy, podá-li je ten, kdo k podání námitek není oprávněn (§ 175 odst. 3 *in fine* o.s.ř), tedy námitky by podala osoba, jež vůbec není účastníkem řízení.

Uvedené se neuplatní, pokud dojde k vadě, týkající se prokázání zastoupení nebo jednání za právnickou osobu, neboť v takovém případě soud postupuje dle § 104 odst. 2 o.s.ř.²³⁰ Soud tedy učiní vhodná opatření k odstranění tohoto nedostatku podmínky řízení (např. vyzve žalovaného, aby předložil plnou moc pro jeho právního zástupce, která nebyla k námitkám, jež za něj zástupce podal, připojena), a teprve v případě jeho neodstranění řízení o námitkách zastaví.

6.3 Odůvodněnost námitek

²²⁹ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/1996. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 126-127.

²³⁰ ŠEBEK, R. Směnečný a šekový platební rozkaz. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009, s. 1175.

Ust. § 175 odst. 1 o.s.ř. stanoví, že v námitkách proti SPR musí žalovaný uvést vše, co proti SPR namítá.

Zákon nevynezuje, co má odůvodnění námitek obsahovat. To není ani možné s ohledem na okruh skutečností, jež by mohl žalovaný namítat, a který nelze nijak kazuisticky ohraničit, neboť je proměnný.²³¹ Z povahy námitek jde o skutková tvrzení, zpochybňující nárok žalobce domáhat se plnění ze směnky.

*„Námítka proti směnečnému platebnímu rozkazu jsou odůvodněné, pokud vymezují jednoznačně a nezaměnitelně skutek či skutky, o které se námitková obrana žalovaného opírá“.*²³² Námitkové řízení představuje druhou fázi směnečného řízení. Řádně podané námítka pouze odkládají právní moc a vykonatelnost SPR. V námitkovém řízení soud rozhodne, zda jej ponechá v platnosti, či jej zruší. Žalovaný musí v námitkách dostatečně konkrétně, určitě a nezaměnitelně vymezit skutek zakládající jeho obranu, čímž je dán předmět námitkového řízení. Kauzální vztahy nemusí být v námitkách popsány vyčerpávajícím způsobem. Požadavek na konkrétnost, určitost a nezaměnitelnost námitek vyplývá ze skutečnosti, že soudu není známo niče o účastnících a souvislostech jejich vztahů s danou směnkou. Námítka v námitkovém řízení jsou paralelou k žalobě.²³³

Za neodůvodněné námítka je třeba považovat například takové, v nichž žalování nenamítají niče proti směnce a směnečný závazek uznávají, avšak požadují po soudu rozložení úhrady na splátky či odklad splatnosti, což zpravidla odůvodňují svou momentální nepříznivou finanční, resp. i osobní situací. Soud takovéto námítka, jako neodůvodněné, odmítá. K tomu Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 1.12.1997, sp. zn. 5 Cmo 635/1996²³⁴, uvedl, že: *„Při rozhodování o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu nelze jej změnit. Nelze tedy ani zkoumat, zda jsou podmínky pro povolení splátek podle § 160 odst. 1 o.s.ř., a tedy ani vyhovět návrhu na povolení*

²³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 131.

²³² Tamtéž, s. 130-131.

²³³ Tamtéž.

²³⁴ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 136.

splátek“. Nic však nebrání mimosoudní dohodě účastníků o tom, že žalovaný bude na základě nároku přiznanému vykonatelným SPR plnit žalobci ve splátkách.

S ohledem na povahu směnky a samostatnost směnečných závazků v případě, že v námitkách žalovaný nebrojí proti směnce, pouze popisuje kauzální vztahy vzniku a průběhu pohledávky, takové námitky projednat nelze a soud je pro neodůvodněnost rovněž odmítne.

V případě blankosměnky je třeba, aby žalovaný namítl nejen, že směnka byla původně blankosměnkou a byla nesprávně vyplněna, ale musí i uvést, jak měla být správně vyplněna, uvést datum splatnosti a konkrétní směnečnou sumu, na níž měla být blankosměnka vyplněna, jinak se taktéž nejedná o odůvodněné námitky a soud je odmítne. Jak se uvádí v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 29.3.2004, sp. zn. 9 Cmo 7/2003²³⁵: *„Pokud je v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu pouze konstatováno, že směnečná suma byla v blankosměnce vyplněna nesprávně, nemůže tato námitka obstát, neboť z ní ani nevyplývá, v jakém rozsahu je směnečný platební rozkaz napadán, a zda tedy předmětem námitkového řízení je celý směnečný peníz či nějaká jiná částka. Zcela v rozporu se zákonem je požadavek žalovaného, aby žalobce sám prokázal správnost vyplněné směnečné sumy“*. Žalovaný ve svých námitkách pro to, aby bylo naplněno kritérium jejich odůvodněnosti, musí uvést obsah ujednání o vyplnění blankosměnky a konkrétně vylíčit, v čem se žalobce od ní odchýlil a jak měla být správně vyplněna. Nepostačuje pouhé uvedení, že směnečná suma byla nesprávně vyplněna. Nadto Vrchní soud odkázal na ust. § 495 ObčZ, dle něhož majitel směnky není povinen prokazovat důvod závazku s tím, že důkazní břemeno oprávněnosti směnečných námitek tíží žalovaného.²³⁶ Obdobně stanoví OZ v § 1791 odst. 2.

V soudní praxi se lze často setkat s námitkami dlužníků, že blankosměnka byla vyplněna v rozporu s dohodou o vyplňovacím právu směnečném, přičemž důkazní břemeno o tom nese dlužník. V případě převodu směnky dlužník musí kromě toho ještě

²³⁵ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 132.

²³⁶ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.3.2004, sp. zn. 9 Cmo 7/2003. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 132.

prokázat, že nový majitel při nabývání směnky jednal ve zlé víře nebo se provinil hrubou nedbalostí. To znamená, že ve zlé víře jedná, pokud nabyde nevyplněnou směnku, a listinu chce vyplnit nesprávně, ačkoliv ví, jak má být vyplněna. Kovařík pak upřesňuje, že tuto námitku mají jen dlužníci, kteří podepsali směnku nevyplněnou, zatímco námitky dlužníků, kteří podepsali již vyplněnou směnku, řídí se ust. čl. I. § 17 ZSŠ. Pokud se nový majitel směnky mohl při rozumném úsilí dozvědět o vadném doplnění blankosměnky, jednal v hrubé nedbalosti.²³⁷

„Pokud žalovaný uvede v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, že dluh zčásti zaplatil, ale nespecifikuje zaplacenou částku, jedná se o neodůvodněnou námitku, kterou je nutno odmítnout“ (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2003, sp. zn. 9 Cmo 426/2002).²³⁸ Je třeba, aby z námitek nepochybně vyplývalo, v jakém rozsahu žalovaný SPR napadá a v jakém rozsahu nikoliv (v této části SPR nabývá účinků pravomocného rozsudku). Napadená část SPR bude předmětem námitkového řízení. Pokud však nebude žalovaným uvedena konkrétní výše částky na dluh již zaplacená, pak je třeba takové námitky z důvodu jejich neurčitosti a neprojednatelnosti jako neodůvodněné odmítnout.²³⁹

K odůvodněnosti (a včasnosti) námitek Vrchní soud v Praze²⁴⁰ uvedl, že za právně relevantní námitky je třeba považovat všechny námitky, které budou žalovaným podány od vydání SPR do 15 dnů od jeho doručení. Není tedy možné před uplynutím patnáctidenní lhůty vydat usnesení o odmítnutí neodůvodněných námitek, neboť tato lhůta nadále plyne, ale je třeba vyčkat, zda v mezidobí nebudou žalovaným podány ještě námitky odůvodněné.

„Námitky, které umožňuje ustanovení § 175 občanského soudního řádu žalovanému podat proti vydanému směnečnému platebnímu rozkazu, jsou materiálně a formálně vymezeny procesním právem. Materiální stránku představují skutková tvrzení

²³⁷ KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 64 - 65.

²³⁸ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 128.

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.11.2014, č.j. 2 Cmo 448/2014-33.

a důkazní návrhy, které může žalovaný jako obrany uvádět proti platebnímu rozkazu. Formální stránku představuje procesní lhůta, která koncentruje materiální tvrzení žalovaného a omezuje je prekluzí“.²⁴¹ K otázce koncentrace námitek v souvislosti s tím, zda v nich musí být uvedena veškerá obrana žalovaného, tedy nejen tvrzení, že nebyly splněny procesní podmínky pro vydání SPR a skutková tvrzení týkající se směnky, eventuálně kauzálního vztahu, ale i příslušné důkazní návrhy, se vyjádřil Ústavní soud v nálezů sp. zn. III. ÚS 3300/07 ze dne 26.3.2009, tak, že ustanovení nelze s ohledem na zásadu spravedlnosti vykládat zcela restriktivně a uplaňovat zásadu koncentrace i na důkazní návrhy.²⁴² Uvedené kritizuje Juráš, když uvádí, že „výklad Ústavního soudu nezhledňuje procesní úpravu povinnosti tvrzení a povinnosti důkazní a odpovídajících procesních břemen, když jeho výklad obě povinnosti separuje. Ty jsou ovšem z hlediska civilního procesu sporného neoddělitelně spjaty a nelze je oddělovat, kterak vyplývá z ustanovení § 101, § 120 odst. 1 a § 118a odst. 3 o.s.ř., kdy tvrzení musí být vždy podloženo odpovídajícím důkazem“.²⁴³ Autor uzavírá, že „lze vyvodit závěr a konstatovat, že ustanovení § 175 o. s. ř. je z hlediska teleologického a systematického výkladu nutno pojímat jako úpravu přísnější než je ustanovení § 118b o. s. ř., a tedy že vše, jež má být uvedeno proti směnečnému platebnímu rozkazu, je pojmem širším než skutková tvrzení a důkazní návrhy v ustanovení § 118b o. s. ř. V opačném případě by naopak bylo směnečné řízení benevolentnější a neodpovídalo by svému účelu, kterým je postihnout a reflektovat abstraktnost a formálnost směnky. Obecné soudy však kategoricky nedeterminovaly požadavek na obsah směnečných námitek. Byl to právě až předmětný nález Ústavního soudu, který vyslovil názor, že prekluze se nevztahuje na důkazní návrhy vůbec a na skutková tvrzení pouze pokud nevnášejí zcela nové obrany“.²⁴⁴

²⁴¹ JURÁŠ, M. Námitky ve směnečném řízení z pohledu ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2013, č. 6, s. 21 a násl., dostupné z ASPI.

²⁴² Tamtéž.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Tamtéž.

Rozeznáváme námitky absolutní, které může vznést jakýkoliv účastník směnečného vztahu vůči jinému účastníku, a relativní, které je možno vznést toliko v některém vztahu a v jiném nikoliv.²⁴⁵

Námitky lze dělit podle věcného hlediska na námitky procesní povahy (např. námitka místní nepříslušnosti soudu), námitky proti samotné směnce (neplatnost směnky) a kauzální námitky (týkající se vztahů účastníků souvisejících se směnkou).²⁴⁶ Pod procesní námitky lze podřadit také námitku, že daná věc by měla být řešena v rozhodčím řízení, u námitek proti směnce se namítá nedostatek některé podstatné náležitosti nebo že směnka již byla dlužníkem zaplacená. Pokud se týká kauzálních námitek, pak sem lze zařadit konkrétně námitku, že zajišťovací směnka, jež prvotně nebyla vyplněná (v souladu s dohodou účastníků), má zajišťovat jiný závazek žalovaného, že zajištěný dluh (např. ze smlouvy o půjčce) je nižší, než vyplněná směnečná suma, a tedy v rozporu s dohodou o vyplnění, podle níž měla být směnka vyplněna na aktuální výši dluhu z kauzálního závazku.²⁴⁷

K námitce neplatnosti směnečné listiny z důvodu neurčitého data splatnosti Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 30.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010, uvedl: „Směnka je neplatná, neobsahuje-li určení konkrétního dne splatnosti, ale jen vymezení konkrétního období, v němž je splatná (např. „do 30. června 2003“).

K námitce neplatnosti směnky s ohledem na vytýkanou neurčitost platebního místa Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 28.2.2013, sp. zn. 29 Cdo 3817/2012, uvedl: „Údaj místa, kde má být placeno, musí být na směnce vyznačen způsobem nevzbuzujícím pochybnosti o tom, kde má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel směnky právo plnění vyžadovat; případná odchylka od „úředně zavedeného“ označení platebního místa (obce), nemající za následek vznik takových pochybností, není významná a není důvodem neplatnosti směnky.“ Dále např. v rozsudku ze dne

²⁴⁵ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

²⁴⁶ Tamtéž.

²⁴⁷ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560 - 561.

31.3.2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008: „*Nezbytnou náležitostí vlastní směnky je údaj místa, kde má být placeno, když její výstavce se právě v platebním místě zavazuje směnku zaplatit a věřitel má právo jen v tomto platebním místě na dlužníkovi plnění podle směnky požadovat. Platební místo je tak místem, kde má být směnka při splatnosti k placení předložena a případně také pro neplacení protestována. Přitom údaje o místu, kde má být placeno, nesmí být rozporné, a nelze akceptovat ani uvedení místa placení způsobem alternativním. V takových případech by totiž nebylo možno jednoznačně a bez jakýchkoli pochybností určit, kde (v jakém místě) má výstavce směnky vlastní povinnost plnit a majitel takové směnky právo plnění vyžadovat. K naplnění požadavku určitosti údaje platebního místa postačí, je-li platební místo na směnce vyznačeno alespoň s přesností obce nebo města. Je-li určeno, u koho se má směnka zaplatit, komu se má k placení předložit, tedy u koho je splatná, je tím obvykle i určeno platební místo směnky. Je-li však na směnce údaj platebního místa a ještě domicil, nesmí jít o údaje rozporné.*“

K námitce v případě blankosměnky Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26.4.2011, sp. zn. 20 Cdo 2031/2009, uvedl: „*Nevyplněná blankosměnka není pohledávkou. Blankosměnka není cenným papírem, jedná se pouze o listinu, která před jejím vyplněním není pohledávkou a nelze ji tedy považovat za závazek osob v blankosměnce uvedených. Je-li v dohodě o vyplnění blankosměnky smluveno právo majitele bez dalšího vyplnit datum splatnosti, má majitel blankosměnky právo doplnit do blankosměnky jakékoliv datum splatnosti. Jedná-li se o zajišťovací směnku, nesmí vyplněné datum předcházet datu splatnosti zajišťovaného dluhu.*“

Námitky kauzální jsou uplatňovány v případě zajišťovacích směnek, např. odkazují na okolnosti sjednání a podmínky smlouvy o úvěru. Jedná se o námitky relativní, neboť mohou být uplatněny toliko v některých vztazích.²⁴⁸ Dlužník musí v námitkách uvést, že směnka plní zajišťovací funkci, tedy namítat obsah směnečné smlouvy, byť byla zcela neformální.²⁴⁹ Mezi tyto námitky patří například námitka zániku důvodu zajišťovací směnky, tedy námitka „zániku kauzy“. Jako odůvodněná obstojí například námitka, jak došlo k zániku důvodu směnky, že směnkou zajištěná

²⁴⁸ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 45.

²⁴⁹ Tamtéž, s. 46.

pohledávka byla splněna a tedy podle dohody účastníků nedošlo k naplnění podmínek pro uplatnění směnky. Právní závěry námitky obsahovat nemusí.²⁵⁰

Ohledně směnek zajišťujících spotřebitelské úvěry uvedl Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 20.3.2014, č.j. 5 Cmo 17/2014-92, následující: „[...] pro rozpor se zákonem je dle § 39 ObčZ neplatná směnečná dohoda, na základě které spotřebitel podepsal ve prospěch podnikatele směnku na řad, která souvisela se spotřebitelským úvěrem. Tato skutečnost nezpůsobuje neplatnost směnky, avšak zakládá důvodnou obranu proti povinnosti zaplatit směnku remitentovi (viz též rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 933/2008 z 24. 9. 2008 publikovaný v Soudní judikatuře č. 5/2009 na str. 367). Odvolací soud dále zkoumal, zda je žalovaná oprávněna vznášet tuto námitku ze svého vztahu k remitentovi též vůči žalobci (který nabyl směnky nedatovaným rubopisem), tj. zda jsou splněny podmínky ustanovení čl. I. § 17 ZSS, které dle čl. I. § 77 odst. 1 uvedeného zákona platí i pro směnky vlastní. Podle tohoto ustanovení „Kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka“. Odvolacímu soudu je z jeho činnosti známo, že žalobce nabyl tisíce směnek vlastních na řad od společnosti, které jsou všechny vyhotoveny na stejném formuláři, přičemž z obchodního rejstříku je zřejmé, že tato společnost poskytuje nebankovní úvěry a půjčky. I ze skladby směnečných dlužníků (výstavců), které jsou výlučně fyzickými osobami, muselo být žalobci zřejmé, že předmětné směnky byly vystaveny v souvislosti se spotřebitelskými úvěry. Žalobce pochopitelně věděl, že se jedná o směnky na řad (byly na žalobce rubopisovány). Je nepodstatná okolnost, zda si žalobce vyložil ustanovení § 12 zákona č. 321/2001 Sb. a § 56 odst. 1 a odst. 3 písm. k) ObčZ stejným způsobem jako odvolací soud, neboť se jedná o právní hodnocení. Rozhodující je žalobcova znalost výše zmíněných skutkových okolností. Odvolací soud proto učinil závěr, že žalobce jednal při nabývání předmětné směnky na škodu žalované jako dlužníka ze směnky, neboť věděl (musel vědět) z okolností svých vztahů k remitentovi, že směnka se týká spotřebitelského úvěru a nepochybně též, že se jedná o směnku na řad. Z uvedených důvodů byla žalovaná oprávněna uplatnit svou námitku ze vztahu k remitentovi též vůči žalobci.“ Shodně

²⁵⁰ KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 46.

Vrchní soud v Praze uvedl již v rozsudku ze dne 24.6.2013, č.j. 9 Cmo 70/2013-73, a Vrchní soud v Olomouci v rozsudku ze dne 30.7.2013, č.j. 7 Cmo 19/2013-60.

Námitky, jež uvede toliko jeden ze žalovaných, nepůsobí i na další žalované, resp. jim vůbec nemusí příslušet. To souvisí s jejich postavením jako směnečných dlužníků, zda námitky uplatňují v postavení výstavce směnky či avalisty. Stejně tak má význam, v jakém postavení na směnce vystupuje žalobce, zda jako remitent (první majitel směnky) či indosatář (její nabyvatel), případně postupník (u směnek, jež nelze indosamentem převádět), záleží také na tom, kdy byla směnka rubopisována, případně, kdy na ni dlužník připojil svůj podpis (čl. I. § 10, § 11 odst. 2, § 17, § 20, § 69 ZSŠ).²⁵¹

V souladu s čl. I. § 17 ZSŠ dochází ke zvýhodnění věřitele a zhoršení postavení směnečných dlužníků, když nemohou použít námitky z jejich vlastních vztahů k výstavci a dřívějším majitelům, ledaže by majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.²⁵²

Je třeba odlišovat přípustnost námitek proti směnečné listině či kauzálních námitek od jejich důvodnosti. Pokud nebude daná námitka ve smyslu hmotného práva přípustná, nebude prokazována ani pravdivost daného tvrzení.²⁵³ Avalistovi například nepřísluší námitka materiální vady podpisu výstavce dle čl. I. § 7 ZSŠ²⁵⁴. Směnečné rukojemství není, na rozdíl od běžného ručení, akcesorické (ve vztahu závislosti ke vzniku a trvání závazku avaláta, tedy toho, za koho se zaručil) ani subsidiární (rukojmí není povinen plnit pouze, pokud neplní dlužník, za kterého se zaručil). Stejně tak nejsou ani závazky ze zajišťovací směnky akcesorické a subsidiární k závazkům směnkou

²⁵¹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 561.

²⁵² KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009, s. 226-227.

²⁵³ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 561.

²⁵⁴ Podle čl. I. § 7 ZSŠ: „*Jsou-li na směnce podpisy osob, které se nemohou směnečně zavazovat, podpisy nepravé, podpisy vymyšlených osob nebo podpisy, jež z nějakého jiného důvodu nezavazují osoby, které se na směnku podepsaly nebo jejichž jménem byla směnka podepsána, nemá to vliv na platnost závazků ostatních osob na ní podepsaných.*“

zajišťovaným.²⁵⁵ Pro směnečného rukojmího platí omezení týkající se vznášení kauzálních námitek ve smyslu čl. I. § 17 ZSŠ²⁵⁶. Směnečný dlužník může vznášet vůči majiteli směnky jen námitky vyplývající z jeho vlastních vztahů k němu. Jsou tedy přípustné kauzální námitky, tedy námitky z mimosměnečných vztahů, jež souvisejí se směnkou, mezi výstavcem a remitentem. To neplatí pro avalistu, který se tím, že se na směnku podepsal, nestal účastníkem těchto kauzálních vztahů, mohl by však uplatnit námitky z jeho vlastního vztahu k remitentovi, pokud zde takový vztah vznikl.²⁵⁷

K přípustnosti tzv. kauzálních námitek Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 21.6.1995, sp. zn. 5 Cmo 477/1994, uvedl: „Podle čl. I. § 17 zákona směnečného a šekového jsou mezi prvním majitelem směnky a výstavcem přípustné námitky, vyplývající z mimosměnečných vztahů, souvisejících s danou směnkou (tzv. kauzální námitky)“. V daném případě se tak jedná o tzv. relativní námitky, jež lze uplatnit dlužníkem vůči věřiteli – majiteli směnky, vůči němuž vznikly.²⁵⁸

Ačkoliv směnečný dlužník není oprávněn činit majiteli námitky ze svého předchozího vztahu k dřívějšímu majiteli směnky, lze takovou námitku vznést proti indosatáři, pokud nový majitel, jež nabyl směnku, věděl o tom, že důvod směnky zanikl nebo se nenaplnil: „Je-li směnka rubopisována na třetí osobu, přičemž tomuto indosatáři je postoupena též pohledávka, jejíž splnění je rubopisovanou směnkou zajištěno a indosatáři je znám obsah směnečné dohody, má směnečný dlužník námitky z vlastního vztahu k nabyvateli směnky, plynoucího z postoupené pohledávky dle § 529 odst. 1 obč. zák.“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2008, sp. zn. 12 Cmo 382/2007).²⁵⁹

²⁵⁵ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 561.

²⁵⁶ Dle čl. I. § 17 ZSŠ: *Kdo je žalován ze směnky, nemůže činit majiteli námitky, které se zakládají na jeho vlastních vztazích k výstavci nebo k dřívějším majitelům, ledaže majitel při nabyvání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.*

²⁵⁷ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 561.

²⁵⁸ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 91.

²⁵⁹ Tamtéž, s. 96.

Ohledně přípustnosti námitek rukojmího platí: „*Aby mohl směnečný rukojmí (žalovaný) vznést námitku z vlastního vztahu k majiteli směnky (žalobci), musí mít s majitelem uzavřenu směnečnou dohodu, v níž jsou specifikovány podmínky, za nichž převzal rukojemský závazek. Má-li rukojmí uzavřenu směnečnou dohodu s osobou odlišnou od majitele směnky (s výstavcem směnky vlastní, směnečníkem u směnky cizí, nebo s výstavcem u směnky cizí, není-li výstavce totožný s majitelem směnky), nemůže vůči majiteli směnky uplatňovat námitky vyplývající z této dohody*“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.2001, sp. zn. 9 Cmo 44/2001).²⁶⁰ Rukojmí musí v námitkách přesně uvést obsah směnečné dohody mezi ním a žalobcem, uvést, jak důvod rukojemství odpadl, a uvedené prokázat.²⁶¹ Dále rovněž podle rozsudku Vrchního soudu ze dne 10.4.2006, sp. zn. 12 Cmo 461/2005: „*Má-li směnečný rukojmí uzavřenu směnečnou dohodu pouze s výstavcem směnky vlastní (směnečníkem u směnky cizí), nikoliv však s majitelem směnky, nemůže vůči majiteli uplatňovat námitky z této dohody. V takovém případě nemá pak rukojmí vytvořen k majiteli vlastní vztah, který by jej opravňoval vznášet kauzální námitky vůči majiteli*“.²⁶²

Z uvedeného vyplývá, že může v praxi nastat situace, kdy výstavce směnky se ze směnečného závazku vyváže v důsledku svých důvodných kauzálních námitek, zatímco avalista ne, neboť mu nepřísluší je vznášet. To je zajisté situace výhodná pro žalobce, kdy mu uplatněný nárok ve vztahu k alespoň jednomu ze žalovaných zůstane příznán směnečným platebním rozkazem. Stejně tak v případě námitek, jež dlužník není oprávněn po indosování směnky vznášet vůči novému majiteli podle ust. čl. I. § 17, na což v některých případech remitenti spoléhají a směnky účelově převádějí, neboť dlužník je v nevýhodném postavení a obtížně prokazuje, že majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka.

Často vznášenou námitkou proti SPR bývá námitka promlčení směnky. Promlčení je upraveno v ZSŠ takto: „*Směnečné nároky proti příjemci směnky se promlčují ve třech letech ode dne splatnosti směnky*“ (čl. I. § 70 odst. 1 ZSŠ). „*Také*

²⁶⁰ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 94.

²⁶¹ Tamtéž, s. 94-95.

²⁶² Tamtéž, s. 95.

námítka promlčení podléhá námitkové lhůtě proti směnečnému platebnímu rozkazu“ (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.10.2006, sp. zn. 5 Cmo 342/2006).²⁶³

6.4 Projednání námitek (námitkové řízení)

Podle ust. § 175 odst. 4 o.s.ř. soud projedná včasné a odůvodněné námitky žalovaného.

Může dojít k situaci, kdy soud „přehlédne“ nedostatky v originálu směnečné listiny, tedy směnka postrádá náležitosti stanovené ZSS v čl. I. § 1 nebo § 75 a vydá SPR. V takovém případě však dle judikatury lze SPR zrušit pouze k výslovné námitce žalovaného o této skutečnosti, a to jen ve vztahu k žalovanému, jež neplatnost směnky namítl. Nejvyšší soud již ve třicátých letech ve svém rozhodnutí konstatoval: *„Soud, vydavší směnečný platební příkaz na základě směnky, jež vykazovala vadu, nemá ani právo, ani povinnost přihlížeti z úřadu k tomuto nedostatku, nebyl-li vytykáán v námitkách“*.²⁶⁴

Uvedené Vrchní soud v Praze vyslovil ve vztahu ke koncentrační zásadě v rozsudku ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/1996 ²⁶⁵: *„Také námitka úplné neplatnosti směnky je podřízena koncentrační zásadě a není-li včas uplatněna, nemůže k ní přihlížet soud prvního stupně ani soud odvolací. Úplná neplatnost směnky jako námitka hmotněprávní není neodstranitelnou překážkou řízení.“*

Obdobné platí v případě, že byl SPR vydán, aniž by byla žalobcem předložena v prvopisu směnka. Vrchní soud v Praze uvedl²⁶⁶, že přesto, že vydání SPR bez originálu směnečné listiny je pochybením nalézacího soudu, není možné, aby nalézací

²⁶³ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 128.

²⁶⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu, R II 376/30, dostupné z ASPI.

²⁶⁵ TREBATICÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 562 - 563.

²⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 22/1997. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 121-122.

soud tento nedostatek sám zhojil zrušením SPR, avšak musí postupovat způsobem předvídaným zákonem. To znamená, že pouze k včasné námitce žalovaného o tom, že byl SPR vydán bez předložení originálu směnečné listiny, se soud touto námitkou bude zabývat v námitkovém řízení, a to toliko ve vztahu k tomuto žalovanému. Zde nenastává překážka věci pravomocně rozhodnuté, a je možné na podkladě opětovného návrhu na vydání SPR mezi shodnými účastníky znovu na podkladě téže směnky rozhodnout. Odvolací soud zdůraznil, že soud rozhoduje podle stavu v době vydání rozsudku, tedy pokud žalobce dodatečně předložil originál směnky v námitkovém řízení, pak byla směnečnou listinou v době rozhodování nalézacího soudu o námitkách žalovaného osvědčena aktivní legitimace žalobce a nebyly zde podmínky pro zrušení SPR z důvodu dřívějšího nepředložení směnečné listiny.

Povahu námitkového řízení shrnuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26.5.1994, sp. zn. 5 Cmo 162/1994, takto: „*Jsou-li proti směnečnému platebnímu rozkazu podány námitky, je předmětem dalšího řízení u soudu jen posouzení, zda ponechat v platnosti napadený směnečný platební rozkaz. Nerozhoduje se již přímo o uplatněném nároku a nelze přihlížet k okolnostem v námitkách neuvedeným*“.²⁶⁷ Jde o to, že o uplatněném nároku již soud rozhodl směnečným platebním rozkazem a v další fázi řízení tak již bude posuzovat toliko námitky proti tomuto rozkazu, když podáním námitek nedošlo ke zrušení SPR.²⁶⁸

Jak uvádí Kovařík „*ani řádné námitky nevedou nikdy k eliminaci směnečného platebního rozkazu, ale mají jen ten účinek, že prozatím nemůže směnečný platební rozkaz nabyt účinků pravomocného rozsudku a tedy nelze jej zatím ani vykonat*“.²⁶⁹

Účelem projednání námitek je tedy zjištění, zda jsou námitky žalovaného důvodné, když žalobci již bylo vyhověno vydáním SPR, který však dosud nenabyl právní moci, přičemž důkazní břemeno k prokázání námitkových tvrzení tíží ve smyslu § 120 odst. 1, § 101 odst. 1 písm. b) o.s.ř. žalovaného. Důkazní břemeno tedy nese

²⁶⁷ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 138.

²⁶⁸ Tamtéž.

²⁶⁹ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

žalovaný i v případě, že prokázání některých skutečností, např. nepředložení směnky k placení či neoprávněné vyplnění směnečné sumy, bude spojeno s obtížemi (rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.1.1994, sp. zn. 5 Cmo 435/93).²⁷⁰

6.4.1 Jednání a dokazování

Soud projedná námítky při ústním jednání, k němuž předvolá účastníky. Při něm postupuje přiměřeně podle ustanovení části třetí o.s.ř.²⁷¹

V námitkovém řízení může vzít žalovaný námítky zpět. Právem žalobce je vzít zpět žalobu, a to zcela nebo zčásti. Soud v takovém případě řízení zcela či v rozsahu zpětvzetí zastaví (§ 96 o.s.ř.) a v příslušném rozsahu také musí zrušit vydaný směnečný platební rozkaz. Pokud dojde ke zpětvzetí poté, co SPR nabyl právní moci, soud rozhodne, že zpětvzetí žaloby není účinné (§ 96 odst. 5 o.s.ř.).²⁷²

V případě, že soud sám nebo k námitce účastníků dospěje k závěru, že v důsledku existence neodstranitelných překážek řízení nelze námítky projednat, musí nejen řízení podle § 104 odst. 1 o.s.ř. zastavit, ale také musí zrušit vydaný směnečný platební rozkaz.²⁷³

Ve směnečných věcech je přípustné uzavření smíru ve formě dohody o splátkách s možností ztráty výhody splátek při nesplacení jediné z nich. Pokud nedojde ke smíru ve smyslu § 99 o.s.ř., soud se při jednání nejprve dotáže žalovaného, zda trvá na svých námitkách proti SPR v plném rozsahu. V případě kladné odpovědi vyzve žalovaného k jejich přednesení, a to na rozdíl od postupu podle § 118 odst. 1 o.s.ř. v ostatních sporech, kde nejprve žalobce přednese žalobu. Následně dá soud prostor žalobci, aby se k obsahu námitek žalovaného vyjádřil. V obou případech se zpravidla

²⁷⁰ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560.

²⁷¹ Tamtéž.

²⁷² KOVARÍK, Z. Námítky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

²⁷³ Tamtéž.

odkazuje na písemné vyhotovení, neboť po podání námitek žalovaným jsou tyto spolu s předvoláním na jednání zaslány žalobci s výzvou, aby se k nim v soudem určené lhůtě vyjádřil.

Podle § 118a odst. 1 o.s.ř. ukáže-li se v průběhu jednání, že účastník nevyklíčil všechny rozhodné skutečnosti nebo že je uvedl neúplně, předseda senátu jej vyzve, aby svá tvrzení doplnil, a poučí jej, o čem má tvrzení doplnit a jaké by byly následky nesplnění této výzvy. Podle § 118a odst. 3 o.s.ř. zjistí-li předseda senátu v průběhu jednání, že účastník dosud nenavrhl důkazy potřebné k prokázání všech svých sporných tvrzení, vyzve jej, aby tyto důkazy označil bez zbytečného odkladu, a poučí jej o následcích nesplnění této výzvy. Podle § 119a o.s.ř. je předseda senátu před skončením jednání povinen účastníky přítomné při jednání poučit, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a že důkazy musí být označeny dříve, než ve věci vyhlásí rozhodnutí, neboť později uplatněné skutečnosti a důkazy jsou odvolacím důvodem jen za podmínek uvedených v § 205a. Ustanovení § 118b a § 175 odst. 4 část první věty za středníkem tím nejsou dotčena. Poučovací povinnost soudu při jednání dle § 118a odst. 1 o.s.ř. (vyklíčení rozhodných skutečností) a i dle § 119a o.s.ř. (povinnost tvrzení před skončením jednání) se neuplatní v případě, kdy by tím došlo k popření principů v § 175 odst. 4 o.s.ř.²⁷⁴ Koncentrační zásada řízení o námitkách, která je vyjádřena v § 175 odst. 1, 4 o.s.ř., se vztahuje toliko na povinnost žalovaného k vyklíčení rozhodujících skutečností, nikoli však na jeho povinnost důkazní. Další důkazní návrhy může vznášet i v průběhu námitkového řízení za podmínek § 118b odst. 1, věta druhá a třetí o.s.ř.²⁷⁵ Využití institutu přípravného jednání dle § 114c o.s.ř. není v námitkovém řízení možné.²⁷⁶

V námitkovém řízení nese břemeno tvrzení a důkazní žalovaný, a to i v případě negativních důkazů. V případě, kdy by došlo k přenesení důkazního břemene na

²⁷⁴ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 562.

²⁷⁵ Tamtéž.

²⁷⁶ Tamtéž.

žalobce, by došlo k oslabení role směnky v platebním styku.²⁷⁷ Pokud žalovaný například namítá nedostatek důvodu (kauzy) směnky, musí toto prokázat, ačkoliv obecně nelze prokazovat skutečnosti neexistující. Na žalobci bude, aby v případě prokázání tvrzení o nedůvodnosti jeho nároku žalovaným toto vyvrátil uvedením relevantních tvrzení a důkazů, do té doby však může zůstat pasivní.²⁷⁸ Další výjimku představuje situace, kdy žalovaný podal námitky proti okolnostem, jež měl osvědčit žalobce ještě před vydáním směnečného platebního rozkazu, a soud tyto nedostatky před vydáním SPR nepřezkoumal a neodstranil (jedná se tedy o situaci výjimečnou, např. při absenci listin, jež měly být předloženy, např. protestní listiny).²⁷⁹

Soud v námitkovém řízení provádí dokazování. Dokazování je považováno za „*páteř civilního procesu*“²⁸⁰, které lze definovat jako „*postup soudu a účastníků, procesním právem zvlášť upravený, směřující k utvoření potřebných skutkových poznatků o rozhodných skutečnostech*“.²⁸¹ „*Předmětem dokazování jsou vždy konkrétní individuální skutečnosti, které jsou rozhodující (relevantní) z hlediska předmětu řízení (z hlediska uplatněného nároku)*“.²⁸² Co není třeba dokazovat uvádí o.s.ř. v § 121. Ve směnečném řízení jako sporném řízení je dokazování ovládáno zásadou projednací, soud zjišťuje skutkový stav „*v rozsahu účastníky tvrzeném, za pomoci důkazů účastníky označených*“²⁸³, s čímž jsou spjaty povinnosti tvrzení a důkazní a břemena tvrzení a důkazní.²⁸⁴ Účastník musí uvést rozhodné skutečnosti a k jejich prokázání navrhnout důkazy, jinak mu hrozí nebezpečí ztráty pře.²⁸⁵ Žalobce v žalobě plní povinnost tvrzení a důkazní ve smyslu § 79 o.s.ř.²⁸⁶ Tyto povinnosti dále vyplývají z § 101 odst. 1 písm. a) a b) o.s.ř., podle nichž jsou účastníci povinni tvrdit všechny pro rozhodnutí věci

²⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.3.1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/1998. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 141.

²⁷⁸ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

²⁷⁹ Tamtéž.

²⁸⁰ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 220.

²⁸¹ Tamtéž, s. 225.

²⁸² Tamtéž.

²⁸³ Tamtéž, s. 75.

²⁸⁴ Tamtéž.

²⁸⁵ Tamtéž.

²⁸⁶ Tamtéž, s. 247.

významné skutečnosti a plnit důkazní povinnost.²⁸⁷

Podle § 120 odst. 1 o.s.ř. jsou účastníci povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení, přičemž soud rozhoduje, které z navrhaných důkazů provede. Soud může podle § 120 odst. 2 o.s.ř. provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu s tím, že neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny. Soud může též vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků (§ 120 odst. 3 o.s.ř.), tedy skutečnosti mezi účastníky nesporné.

Ve sporném řízení se uplatní zásada volného hodnocení důkazů²⁸⁸ vyjádřená v § 132 o.s.ř., podle níž soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti s tím, že přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Zákon v § 125 o.s.ř. vymezuje demonstrativně důkazní prostředky tak, že „za důkaz mohou sloužit všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. Pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud.“

Hlavním a rozhodujícím důkazem ve směnečném řízení je směnka. Splňuje-li náležitosti dané zákonem, je dostatečným důkazem a vzhledem k abstraktnosti a samostatnosti směnečných závazků a skutečnosti, že směnka je oběžným cenným papírem, není třeba, aby žalobce předkládal ještě jiné důkazy. Směnka představuje listinný důkaz, jedná se o listinu soukromou (*a contrario* § 134 o.s.ř.).

V námitkovém řízení mohou být vyslechnuti svědci za podmínek § 126 o.s.ř. například ohledně okolností, za nichž byla směnka žalovaným vystavena.

²⁸⁷ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 251.

²⁸⁸ Tamtéž, s. 77.

Za podmínek § 131 o.s.ř. je možno provést důkaz výslechem účastníků. Jak uvádí Kovařík, „*je nutno rozlišovat tvrzení účastníka (obsažená kupříkladu v námitkách), která sama bez dalšího nemohou být podkladem pro rozhodnutí soudu, nelze z nich učinit zjištění (leďa by šlo o souladná tvrzení obou procesních stran) od výslechu účastníka ve smyslu § 131 o.s.ř., což je důkaz, kterým mohou být tvrzení prokázána a který soud musí zhodnotit a tedy také případně dovodit, proč účastníku při jeho výslechu uvěřil nebo naopak neuvěřil a proč dal přednost jiným důkazům. O skutečnostech uvedených při účastnickém výslechu není v zásadě nezbytné dále dokazovat. Zejména nemohou být tyto skutečnosti označeny jen za pouhá tvrzení*“.²⁸⁹

Dle ust. § 127 odst. 1 o.s.ř. „*závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce*“ s tím, že v případě posudků ohledně pravosti podpisu dlužníka na směnce již z povahy věci nepostačuje výslech znalce a jedná se tak o odůvodněný případ, kdy soud znalci uloží, aby posudek vypracoval písemně a s tímto písemným vypracováním se spokojí. K žádosti stran může být znalec eventuelně i vyslechnut.

Vzhledem k tomu, že častou námitkou směnečných dlužníků bývá, že směnku vůbec nepodepsali, resp. jejich podpis byl zfalšován, je zadáván znalecký posudek z oboru kriminalistika, specializace expertiza ručního písma, nebo z oboru písmoznalectví (grafologie).

K otázce nutnosti zadání znaleckého posudku z oboru písmoznalectví se odlišně vyjádřily dva senáty Vrchního soudu v Praze. Podle jednoho názoru v případě, že žalovaný v námitkách namítne, že směnku, jež plnila zajišťující funkci, nepodepsal, a požaduje provedení znaleckého posudku, soud musí tento důkaz provést i v případě, že se žalovaný k jednání nedostaví (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.1.2015, č.j. 5 Cmo 465/2014-128). Naproti tomu je jiným senátem Vrchního soudu v Praze zastáván názor, že znalecký posudek z oboru písmoznalectví by měl být k návrhu

²⁸⁹ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

žalovaného zadán až po poučení dle § 118a o.s.ř., tedy po uvedení konkrétních skutkových okolností k výhradě ohledně pravosti podpisu a po provedení všech důkazů, jež k prokázání pravosti podpisu navrhl žalobce (usnesení VS v Praze ze dne 23.12.2014, č.j. 2 Cmo 146/2014-73). K tomu lze uvést, že se žalovaný nedostavením k jednání, k němuž byl řádně předvolán, v podstatě vzdal možnosti se k uvedenému vyjádřit a na zadání posudku netrvá. Kromě toho pravost jeho podpisu lze dokázat řetězcem i jiných nepřímých důkazů.

V souladu s ust. § 141 odst. 1 o.s.ř. je účastníkovi usnesením uložena povinnost složit zálohu na náklady důkazu, s poučením, že jinak důkaz účastníkem navrhovaný nelze provést. Kdo by měl zálohu hradit souvisí s otázkou, kdo nese důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu dlužníka na směnce.

Otázka, kdo nese důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu dlužníka na směnce, byla nejprve nižšími soudy řešena tak, že toto břemeno tížilo žalovaného.²⁹⁰ Ke změně došlo v souvislosti s rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne ze dne 21.12.2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007, který přišel s opačným názorem, kdy uvedl, že „*popře-li žalovaný ve sporu o zaplacení vlastní směnky její pravost, leží důkazní břemeno ohledně pravosti směnky (pravosti podpisu žalovaného na směnce) na žalobci, který směnku k důkazu předložil a který ze skutečností v ní uvedených vyvozuje žalobou uplatněný nárok*“.

Kovařík se k rozsudku NS ČR sp. zn. 29 Cdo 3478/2007 vyjádřil kriticky.²⁹¹ Konstatoval, že Nejvyšší soud dospěl k závěru, že důkazní břemeno ohledně pravosti soukromé listiny, pokud bude zpochybněna, nese ten, kdo z ní vyvozuje pro sebe příznivé závěry, přičemž směnka je soukromou listinou. V případě pochybností o pravosti podpisu dlužníka na směnce (tedy na soukromé listině) důkazní břemeno tíží vždy žalobce, a to bez ohledu na to, zda byl ve věci vydán směnečný platební rozkaz či nikoliv, a zda bude nepravost podpisu řešena v námitkovém řízení či v běžném nalézacím řízení. V tom Kovařík spatřuje dva okruhy problémů, a sice jednak důkazní

²⁹⁰ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560.

²⁹¹ KOVAŘÍK, Z. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*, 2010, č. 8, s. 267 a násl., dostupné z Beck-online.

břemeno o pravosti podpisu na směnce, jednak z toho vyplývající postavení účastníků v námitkovém řízení. Konstatuje, že je nepochybné, že pravost podpisu na soukromé listině má povinnost prokázat ten, kdo se jí dovolává ve svůj prospěch. Na druhou stranu je však třeba vzít v potaz oběžnou povahu cenných papírů, právní jistotu majitele takového cenného papíru, že bude moci realizovat právo v cenném papíru vtělené, a potřebu hladkého fungování trhu s cennými papíry, což ve svém důsledku vede k závěru, že je s cennými papíry třeba při dokazování zacházet jinak. Nadto právo o důkazním břemenu ohledně pravosti podpisu na soukromých listinách ničeho nestanoví a dovozuje se toliko výkladem. Závěrem Kovařík uvádí, že v námitkovém řízení již existuje pro žalobce příznivý směnečný platební rozkaz jako meritorní rozhodnutí s tím, že podstatou je zde obrana žalovaného a to, zda dokáže účinky již vydaného SPR odvrátit. Žalovaný je povinen vylicít rozhodné okolnosti a prokázat, že nemá platební povinnost na základě předmětné směnky. Není možné, aby žalovaný uváděl pochybnosti k různým otázkám a žalobce byl povinen prokazovat, že tomu tak není, přičemž nelze mezi jednotlivými námitkami žalovaného rozlišovat. Nelze tedy přijmout názor dovolacího soudu o tom, že by pro otázku pravosti podpisu na směnce mohly platit jiné zásady, než pro ostatní námitky žalovaného.

Třebatický k tomu uvádí, že odlišný názor (od dovolacího soudu) „*aprobovaný jako ústavně konformní usnesením Ústavního soudu ze dne 14.3.2011, sp. zn. IV. ÚS 3592/10²⁹², je aktuálně zastáván např. v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 16.1.2008, čj. 12 Cmo 330/2007-333, a v rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 18.3.2013, sp. zn. 9 Cmo 571/2012. S účinností od 1.1.2014 tuto otázku řeší přímo zákon. Podle ustanovení § 565 obč. zák. je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala, nebo proti jejímu dědici nebo proti tomu, kdo nabyl jmění při přeměně právnické osoby jako její právní nástupce, má se za to, že pravost a*

²⁹² V usnesení ze dne 14.3.2011, sp. zn. IV. ÚS 3592/10, Ústavní soud uvádí, že „...*právní názor, podle něhož v této věci [otázce pravosti podpisu na směnce] důkazní břemeno nesl stěžovatel [směnečný dlužník], pokládá za ústavně konformní a souladný s ustálenou judikaturou obecných soudů.*“

*správnost listiny byla uznána. Žalobce předložením směnky či šeku prokázal svůj nárok dostatečně“.*²⁹³

Za situace, kdy by důkazní břemeno ohledně pravosti podpisu na směnce nesl žalovaný, by vyvstával další problém, spočívající v průtazích v řízení, neboť by po vyměření zálohy na náklady důkazu žalovaný velmi pravděpodobně požádal soud o osvobození od soudních poplatků, a tato procesní otázka by zajisté prošla i odvolacím řízením. Tíží-li toto břemeno žalobce, což jsou typicky bankovní instituce, uhrazení zálohy nečiní potíže.

Po vypracování znaleckého posudku a vyúčtování znalečného je znalečné na podkladě pravomocného rozhodnutí soudu znalci vyplaceno ze složené zálohy. Podle výsledku sporu, kdy v drtivé většině případů ze znaleckého posudku vyplyne závěr, že podpis žalovaného na směnce je velmi pravděpodobně jeho pravým podpisem, bude úspěšnému žalobci výše zaplacené zálohy nahrazena žalovaným v rámci výroku o náhradě nákladů řízení v rozsudku vydanému v námitkovém řízení, jímž je SPR ponechán v platnosti. Případný přeplatek na záloze bude žalobci vrácen. Pokud byly náklady na znalecký posudek vyšší než složená záloha, budou přiznány úspěšnému žalobci v rozsahu, který hradil, a rozdíl, který platil stát ve smyslu § 141 odst. 2 o.s.ř. z rozpočtových prostředků bude uložen žalovanému dle § 148 odst. 1 o.s.ř. k náhradě státu.

Ve smyslu § 127a o.s.ř. nic nebrání účastníkům, aby za podmínek tam uvedených soudu předložili znalecký posudek, který si obstarali sami.

6.4.2 Rozsudek o zrušení nebo ponechání SPR v platnosti

Podle § 175 odst. 4 o.s.ř. soud v rozsudku vysloví, zda směnečný platební rozkaz ponechává v platnosti nebo zda ho zrušuje a v jakém rozsahu. V případě důvodnosti

²⁹³ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 560.

námitek soud rozsudkem směnečný platební rozkaz zruší bez náhrady.²⁹⁴ Jak uvádí Kovařík „*tento poněkud neurčitý způsob ukončení řízení je v zákoně konstruován záměrně, aby nebyla vytvořena překážka věci pravomocně rozhodnuté a tedy aby mohlo být vedeno jiné řízení mezi týmiž účastníky o práva z téže směnky*“.²⁹⁵ V případě, že soud neshledá námitky důvodnými, rozsudkem vysloví, že ponechává SPR v platnosti. SPR se stane vykonatelným až poté, co nabyde právní moci rozsudek, jímž byl ponechán v platnosti. V případě, že soud shledá důvodnými námitky pouze v části směnečným platebním rozkazem přiznaného nároku, SPR v tomto rozsahu zruší a ve zbytku jej ponechá SPR v platnosti.²⁹⁶ Soud postupuje podle ustanovení § 154 odst. 1 o.s.ř., které stanoví, že pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení.²⁹⁷

Pro rozsudek se uplatní příslušná ustanovení hlavy čtvrté části třetí o.s.ř. Na rozdíl od SPR rozsudek v námitkovém řízení obsahuje řádné odůvodnění, v němž soud uvede, k jakým skutkovým zjištěním dospěl na podkladě provedeného dokazování, proč některé důkazy neprovedl, a právní posouzení věci.

Opravným prostředkem proti rozsudku v námitkovém řízení je odvolání, jež se podává v patnáctidenní lhůtě od doručení písemného vyhotovení rozsudku k příslušnému vrchnímu soudu (neboť věcná příslušnost ve směnečných věcech je dána krajským soudům) prostřednictvím soudu prvního stupně (§ 201, § 202 *a contrario*, § 204 o.s.ř.).

SPR nabude účinků pravomocného rozsudku právní mocí rozsudku, jímž byl ponechán v platnosti.²⁹⁸

6.4.3 Náklady námitkového řízení

²⁹⁴ KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

²⁹⁵ Tamtéž.

²⁹⁶ Tamtéž.

²⁹⁷ TREBATICÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 563.

²⁹⁸ Tamtéž.

Rozsudek v námitkovém řízení bude obsahovat také výrok o náhradě nákladů námitkového řízení. Jedná se o náklady účastníků, popř. státu vzniknuvší po podání námitek žalovaným.²⁹⁹ Pro rozhodování o nákladech námitkového řízení se plně uplatní principy pro rozhodování o jejich náhradě ve sporném řízení.

*„Soud, který rozhoduje o námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, rozhodne také o náhradě nákladů námitkového řízení. Přitom vezme v úvahu jen ty náklady, které účastníkům vznikly v námitkovém řízení. O nákladech, které vznikly před vydáním směnečného platebního rozkazu, je již rozhodnuto tímto rozkazem a znovu o nich rozhodovat před soudem prvního stupně nelze“.*³⁰⁰ Jde o to, že i ohledně výroku SPR o náhradě nákladů řízení platí, že v případě podání námitek žalovaným proti SPR nedochází k eliminování SPR, a v případě, že obrana dlužníka není shledána důvodnou, zůstává v platnosti i výrok SPR o náhradě nákladů řízení.³⁰¹

*„Podá-li odpůrce námitky proti směnečnému platebnímu rozkazu, které míří do příčinných vztahů, ze kterých směnka vzešla (tzv. kauzální námitky), má navrhovatel právo na odpověď a náklady s tím spojené budou obvykle nutnými náklady řízení podle § 142 odst. 1 o.s.ř., i když soud toto stanovisko výslovně nevyžádal“.*³⁰²

„Nebyla-li směnka předložena žalovanému, který je přímým dlužníkem, k placení a tento ji zaplatil ihned po obdržení směnečné žaloby, je dán důvod pro rozhodnutí o náhradě nákladů ve prospěch žalovaného dle § 143 o.s.ř., neboť žalovaný svým chováním nezavdal příčinu k podání žaloby. Jedná-li se o směnku, která nemá doložku „bez protestu“ nebo jinou doložku stejného významu, stihá žalobce důkazní břemeno k prokázání skutečnosti, že směnka byla k placení žalovanému předložena. Pokud

²⁹⁹ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 563.

³⁰⁰ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2000, sp. zn. 5 Cmo 475/2000. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 141-142.

³⁰¹ Tamtéž.

³⁰² Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18.10.1999, sp. zn. 5 Cmo 266/1999. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 142.

*směnka uvedenou doložku obsahuje, nese důkazní břemeno žalovaný k prokázání svého tvrzení, že mu majitel směnky nepředložil směnku k placení“.*³⁰³

V námitkovém řízení tedy přichází v úvahu v případě, že je účastník zastoupen advokátem, odměna za převzetí a přípravu zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu (v případě úspěšného žalovaného, neboť u žalobce je tento úkon právní služby zahrnut již v rámci nákladů přiznaných v SPR), za podaná vyjádření a v případě žalovaného za podané námitky, za účast na jednání podle § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu, náhrada hotových výdajů podle § 13 advokátního tarifu, náhrada za promeškaný čas podle § 14 advokátního tarifu, eventuelně zvýšené o DPH.

V případě, že byl žalobce úspěšný, avšak v důsledku absence výzvy k plnění ve smyslu § 142a o.s.ř. mu v SPR náhrada nákladů řízení nebyla přiznána, soudy nepřiznávaly žalobcům ani náhradu nákladů námitkového řízení. Ve světle výše uvedených rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR však pravděpodobně dojde k přehodnocení tohoto postupu.

7. Opravné prostředky

I ve směnečném řízení je účastník oprávněn domáhat se přezkoumání rozhodnutí vydaného prvostupňovým soudem, a to po stránce skutkové i právní.

7.1 Odvolání jako řádný opravný prostředek

Odvolání jako řádný opravný prostředek, jež směřuje proti nepravomocným rozhodnutím z hlediska skutkové a právní stránky, přichází v úvahu nejčastěji. Podmínky přípustnosti odvolání stanoví § 202 o.s.ř. Odvolání se podává do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozhodnutí u soudu, proti jehož rozhodnutí směřuje (§

³⁰³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.11.2005, sp. zn. 12 Cmo 27/2005. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 142-143.

204 odst. 1 věta první o.s.ř.). V případě vydání opravného usnesení ohledně výroku SPR o věci samé podle § 175 odst. 2 ve spojení s § 174 odst. 4 a § 164 o.s.ř. je třeba „otevřít“ lhůtu, tedy poučit žalovaného, že je oprávněn podat proti SPR námitky a účastníky o tom, že mohou podat odvolání proti výroku o nákladech řízení ve smyslu § 204 odst. 1 *in fine* o.s.ř. (usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.2.2001, sp. zn. 9 Cmo 561/2000).³⁰⁴ Tato lhůta plyne podle § 204 odst. 1 *in fine* o.s.ř. od právní moci opravného usnesení.

Objektivními podmínkami přípustnosti odvolání jsou nepravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně, naplnění podmínek přípustnosti odvolání a zachování stanovené lhůty pro jeho podání.³⁰⁵

Subjektivní podmínky přípustnosti odvolání se vztahují k odvolateli, který musí mít tzv. procesní legitimaci, tedy musí být oprávněn odvolání podat, neboť se jedná o účastníka řízení, jemuž napadeným rozhodnutím nebylo vyhověno (zcela či pouze v určitém rozsahu).³⁰⁶ K osobě oprávněné podat odvolání ve sporech o zaplacení směnky Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 11.11.2005, sp. zn. 12 Cmo 287/2005, uvedl: „Žalovaní ve sporech o zaplacení směnky jsou vždy samostatnými společníky, nikoliv společníky nerozlučnými ve smyslu § 91 odst. 2 občanského soudního řádu, proto není k podání odvolání oprávněn ten žalovaný, o jehož právech a povinnostech nebylo rozhodováno“.³⁰⁷

Odvolání musí obsahovat obecné náležitosti podání ve smyslu § 42 odst. 4 o.s.ř. a zvláštní náležitosti odvolání dle § 205 odst. 1 o.s.ř. Odvolatel musí uvést, proti kterému rozhodnutí odvolání směřuje, v jakém rozsahu jej napadá, v čem spatřuje nesprávnost rozhodnutí nebo postupu soudu (odvolací důvod) a čeho se odvoláním domáhá (odvolací návrh). Odvolací důvody jsou vymezeny v § 205 odst. 2 o.s.ř.

³⁰⁴ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 144.

³⁰⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 505.

³⁰⁶ Tamtéž, s. 511-512.

³⁰⁷ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 147.

Odvolání je ovládáno principem neúplné apelace, tj. zákazem novot v odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé, s výjimkami stanovenými v § 205a o.s.ř.³⁰⁸

Odvolání má suspenzivní účinek, kdy podle § 206 o.s.ř. je odložena právní moc napadeného rozhodnutí a většinou i vykonatelnost, pokud nastává až po právní moci nebo současně s ní.³⁰⁹ Ve směnečném řízení typicky vzhledem k pluralitě žalovaných nastává situace, kdy odvolání podá první žalovaný a druhý nikoliv. V tom případě vzhledem k samostatnému společenství žalovaných nabude rozhodnutí právní moci ve vztahu ke druhému žalovanému, zatímco ve vztahu k prvnímu žalovanému se uplatní suspenzivní účinek (§ 206 odst. 2, 3 o.s.ř.), což nazýváme oddělenou právní mocí.³¹⁰ Odvolání má také devolutivní účinek, kdy o něm rozhoduje odvolací soud a nikoliv soud, který rozhodnutí, které je předmětem přezkumu, vydal.³¹¹

Po podání odvolání soud prvního stupně provede úkony, jež mu ukládá ust. § 209 a § 210 o.s.ř. Je-li podáno odvolání proti meritornímu rozsudku, vybere se soudní poplatek dle položky 22 bodu 1. písm. a) ve spojení s pol. 1 bod 1. Sazebníku poplatků ZsoP. V případě odvolání proti rozhodnutím procesní povahy, zejména proti rozhodnutím o zastavení řízení, odmítnutí námitek nebo proti rozhodnutí o nákladech řízení se poplatek nevybírání (pol. 22 bod 14. Sazebníku poplatků ZsoP).

Odvolací soud přezkoumá napadené rozhodnutí po skutkové i právní stránce, v mezích daných § 212 a 212a o.s.ř. Jak uvádí Kovařík, „v případě vydání směnečného platebního rozkazu nebude již moci nikdy ani soud odvolací, ani případně soud dovolací posuzovat samotný žalobní návrh, ale bude jen posuzovat správnost postupu soudu prvního stupně v námitkovém řízení. Je-li soudem prvního stupně vydán některý výše zmíněný rozsudek [o ponechání SPR v platnosti nebo jeho zrušení], pak budou soudy

³⁰⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 515.

³⁰⁹ Tamtéž, s. 520.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ Tamtéž, s. 521.

*vyšších instancí přezkoumávat, zda se soud nižší instance správně vypořádal s obranou žalovaného proti směnečnému platebnímu rozkazu“.*³¹²

Odvolací soud může odvolání odmítnout za podmínek daných § 218 o.s.ř., příp. § 218a o.s.ř., může zastavit odvolací řízení pro zpětvzetí odvolání dle § 218c o.s.ř., napadené rozhodnutí může potvrdit jako věcně správné (§ 219 o.s.ř.), ale také zrušit za podmínek § 219a o.s.ř. ve spojení s § 221 o.s.ř., případně napadené rozhodnutí změnit (§ 220 o.s.ř.). Dle § 223 rozhodne odvolací soud rozsudkem, pokud napadený rozsudek potvrzuje nebo mění podle § 220 odst. 1 o.s.ř., v ostatních případech rozhoduje usnesením. Rozhodování o nákladech odvolacího řízení upravuje § 224 o.s.ř.

Ve směnečném řízení účastníci podávají odvolání nejčastěji proti výroku SPR o náhradě nákladů řízení, usnesení o odmítnutí námitek proti SPR, proti rozsudkům v námitkovém řízení, jež ruší či ponechávají SPR zcela či částečně v platnosti, případně proti rozsudkům vydaným v nezkráceném řízení, ale také proti zamítnutí návrhu na osvobození od soudních poplatků.

Proti usnesením, která vydal vyšší soudní úředník nebo asistent soudce a která nelze napadnout odvoláním, může účastník řízení podat námítky do 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení usnesení. V námítkách nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy a rozhodne o nich předseda senátu, který rozhodnutí bez jednání potvrdí nebo změní. Proti rozhodnutí předsedy senátu o námítkách, o odmítnutí námitek nebo o zastavení námitkového řízení není odvolání přípustné (§ 9 odst. 2 zák. č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů). Ačkoliv lze toto ustanovení považovat za určitou pojistku proti rozhodnutím, která vydávají asistenti soudců či vyšší soudní úředníci, kteří nejsou zákonným soudcem účastníka, lze k tomu uvést, že v drtivé většině případů asistent soudce či vyšší soudní úředník postupuje na základě pokynu soudce a nelze předpokládat, že by jeho rozhodnutí nebylo potvrzeno. Tohoto institutu tak, jak se zatím ukazuje, využívají někteří účastníci (zejména žalovaní) s cílem působit v řízení průtahy.

³¹² KOVAŘÍK, Z. Námítky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

U usnesení, proti nimž je odvolání přípustné, § 374 odst. 3 o.s.ř. umožňuje, aby v případě, kdy je podáno odvolání proti rozhodnutí, které vydal soudní komisař, justiční čekatel, asistent soudce nebo pověřený administrativní zaměstnanec, mu bylo zcela vyhověno předsedou senátu (samosoudcem), přičemž jeho rozhodnutí se považuje za rozhodnutí soudu prvního stupně a lze je napadnout odvoláním. Skutečnost, že tento postup nebyl opomenut, avšak předseda senátu neshledal důvody pro vyhovění odvolání, je třeba uvést v předkládací zprávě pro odvolací soud.

7.2 Mimořádné opravné prostředky

Pravomocná rozhodnutí soudu lze napadnout mimořádnými opravnými prostředky.³¹³

7.2.1 Dovolání

Dovolání směřuje proti pravomocným rozhodnutím odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Přípustnost dovolání stanoví § 237 o.s.ř. takto: „*Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak*“. Kromě toho je podle § 238a o.s.ř. dovolání přípustné také proti „*usnesení odvolacího soudu, kterým bylo v průběhu odvolacího řízení rozhodnuto o tom, kdo je procesním nástupcem účastníka, o vstupu do řízení na*

³¹³ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 503.

místo dosavadního účastníka (§ 107a), o přistoupení dalšího účastníka (§ 92 odst. 1) a o záměně účastníka (§ 92 odst. 2).“ Ve směnečném řízení se lze setkat s dovoláním proti usnesení vydanému odvolacím soudem podle § 107a o.s.ř., neboť i v odvolacím řízení lze směnku indosovat a odvolací soud tak v odvolacím řízení rozhoduje o vstupu nového majitele směnky do řízení na místo dosavadního žalobce. Rozhodnutí, jež nelze dovoláním napadnout, uvádí taxativně § 238 o.s.ř. Podle § 239 o.s.ř. je přípustnost dovolání oprávněn zkoumat jen odvolací soud.

Dovolání se podává do dvou měsíců od doručení napadeného rozhodnutí (příp. od doručení opravného usnesení) u soudu, který rozhodoval v prvním stupni (§ 240 odst. 1 o.s.ř.).

Dovolání je oprávněn podat ten účastník, jemuž byla rozhodnutím odvolacího soudu způsobena újma, pokud se týká jeho právního postavení.³¹⁴ Ve směnečném řízení platí, že s ohledem na samostatné společenství žalovaných se v případě podání dovolání jen jedním z nich budou účinky s tím spojené vztahovat toliko na něj.

V odvolacím řízení musí být účastník povinně zastoupen advokátem nebo notářem (§ 241 o.s.ř.). Dovolacím důvodem je dle § 241a odst. 1 o.s.ř. pouze to, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Podle § 241a odst. 3 o.s.ř. dovolatel vymeze důvod dovolání tak, že uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a vyloží, v čem nesprávnost tohoto právního posouzení spočívá. Dovolatel nemůže poukazovat na podání, jež učinil v nalézacím nebo odvolacím řízení (§ 241a odst. 4 o.s.ř.) Dovolání musí kromě obecných náležitosti podání dle § 42 odst. 4 o.s.ř. splňovat i zvláštní náležitosti dle § 241a odst. 2 o.s.ř. Dovolatel je povinen uvést, proti kterému rozhodnutí dovolání směřuje a v jakém rozsahu jej napadá, vymežit důvod dovolání, uvést, v čem spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání a čeho se domáhá, tedy dovolací návrh. V dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy (§ 241a odst. 6 o.s.ř.).

³¹⁴ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 535.

Dovolání nemá suspenzivní účinek, ale toliko účinek devolutivní. Dovolací soud však může i bez návrhu rozhodnout o odkladu vykonatelnosti napadeného rozhodnutí (§ 243 o.s.ř.).³¹⁵

Po obdržení dovolání soud prvního stupně provede úkony, jež mu ukládá provést zákon (§ 241b o.s.ř.), a následně věc předloží dovolacímu soudu k rozhodnutí. Zatímco u odvolání jsou výjimky z poplatkové povinnosti zákonem stanoveny (položka 22 bod 14. Sazebníku poplatků ZsoP), u dovolání se takové omezení neuplatní a dovolatel je povinen soudní poplatek zaplatit i v případě, že se dovolává proti rozhodnutím procesní povahy (položka 23 bod 2. Sazebníku poplatků ZsoP).

Dovolací soud přezkoumá napadené rozhodnutí v mezích daných § 242 o.s.ř. Vzhledem ke kasačnímu principu napadené rozhodnutí zruší (§ 243e o.s.ř.) nebo dovolání zamítne [§ 243d písm. a) o.s.ř.]. Dovolací soud může dovolání také odmítnout (§ 243c odst. 1 o.s.ř.) nebo dovolací řízení zastavit. Za podmínky § 243d písm. b) o.s.ř. může dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu také změnit, jestliže odvolací soud rozhodl nesprávně a jestliže dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout. Změna rozhodnutí, jež není vlastní kasačnímu principu, je odůvodněna „ochranou práv účastníků, neboť dochází k šetření jejich nákladů a času“.³¹⁶

Formu rozhodnutí stanoví § 243f odst. 4 o.s.ř. tak, že dovolací soud rozhoduje rozsudkem v případě, že dovolání zamítá nebo mění či zrušuje rozsudek odvolacího soudu, v ostatních případech rozhoduje usnesením.

Ohledně nákladů dovolacího řízení se uplatní obecná pravidla daná o.s.ř. (§ 243c odst. 3 ve spojení s § 224 odst. 1 a 2 o.s.ř.).³¹⁷

7.2.2 Žaloba na obnovu řízení

³¹⁵ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 538.

³¹⁶ Tamtéž, s. 542.

³¹⁷ Tamtéž, s. 544.

Žaloba na obnovu řízení slouží k nápravě nedostatků týkajících se skutkových zjištění.³¹⁸ Podmínky přípustnosti stanoví § 228 o.s.ř.. Lze jí napadnout pravomocný rozsudek nebo pravomocné usnesení ve věci samé, jsou-li tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které účastník nemohl bez své viny použít v původním řízení před soudem prvního stupně, případně za stanovených podmínek před soudem odvolacím, a to pouze tehdy, mohou-li přivodit pro něj příznivější rozhodnutí ve věci, nebo pokud lze provést důkazy, které nebylo možno provést v původním řízení (před soudem prvního stupně, za stanovených podmínek i před odvolacím soudem), též za podmínky, že mohou pro účastníka přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Dále lze napadnout také pravomocné usnesení o schválení smíru, pokud lze důvody obnovy vztáhnout i na předpoklady, za nichž byl smír schvalován, což platí obdobně pro pravomocný platební rozkaz a pravomocné rozsudky pro uznání a zmeškání.

Lhůta k podání žaloby je subjektivní (§ 233 odst. 1 o.s.ř.) a objektivní (§ 233 odst. 2 o.s.ř.). Žalobu projedná a rozhodne o ní soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni (§ 235a odst. 1 věta první o.s.ř.). Řízení o žalobě sestává ze dvou fází, kdy soud nejprve rozhodne o tom, zda obnovu řízení povolí (§ 235e odst. 1 o.s.ř.), a v obnoveném řízení pak postupuje podle § 235h odst. 1 o.s.ř.

Ve směnečném řízení nejsou žaloby na obnovu řízení příliš časté. Důvodem pro povolení obnovy řízení by mohla být například skutečnost, že se žalovaný dozvěděl o okolnostech nabytí směnky žalobcem, jež naplňují to, že ji nabyl vědomě ke škodě dlužníka, až po skončení daného řízení, a nemohl tyto okolnosti uvést v námitkách proti SPR, soud tedy takové námitky kauzálního charakteru ani nemohl za podmínek čl. I. § 17 ZSŠ připustit.³¹⁹

Vrchní soud v Praze v usnesení ze dne 27.7.1998, sp. zn. 5 Cmo 455/1998, uvedl, že *„z povahy věci vyplývá, že důvodem obnovy řízení v případě, kdy je rozhodnuto směnečným platebním rozkazem, nemohou být důkazy, jež nemohly být zatím použity,*

³¹⁸ WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací.* Praha: Linde, 2014, s. 545.

³¹⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6.11.2014, č.j. 30 Cm 364/2010-217.

ale pouze okolnosti, které přísluší soudu zkoumat dříve, než směnečný platební rozkaz vydá“.³²⁰

„V obecné rovině je třeba konstatovat, že návrh na povolení obnovy řízení lze uplatnit zejména v případech, kdy se objeví nové skutečnosti nebo důkazy, které žalovaný nemohl bez své viny uplatnit po vydání směnečného platebního rozkazu v rámci uplatněných námitek. Lze si však představit i situaci, že žalovaný takové námitky v zákonné lhůtě nepodá, neboť o takových skutečnostech nebo důkazech nemá žádného povědomí“.³²¹

7.2.3 Žaloba pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost „slouží k odstranění rozhodnutí, které bylo vydáno v řízení, které trpí vadami“.³²² Lze jí napadnout pravomocná rozhodnutí nalézacího nebo odvolacího soudu, jimiž se řízení končí, z důvodů uvedených v § 229 odst. 1 písm. a) až h) o.s.ř. Dále lze napadnout rozhodnutí uvedená v § 229 odst. 3 a 4 o.s.ř. za podmínek tam uvedených. Podle § 229 odst. 2 o.s.ř. lze mimo jiné žalobu podat také proti pravomocnému platebnímu rozkazu, resp. směnečnému platebnímu rozkazu nebo elektronickému platebnímu rozkazu, pokud je zde dána překážka litispendence, překážka res iudicata nebo pokud byl odvolacím soudem pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti jimi uložené nelze vykonat (§ 261a).

O žalobě pro zmatečnost rozhodne soud prvního stupně, jež o věci rozhodoval, případně odvolací soud za podmínek § 235a odst. 1 věta druhá o.s.ř. Žalobu pro zmatečnost soud usnesením zamítne nebo napadené rozhodnutí zruší (§ 235e odst. 2

³²⁰ KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 145-146.

³²¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12.1.2015, č.j. 30 Cm 243/2013 – 150.

³²² WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 550.

o.s.ř.). V případě zrušení rozhodnutí soud, o jehož rozhodnutí jde, po právní moci usnesení o zrušení rozhodnutí věc bez dalšího návrhu projedná a rozhodne (§ 235h odst. 2 o.s.ř.).

Se žalobou pro zmatečnost se lze setkat ve směnečných sporech zřídka.

8. Výkon rozhodnutí a exekuce

V případě, že povinnost uložená žalovanému vykonatelným SPR nebude dobrovolně splněna, lze se domáhat soudního výkonu (příp. exekuce) rozhodnutí, stejně tak pokud se týká výroku rozsudku v námitkovém řízení, zvláště ohledně nákladů tohoto řízení.³²³ Je věcí oprávněného, zda se se svým nárokem, přiznaným vykonatelným rozhodnutím soudu, obrátí na soudního exekutora nebo na soud s návrhem na soudní výkon rozhodnutí.

SPR a rozsudek o jeho ponechání v platnosti, resp. jeho výrok o nákladech námitkového řízení, jsou exekučním titulem [§ 251, § 261 odst. 2 o.s.ř.; § 40 odst. 1 písm. a) ExŘ]. Oba typy rozhodnutí mají pouze deklaratorní povahu³²⁴, neboť stanoví povinnost k peněžitému plnění, k němuž byl žalovaný povinen již dříve, když se na základě směnky zavázal zaplatit určitou směnečnou sumu ve stanovené lhůtě. Pokud se týká rozsudku o ponechání SPR v platnosti, exekučním titulem nadále zůstává SPR, rozsudek bude exekučním titulem ohledně výroku o nákladech námitkového řízení.

Potvrzením (doložkou) o vykonatelnosti rozhodnutí opatří orgán, jež ve věci rozhodoval v prvním stupni, k návrhu na výkon rozhodnutí nebo exekuci je třeba připojit stejnopis daného rozhodnutí [§ 261 odst. 2 o.s.ř., § 275 odst. 1 o.s.ř.; § 38 odst. 2 a 41 ExŘ]. *„Je-li vykonávaným rozhodnutím směnečný platební rozkaz, není oprávněný povinen připojit k návrhu na nařízení exekuce originál směnky, na základě*

³²³ TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 563.

³²⁴ ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014, s. 261.

kteř byl směnečný platební rozkaz vydán (§ 38 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů)“³²⁵.

Soudem příslušným k nařizení a provedení výkonu rozhodnutí je obecný soud povinného (§ 252 o.s.ř.), s dalšími odchylkami zde uvedenými. Volba exekutora je naproti tomu ponechána na vůli oprávněného (§ 28 ExŘ).

Exekuční soud je oprávněn zkoumat, zda je vykonatelným rozhodnutí soudu, jehož výkon oprávněný požaduje, tedy u SPR i tím, zda byl řádně žalovanému – povinnému - SPR doručen. Pokud by však povinný namítal, že SPR nebyl řádně doručen druhému žalovanému, pak i kdyby toto bylo prokázáno, v důsledku postavení směnečných dlužníků jako samostatných společníků to nebude mít na povinnost povinného (prvého žalovaného) vliv.³²⁶

V praxi se výjimečně stává, že až v rámci exekuce, resp. výkonu rozhodnutí bude např. shledána vada v označení žalovaného, resp. povinného, v SPR. Z podnětu exekutora či vykonávacího soudu vydá soud opravné usnesení, neboť v souladu se zněním § 164 o.s.ř. (ve spojení s § 175 odst. 2 a § 174 odst. 4 o.s.ř.) soud chyby v psaní a v počtech opraví kdykoliv i bez návrhu, tedy i po pravomocném skončení řízení. Jak však uvedl Krajský soud v Ústí nad Labem v usnesení ze dne 25.10.2005, sp. zn. 10 Co 840/2005: *„Institut opravného usnesení má odstraňovat písařské či jiné zjevné nedostatky, jichž se dopustil v rozhodnutí soud, nikoliv účastník řízení v podaném návrhu např. při nesprávné identifikaci žalovaného. Pro posouzení, zda rozhodnutí s nesprávným identifikačním číslem účastníka (povinného) představuje tzv. exekuční titul, je rozhodující, zda lze spolehlivě dalšími (zbývajícími) údaji v rozhodnutí ztotožnit daný právní subjekt či nikoliv. Proto sama okolnost, že v rozhodnutí je uvedeno např. nesprávné rodné číslo účastníka řízení (povinného), nebo jeho nesprávné datum narození, anebo je v rozhodnutí uvedena jeho neúplná či nepřesná adresa, jde na vrub*

³²⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.5.2005, sp. zn. 20 Cdo 2399/2004. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 150.

³²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/1998. In KOVAŘÍK, Z. *Přehled judikatury. Směnečná judikatura*. 4., aktualizované a rozšířené vydání. Praha : Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 149.

*vykonatelnosti tohoto rozhodnutí tehdy, nelze-li spolehlivě učinit závěr o identitě dotčeného účastníka řízení (povinného)“.*³²⁷

V případě výkonu rozhodnutí na peněžité plnění, tedy plnění přiznané pravomocným a vykonatelným SPR, je způsob výkonu rozhodnutí v dispozici oprávněného, jež jej zvolí (§ 261 odst. 1 o.s.ř.), v případě exekuce volí způsob provedení exekutor (§ 47 odst. 1 ExŘ).

Závěr

Směnečné řízení v České republice je typem zkráceného řízení, pro něž jsou typická některá specifika. V první řadě je ve věci rozhodováno směnečným platebním rozkazem, bez jednání a tedy bez slyšení žalovaného, a to toliko na základě předběžné revize žalobcem předložené směnečné listiny co do její pravosti a platnosti. S ohledem na abstraktnost a nespornost směnečných závazků a povahu směny jako cenného papíru není třeba, aby žalobce cokoliv dalšího tvrdil a prokazoval.

Obrana žalovaného v podobě námitek se „odkládá“ až do námitkového řízení, jež je koncentrováno, přičemž to, zda skutečně proběhne, je v rukou žalovaného. Na něj jsou kladeny požadavky, aby podal námitky řádné, tedy včasné a odůvodněné, jimiž vymezí předmět námitkového řízení.

Důkazní břemeno v námitkovém řízení nese žalovaný, s výjimkou dokazování ohledně pravosti podpisu dlužníka na směnce. V daném případě lze jistě přisvědčit názoru, který vyjádřil Kovařík (viz kapitola 6.4.1), že není důvod s námitkou pravosti podpisu žalovaného na směnce zacházet jinak než s ostatními námitkami žalovaného, tedy aby důkazní břemeno nesl žalobce. Na druhou stranu s ohledem na výslovné zakotvení důkazního břemene žalobce (v § 565 OZ, kdy důkazní břemeno ohledně

³²⁷ JIRSA, J. Komentář k § 164. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014, s. 513.

pravosti podpisu na soukromé listině tíží toho, kdo se jí ve svůj prospěch dovolává) a těžkosti spojené s případným hrazením zálohy na náklady důkazu grafologickým posudkem žalovaným, se však zdá, že důkazní břemeno žalobce vyhovuje požadavkům praxe lépe.

Vzhledem ke koncentraci námitkového řízení lze kvitovat prodloužení lhůty k podání námitek na 15 dnů, jež odpovídá ostatním lhůtám, s nimiž o.s.ř. již dříve pracoval, a zároveň sjednocuje lhůtu k podání námitek s lhůtou k podání odvolání proti výroku SPR o náhradě nákladů řízení, což usnadňuje orientaci účastníků v řízení.

Na druhou stranu, ač je třeba souhlasit se zásadou rovnosti účastníků, není možné popírat samotný charakter směnečného řízení a povahu směnky jako takové. Uvedené souvisí se změnou způsobu doručování SPR. Ačkoliv se doručování „fikcí“ podle právní úpravy platné do konce roku 2013 jeví jako nepřiměřeně tvrdé, lze konstatovat, že poté, co byla námitková lhůta prodloužena, byla tím tato tvrdost zákona určitým způsobem zmírněna. Ač lze chápat zákonodárcův záměr sjednotit způsob doručování SPR s běžným platebním rozkazem, je třeba ctít zároveň zásadu *vigilantibus iura*. V důsledku změny v doručování SPR byl totiž popřen samotný charakter směnečného řízení, jehož jádro tkví právě v projednání námitek. Za současného stavu, kdy se valnou většinu SPR nepodaří doručit do vlastních rukou žalovaného bez možnosti náhradního doručení, a jsou proto rušeny, dochází tím k zatěžování soudů, jež k žádosti žalobce musí vydat SPR s vědomím toho, že velmi pravděpodobně jej nebude možné žalovanému zákonem stanoveným způsobem doručit a bude muset být zrušen. Tím dochází k prodlužování řízení, jež navíc ztrácí svůj charakter rychlého řízení, neboť po zrušení SPR nastupuje standardní civilní sporné řízení a směnečný nárok je projednáván v režimu jako jakýkoliv jiný. Soudy v důsledku toho musely hledat cesty, jak zachovat hospodárnost a rychlost řízení i v případě, že bude probíhat mimo námitkové řízení a zásady je ovládající. Nakonec se osvědčil postup vydání rozhodnutí bez jednání za podmínek § 115a o.s.ř. Lze však pochybovat o tom, zda toto byl úmysl zákonodárce.

Zvláštností směnečného řízení je i rozsudek v námitkovém řízení, jímž soud vysloví, zda SPR (a v jakém rozsahu) ponechává v platnosti, či jej zrušuje, kdy v tomto druhém případě nenastává překážka věci pravomocně rozsouzené.

Typická je také pluralita žalovaných a jejich specifické postavení jako samostatných společníků s důsledky z toho plynoucími.

Vzhledem k postavení žalovaného ve směnečném řízení, koncentraci lhůty pro podání námitek, v některých případech omezení přípustnosti kauzálních námitek, je pozice dlužníka v námitkovém řízení velice nevýhodná. Nadto s ohledem na možné zneužití směnek zejména v případě spotřebitelských úvěrů nelze než doporučit velkou ostražitost při podepisování směnky. Uvedené trefně vyjaduje názor, že „[...] směnka je jako hmotněprávní institut nástrojem pro ty, kteří vědí, do čeho jdou“.³²⁸

³²⁸ JURÁŠ, M. Námitky ve směnečném řízení z pohledu ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2013, č. 6, s. 21 a násl., dostupné z ASPI.

SEZNAM ZKRATEK

Zákony a další právní předpisy

ExŘ – zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
a o změně dalších zákonů

IZ – zák. č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

OZ – zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

NŘ – zák. č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

ObchZ – zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013

o.s.ř. – zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

ObčZ – zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013

TZ – zák. č. 40/2009 Sb, trestní zákoník

ZOCP – zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31.12.2013

ZSŠ – zák. č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový

adv. tar. – vyhláška Ministerstva spravedlnosti ze dne 4. června 1996, č. 177/1996 Sb., o
odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní
tarif)

Ostatní použité zkratky

KS – krajský soud

NS – Nejvyšší soud ČR

SPR – směnečný platební rozkaz

ÚS – Ústavní soud ČR

VS – vrchní soud

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie

JIRSA, J. Komentář k § 164. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014.

KOTÁSEK, J. a kol. *Kurs obchodního práva. Právo cenných papírů*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009.

KOVAŘÍK, Z. *Směnka a šek v České republice*. 5. vydání. Praha : C. H. Beck, 2006.

KOVAŘÍK, Z. *Směnka jako zajištění*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002.

KOVAŘÍK, Z. *Zákon směnečný a šekový. Komentář*. 6., dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014.

ŠEBEK, R. Směnečný a šekový platební rozkaz. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200 za. Komentář*. 1. vydání. Praha : C.H.Beck, 2009.

TREBATICKÝ, P. Komentář k § 175. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení - soudcovský komentář*. Kniha II. § 79-180 občanského soudního řádu. Vydavatel Karel Havlíček, 1. vydání, 2014.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2011.

WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014.

ZOULÍK, F. Rozhodnutí. In WINTEROVÁ, A., MACKOVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní. První část – Řízení nalézací*. Praha: Linde, 2014.

Články z odborných časopisů

DERKA, L. Jsou nutné další změny v exekucích? (kulatý stůl Pražského právnického podzimu – část. I.). *Soudce*, 2014, č. 12, roč. XVI, s. 21.

JURÁŠ, M. Námitky ve směnečném řízení z pohledu ústavního soudu. *Jurisprudence*, 2013, č. 6, s. 21 a násl., dostupné z ASPI.

KOVAŘÍK, Z. K dokazování o pravosti podpisu směnky. *Právní rozhledy*, 2010, č. 8, s. 267 a násl., dostupné z Beck-online.

KOVAŘÍK, Z. VII. Projednání směnečných věcí v nezkráceném řízení. In KOVAŘÍK, Z. Uplatňování práv v souvislosti se směnkami a šeky v soudním řízení (dokončení z čísel 9 a 10/2000). *Bulletin advokacie*, 2001, č. 1, s. 34 a násl., dostupné na Beck-online.

KOVAŘÍK, Z. Námitky, námitkové řízení proti směnečnému platebnímu rozkazu. *Bulletin advokacie*, 2000, č. 10, s. 15 a násl., dostupné z ASPI.

PRCHAL, P. Výhody a nevýhody využití zajišťovacích směnek. *Právní fórum*, 2012, č. 8, s. 366 a násl., dostupné z ASPI.

Použité právní předpisy

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění účinném do 31.12.2013

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů

Použitá soudní judikatura

Rozhodnutí Ústavního soudu ČR

nález ÚS ČR ze dne 3.9.1998, sp. zn. IV. ÚS 13/98

nález ÚS ČR ze dne 7.10.2014, sp. zn. Pl. ÚS 39/13, publikovaný pod č. 275/2014 Sb.
nález ÚS ČR ze dne 16.10.2012, sp. zn. Pl. ÚS 16/12, publikovaný pod č. 369/2012 Sb.
nález ÚS ČR ze dne 14.1.2013, sp. zn. IV. ÚS 376/11
nález ÚS ČR ze dne 26.3.2009, sp. zn. III. ÚS 3300/07

usnesení ÚS ČR ze dne 23.11.2009, sp. zn. IV. ÚS 1532/09
usnesení ÚS ČR ze dne 14.3.2011, sp. zn. IV. ÚS 3592/10
usnesení ÚS ČR, sp.zn. II. ÚS 470/11

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR

rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19.12.2001, sp. zn. 21 Cdo 533/2001
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11.4.2006, sp.zn. 21 Cdo 1696/2005,
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2011, sp. zn. 29 Cdo 3361/2010,
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.2.2013, sp. zn. 29 Cdo 3817/2012
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.3.2010, sp. zn. 29 Cdo 2352/2008
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26.4.2011, sp. zn. 20 Cdo 2031/2009
rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2.3.1999, sp. zn. 32 Cdo 2383/1998

usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18.8.2011, sp. zn. 29 Cdo 2665/2010
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.8.2001, sp. zn. 29 Odo 417/2001
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.1.2014, sp. zn. 29 Cdo 3623/2013
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.6.2014, sp. zn. 21 Cdo 2038/2014
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.3.2015, č.j. 29 Cdo 4033/2013-50
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/1998
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.5.2005, sp. zn. 20 Cdo 2399/2004
usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17.2.2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/1998
rozhodnutí Nejvyššího soudu, R II 376/30, dostupné z ASPI
rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 21.12.2009, sp. zn. 29 Cdo 3478/2007

Rozhodnutí vrchních soudů

rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14.4.2004, sp. zn. 9 Cmo 62/2003

rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21.11.1996, sp. zn. 5 Cmo 466/1995
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.7.2008, sp. zn. 5 Cmo 267/2008
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 3.8.1999, sp. zn. 5 Cmo 74/1999
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/1995
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.1996, sp. zn. 5 Cmo 631/1995
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.1999, sp. zn. 9 Cmo 160/1999
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 7.12.1994, sp. zn. 5 Cmo 125/1994
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 25.5.1994, sp. zn. 5 Cmo 179/1999
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.2.2000, sp. zn. 5 Cmo 13/1999
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/1996
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 1.12.1997, sp. zn. 5 Cmo 635/1996
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.3.2004, sp. zn. 9 Cmo 7/2003
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14.4.2005, sp. zn. 12 Cm 403/2004
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20.3.2014, č.j. 5 Cmo 17/2014-92
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 24.6.2013, č.j. 9 Cmo 70/2013-73
rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30.7.2013, č.j. 7 Cmo 19/2013-60
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21.6.1995, sp. zn. 5 Cmo 477/1994
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10.3.2008, sp. zn. 12 Cmo 382/2007
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 17.9.2001, sp. zn. 9 Cmo 44/2001
rozsudek Vrchního soudu ze dne 10.4.2006, sp. zn. 12 Cmo 461/2005
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 31.10.2006, sp. zn. 5 Cmo 342/2006
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 593/1996
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 26.5.1994, sp. zn. 5 Cmo 162/1994,
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23.1.1994, sp. zn. 5 Cmo 435/93
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18.10.1999, sp. zn. 5 Cmo 266/1999

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.5.2015, č.j. Ncp 3054/2014-28
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20.5.2015, č.j. 5 Cmo 160/2015-32
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 551/96
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.2.2015, č.j. 2 Cmo 267/2014-140
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 8.9.2014, č.j.6 Cmo 251/2014-84
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.7.2013, č.j. 5 Cmo 252/2013-126

usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.6.2002, sp.zn. Ncp 494/2002
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.6.2014, č.j. 2 Cmo 168/2014-21,
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18.7.2014, č.j. 2 Cmo 289/2014-48
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4.12.2013, č.j. 5 Cmo 471/2013-26
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 15.10.2014, č.j. 2 Cmo 395/2014-63
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.2.2006, sp. zn. 5 Cmo 42/2006
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.7.2006, sp. zn. 5 Cmo 275/2006
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10.2.2006, sp. zn. 5 Cmo 42/2006
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.4.2014, č.j. 5 Cmo 193/2014-27
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.10.2005, sp. zn. 5 Cmo 359/2005
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp. zn. 9 Cmo 426/1997
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14.10.1997, sp. zn. 9 Cmo 426/1997
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.9.1998, sp. zn. 9 Cmo 375/1998
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17.3.2003, sp. zn. 9 Cmo 426/2002
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 24.11.2014, č.j. 2 Cmo 448/2014-33
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 22/1997
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29.9.2003, sp. zn. 5 Cmo 353/2003
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.11.1997, sp. zn. 5 Cmo 22/1997
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.7.1998, sp. zn. 5 Cmo 455/1998
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.1.2015, č.j. 5 Cmo 465/2014-128
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.12.2014, č.j. 2 Cmo 146/2014-73
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2000, sp. zn. 5 Cmo 475/2000
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1.11.2005, sp. zn. 12 Cmo 27/2005
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22.2.2001, sp. zn. 9 Cmo 561/2000
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 11.11.2005, sp. zn. 12 Cmo 287/2005
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.7.1998, sp. zn. 5 Cmo 455/1998

rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20.9.1995, sp. zn. 10 Cmo 581/95,
rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 20.10.1999, sp. zn. 9 Cmo 630/99
rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19.4.1994, sp. zn. 5 Cmo 74/94
rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 13.7.1998, sp. zn. 9 Cmo 3/98

Rozhodnutí krajských soudů

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 13.11.2014, č.j. 23 Cm 142/2014-46

rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 1.4.1994, sp. zn. 5 Cm 44/1994

rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 14.4.1995, sp. zn. 5 Cm 197/1994

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 6.11.2014, č.j. 30 Cm 364/2010-217

usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12.1.2015, č.j. 30 Cm 243/2013 – 150

usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 25.10.2005, sp. zn. 10 Co 840/2005

Resumé

Bill of exchange proceedings in the Czech Republic

This thesis deals with the course of bill of exchange proceedings under the Czech law. It focuses on its specifics and issues.

Chapter One discuss a bill of exchange as a security from the point of view of the civil substantive law.

The following chapters consider the course of bill of exchange proceedings:

Chapter Two focuses on elements of an action with a motion to issue a judicial order to pay in a form of bill.

Chapter Three concentrates on course of the court before issuing a judicial order to pay in a form of bill and on the conditions of proceedings. Chapter Four deals with exacting a debt arising out of a bill of exchange in a bill of exchange proceedings and in a non-summary proceedings. The bill of exchange proceedings is terminated when a judicial order to pay in a form of bill is issued, as a decision on merits and possibly a final decision in a bill of exchange proceedings. In this chapter there are stated the presumptions to issue a judicial order to pay in a form of bill. It is characterized as a type of a decision of a court. Its legal force and enforceability are discussed. A special attention is paid to the court costs which origin before a judicial order to pay in a form of bill is issued.

Chapter Five concentrates on delivery of a judicial order to pay in a form of bill, namely under the previous legislation till December 31, 2013 and under the new legislation from January 1, 2014 and its consequences. It focuses in detail on the course of proceedings under the new legislation in case when a judicial order to pay in a form of bill cannot be delivered to the defendant.

Chapter Six deals with objections to an order of the court. In the beginning it deals with the quality of the objections, e.g. whether they fulfil the criterion of timeliness and justness. Then the course of proceedings which deals with these objections, the hearing and evidence till the judgment is issued are discussed. This judgment keeps the judicial order to pay in a form of bill valid or annuls it.

Chapter Seven considers regular and extraordinary remedial measures.

The enforcement of a decision is discussed in Chapter Eight.

The thesis concludes that there are some specifics of the bill of exchange proceedings, in particular the position of a drawee in this kind of disputes, and issues arising out of amendment of legislation.

Klíčová slova:

směnka

směnečný platební rozkaz

směnečné řízení

Key words:

bill of exchange

judicial order to pay in a form of bill

bill of exchange proceedings

Abstrakt

Rigorózní práce na téma „Směnečné řízení v České republice“ popisuje průběh směnečného řízení podle českého právního řádu, a to od jeho zahájení, přes vydání meritorního rozhodnutí až po výkon rozhodnutí, resp. exekuci. Práce se zaměřuje na specifika směnečného řízení jako zkráceného řízení a otázky s tím spojené. Pojednává o problémech souvisejících s novou právní úpravou doručování směnečného platebního rozkazu po 1.1.2014, zabývá se postavením směnečných dlužníků v námitkovém řízení, otázkou přípustnosti námitek proti směnečnému platebnímu rozkazu a zakotvením patnáctidenní lhůty k jejich podání, a dále též postavením směnečných dlužníků - žalovaných jako samostatných společníků. Zaměřuje se také na zavedení nových institutů v souvislosti s rozhodováním o náhradě nákladů řízení.

První kapitola představuje směnku jako cenný papír. Následující kapitoly (druhá až šestá) v souladu s průběhem řízení pojednávají o žalobě s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu, jeho vydání, doručování a o námitkovém řízení a popsána je také činnost soudu před vydáním směnečného platebního rozkazu. Závěrečné kapitoly se zabývají opravnými prostředky a výkonem rozhodnutí, resp. exekucí.

Abstract

This thesis named „Bill of exchange proceedings in the Czech Republic“ describes the course of bill of exchange proceedings under the Czech law from its commencement, issuing of a decision on merits till the enforcement of the decision. The thesis focuses on the specifics of the bill of exchange proceedings as a summary proceedings and issues which arise out of it. It deals with problems connected with the new legislation governing from January 1, 2014 the delivery of the judicial order to pay in a form of bill. It looks on the position of a drawee in the hearing where his objections against the judicial order to pay in form of a bill are considered. The thesis deals with the issue of admissibility of objections and the 15 days period to file the objections. It considers the position of drawees – defendants which are in separate joinder of parties on the side of defendants. It also focuses on new institutes connected with deciding about costs of the proceedings.

The first chapter discuss a bill of exchange as a security. The following chapters (second till sixth) in accordance with the course of the proceedings deals with the action with a motion to issue a judicial order to pay in a form of bill, its issuance, delivery and with the hearing of the objections. The activity of the court before issuing the payment order is also discussed. The final chapters describe the remedial measures and enforcement of decisions.